

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climamate

168

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 18

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoaia

februarie 2024

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Climate literare

CUPRINS

Marin Sorescu/ Poezii...3
GheorgheValerică Cimpoca/ Catedrala mântuirii neamului...4
Anton Gagiu / Filozofia mea... 6
Ithaca / Colaj liric ... 7
Dan Gîju / Despre Eminescu și dictatura militară ... 8
Elena Armenescu / Slăvind Dumnezeuirea ... 10
Ion Dulugeac / Cristian și noaptea de foc ... 11
Gheorghe Constantin Nistoroiu / Alteța Sa regală - Calul ... 13
Dumitru Ionescu Vrăneșteanu/ Capsomanul ... 16
Simion Felix Marțian / Sonete ... 18
Anca Sîrghie/ Vocația identității naționale...19
Paul Leibovici / Despre umorul negru ... 21
Mircea Deciu / Civilizația primordială a omenirii ... 22
Camelia Carmen Popescu/ Poezii...25
Mihai B. Bujeniță / O personalitate de tip renașcentist ... 26
Elena Buică / Dragobetele sărbătoarea iubirii la români ... 29
Emil Proscan / Despre ninsoare ... 30
Nicu Posta / Natura și cultura pe plaiuri Dâmbovițene ... 31
Elena Oprea / Poezii ... 32
Al. Florin Țene / O eroare morală și estetică ... 33
Chifu Ecaterina / Lansarea cărții „În lumea frumosului” ... 34
Florian Copcea / Avatarurile existenței în poezia lui Marius Chifu ... 35
Ion Iancu Vale / Poeme ... 37
Gruia Cojocar / Temnița de sub năvod ... 38

INFO CLIMATE

Coperta 1:
Jim Warren

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Gagiu, Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea

Fondatori:

**Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan**

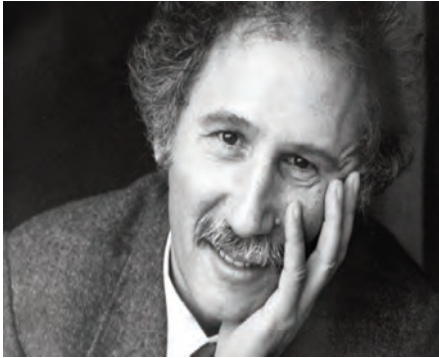
Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Poeme de MARIN SORESCU

Peisaj

Cocori

De ce închid, de ce deschid,
pe n-ntinsa cerului câmpie,
un unghi mai vechi ca Euclid,
mai vechi ca-ntreaga geometrie?

Cocori cu zborul-nfipt în frig,
cutremurat din temelie,
vă țin pe palma-ntinsă, strig:
sunt iarăși stâlpi de veșnicie.

Și sărut și dâra de căldură
ce-o lasă fierul lor de plug,
brăzdând al cerului meu crug.

Din nou mă simt o arătură
brăzdată de cocori prin spații,
și-un zbor, mimat de germinații.

Năpasta

Și, Doamne mi-a căzut la loterie
Lozul ghinionist să fiu român
Și inventându-mi vina-n pușcărie,
S-o ispășesc amarnic, mâncând fân.

Se face, înțeleg, economie
De spațiu locativ și de un tacâm
Și de-un poet ce-ar consuma hârtie,
Cu niște versuri care nu rămân.

Căci cărțile cu roaba-mi sunt cărate,
La marginea orașului tocate.
Ca-ngrășământ zvârlite pe ogor.

Legat mă simt de limba ta, popor,
Destinele ne sunt îngemănate,
Cât va țipa, în zboru-i, un cocor.

Adam

Cu toate că se afla în rai,
Adam se plimba pe alei preocupat și
trist

Pentru că nu știa ce-i lipsește,
Atunci Dumnezeu a confecționat-o
pe Eva
Dintr-o coastă a lui Adam.
Și primului om i-a plăcut atât de
mult

A ceastă minune
Încât chiar în clipa aceea
Și-a pipăit coasta imediat
următoare,
Simțindu-și degetele frumos
fulgerate

De niște sâni tari și coapse dulci
Ca de conturi de note muzicale.
O nouă Eva răsărise în fața lui,
Tocmai își scosese oglinjoara
Și se ruja pe buze
„Asta e viața!” a oftat Adam
Și-a mai creat încă una
Și tot așa, de câte ori Eva oficială
Se întorcea cu spatele
Sau pleca la piață după aur,
smirna și tămâie
Adam scoate la lumină o nouă
cadână
Din haremul lui intercostal
Dumnezeu a observat
Această creație deșănțată a lui
Adam
L-a chemat la el, l-a sictirit
dumnezeiește
Și la izgonit din rai
Pentru suprarealism.

Au început să mișune, poznașe
Pentru șoferi grăbiți, mineri sau
clerici,
Indicatoare noi, în vechi orașe:
„Atenție sporită! Trec biserici!”

Cu lanț încinse, trase cu-o tânjală,
Alunecă, melci pașnici, pe butuci
Și sfinți nevrozați pe tencuială,
Își fac cu limba nevăzute cruci.

În fața lor, se cască o distanță
Imensă, presărată cu nevoi,
Când secole-am trăit în
transhumanță
Acum plimbăm biserici: n-avem oi!
Și ca un miel care- a rămas de
turmă,
Clopotnița dispăre fără urmă.

Iluziile

Cred în valoarea de schimb a
iluziilor
ele se scarpină în ureche cu piciorul
ele funcționează mereu pe dos
iluziile sunt arme cu care împușcăm
răul
iluziile sunt foarte amuzante
la orele de audiență
îndrugă verzi și uscate
și nici nu-ți vine să crezi ochilor
câtă credință pun ele în ele înșele.

În căutarea adevărului (85). Catedrala Mântuirii Neamului

„Sunt inimă-n inima neamului meu. Și-i cânt și iubirea și ura”

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

În anul Centenarului Marii Uniri, pe 25 noiembrie 2018, s-a săvârșit sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului, drumul dintre visul unui rege și curajul unui patriarh. Frumoasă filă de istorie a neamului românesc. Edificarea și sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului înseamnă de fapt împlinirea unui ideal, pe care poporul român l-a primit ca mandat împreună cu Sfântul Sinod, cu clerul și credincioșii de la vrednicii noștri înaintași. Preafericitul Părinte Daniel, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române poate fi numit omul centenarului reîntregirii neamului nostru. Un jurnalist contemporan cu noi, George Grigoriu, afirmă despre Patriarhul Daniel al României, cel care a contribuit cel mai mult la ridicarea Catedralei Neamului: „A tăcut și a făcut. I s-a reproșat mereu că nu comunică, însă a preferat să lase faptele să vorbească pentru el, în comparație cu marii «oratori» politici, care vorbesc non-stop, dar care, concret, nu realizează nimic. Nu a reacționat niciodată la calomniile ce i-au fost aduse, deși a

fost hărțuit în permanență. A întors mereu obrazul”. Patriarhul Daniel promisesse românilor cu câțva ani în urmă că, în anul centenarului Marii Uniri, pe 25 noiembrie 2018, va avea loc sfințirea Catedralei Neamului. Se apropia marea sărbătoare a sfințirii Catedralei Neamului. Erau zile foarte agitate, de pregătire intensă pentru evenimentul sfințirii și acele clipe au reprezentat cu adevărat momente de pace, liniștitoare. Se făceau ultimele pregătiri pentru sfințirea Catedralei. În seara de 24 noiembrie 2018 s-a pregătit Masa Sfântului Altar pentru slujba de a doua zi, când trebuia sfințit și Sfântul Altar. Patriarhul Daniel a venit singur la Catedrală să se roage pentru înaintași și să așeze în Masa Sfântului Altar cele 350.000 de nume ale eroilor români căzuți în luptele pentru apărarea neamului în cele trei războaie: războiul de independență din 1877, primul și al doilea război mondial. Nu i-a uitat nici pe eroii care au contribuit la Marea Unire din 1 decembrie 1918, unii martiri ai închisorilor comuniste. Cu acest prilej, Patriarhul Daniel a rostit prima predică referitoare la momentele solemne ce vor avea loc în Catedrala Națională. În dimineața zilei de 25 noiembrie 2018, la prima slujbă de pomenire a eroilor neamului în Catedrala Națională, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a adresat un mesaj celor prezenți în care a subliniat că lăcașul de cult „a fost

dintru început închinat cinstirii după cuviință a eroilor care s-au jertfit, de-a lungul întregii noastre istorii, pentru apărarea credinței, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român”. Întrucât în timpul slujbei a așezat numele eroilor români sub Sfânta Masă, Patriarhul a explicat că gestul este „un simbol liturgic și patriotic”. „Pomenirea eroilor din toate timpurile și din toate locurile, ca și cultul morților în general, constituie manifestări de mare statornicie în credință, de continuitate și unitate în cuget și simțiri de-a lungul generațiilor”, a apreciat Preafericirea Sa. La slujba de sfințire din 25 noiembrie 2018 a participat și Preafericitul ecumenic Bartolemeu al Constantinopolului care a afirmat că “Prin sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului cu hramul Înălțarea Domnului și Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, Dealul Arsenalului, adică locul în care se reparau și se depozitau arme, s-a transformat în Dealul Păcii și al sfințeniei, în Dealul Harului și al binecuvântării nu numai pentru București, ci și pentru întreaga Românie”. Nu întâmplător coroana de oțel al regilor României a fost turnată aici din teava unui tun otoman capturat în timpul Războiului de Independență din 1877-1878, în bătălia de la Plevna din 30 august 1877. Carol I a ales oțel, nu aur, pentru a simboliza vitejia ostașilor români și tot el fost acela care a dat strălucire armatei

→ Continuare în pag. 5

române punând deviză casei regale a României „Nihil Sine Deo! – Nimic fără Dumnezeu!„. Și pronia cerească a făcut ca această Catedrală a Mântuirii Neamului să se construiască în acest loc. Într-un editorial despre simbolistica și importanța Catedralei Naționale publicat în ziarul Lumina, Părintele Constantin Necula a spus că aceasta „este țara cu noi toți, fiecare în parte, care suim coasta de lumină a nemuririi în Ortodoxie„. La aceste manifestări de sfințire a Catedralei Neamului au venit, pe lângă invitați, o mulțime de pelerini veniți de pe tot cuprinsul țării. Zeci de mii de credincioși au venit în haine de sărbătoare, purtând cocarde tricolore și s-au rânduie în jurul Catedralei pe zone geografice. Toți erau fericiți și așteptau să se termine slujba de sfințire ca să treacă prin Sfântul Altar, unde să sărute Sfânta Evanghelie, Crucea Mântuitorului nostru Isus și moaștele Sfântului Andrei, apoi să se roage la Catapeteasma care separă Sfântul Altar de nava bisericii, care este de o frumusețe fără egal. O dată cu sfințirea Catedralei toate lucrurile s-au așezat în făgașul lor. Sfântul Duh a coborât pe masa Sfântului Altar unde s-a unit cu Hristos și a binecuvântat pe cei patru apostoli așezați pe cele patru colțuri ale Mesei Sfinte. Hristos și Maica Domnului, împreună cu oștile cerești au coborât din cer în Sfântul Altar, pe Catapeteasma Catedralei și în biserică, de unde veghează asupra credincioșilor care intră să se roage. Părintele Constantin Necula afirmă că la sfințirea Catedralei, pe lângă oamenii care sunt prezenți fizic vor veni: „voievozii mărturisitori, de la Neagoe Basarab la Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu cu pruncii săi maturizați prin martiriu și mulți alți domnitori; generațiile de îngeri

culturali din Șcheii Brașovului ori Sibiu, Bistrița ori Năsăud; Andrei Șaguna și Varlaam al Moldovei; cei care au apărat cu propria libertate libertățile de conștiință ale oamenilor, precum Calinic de la Cernica. Nu putem să-i spunem pe toți după nume căci fiecărei cărămizi îi corespunde câte o generație, fiecărei arcade îi corespunde un batalion românesc ce-și trezește învierea în zorii sfințirii. Toate acestea sunt în Catedrală și fac din ea edificiul a peste 100 de ani de Românie„. Noi cei de azi, din Catedrală și din afara ei, indiferent unde ne aflăm pe această planetă, cei de neam românesc, toți suntem chemați să păstrăm și să cultivăm darul libertății și unității naționale ca fiind un simbol al demnității poporului, obținut cu multe jefre de vieți omenești și multe eforturi spirituale și materiale. „ Ne rugăm Mântuitorului Hristos Cel Răstignit, Înviat și Înălțat la cer, să reverse harul Său, al luminii și vieții veșnice, peste Eroii neamului românesc, dându-le lor odihnă sfântă întru

nădejdea Învierii, iar nouă, celor ce îi cinștim prin rugăciune și fapte bune, să ne dăruiască puterea să păstrăm dreapta credință, să ne iubim poporul și patria, să ne rugăm și să lucrăm pentru pace, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor„, (Părintele Daniel-Patriarhul României). Pe 30 noiembrie 2018, patriarhul României, Prefericitul Părinte Daniel, împreună cu Patriarhul Erusalimului, Teofil al III-lea, au oficiat Sfânta Liturghie la hramul secundar al Catedralei Naționale, dedicat Sfântului Apostol Andrei. Patriarhul Teofil s-a arătat entuziasmat de frumusețea și măreția Catedralei Naționale pe care a numit-o „podoabă arhitecturală a orașului București și a întregii României„ și „rod al evlaviei poporului român„.

Acest popor a mai suit o treaptă spre nemurire și se adună să cinștească cei 100 de ani de la Marea Unire, care are loc pe 1 decembrie 2018.

(Va urma)

Imaginea reprezintă o parte din Catapeteasma Catedralei Mântuirii Neamului, Porțile Împărătești. (mozaic ceramic cu foiță din aur).

FILOZOFIA MEA (XXVII)

- Pe marginea unui interviu -

Anton GAGIU

În ultima zi a lunii ianuarie a. c. am fost invitatul lui Marian Nencescu critic literar și filozof la emisiunea, frumos intitulată „Convorbiri literare” difuzată de postul ieșean de televiziune „TELE MOLDOVA+” dintr-un studio din București. Cunoșteam acest post ca fiind printre puținele, dacă nu singurul, care difuzează emisiuni cu caracter cultural (știință, artă, literatură) și am acceptat invitația cu mare plăcere. O discuție liberă cu un apreciat critic literar este precum gustul și mirosul unui fruct care te îmbie și cu frumusețea lui. Am vorbit despre literatura cărților polițiste și de spionaj și nu numai. Moderatorul emisiunii era interesat să-mi cunoască părerea despre mai multe dintre „stările” literaturii de gen de la noi și nu numai. Subiectul era interesant și prin prisma a ceea ce se spune despre literatura „policier” de azi și dacă mă consider un scriitor „iconic”, adică unul care are sau nu valoare sau face numai figurație. Valoarea e dată de ceea ce transmiți prin scris, adică ce mesaj ai, dar mai ales pentru cine. Am spus că o bună parte din cărțile mele au la bază întâmplări reale, adică eu ca autor am mers la izvor, apoi am lăsat liber cursul apei, pe parcurs, ca autor doar am înfrumusețat acest drum. Literatura polițistă are locul și rolul ei bine determinat – „ce poveste” cum spunea recent pe blogul său eseistul ieșean Liviu Antonesei. Desigur și eu, ca orice autor de cărți de spionaj sau polițiste am avut în anii de formare profesională și intelectuală în domeniu surse de informație autori români și străini care m-au influențat sau care au mișcat în sufletul meu filonul de povestitor al enigmelor precum: Haralamb Zincă, Theodor Constantin, Tudor Negoită, Petre Sălcudeanu, Olimpian Ungherea, Ion Ochinciuc, Rodica Ojog-Brașoveanu, Traian Tandin, cu acesta din urmă am avut și o relație specială în ultimii ani ai vieții sale. Dintre autorii străini menționez pe: Arthur Conan Doyle, Alistair Maclean, Georges Simenon, Dan Brown, James Hadley Chase, Friederich Durrematt, Umberto Eco, Dashiell Hammett, Mario Puzo, Oscar Wilde. Moderatorul era interesat dacă un autor de romane polițiste sau de spionaj studiază sau se informează asupra metodelor de acțiune specifice, atât pentru cei care se află de partea binelui cât și pentru cei care se află de cealaltă parte a baricadei. Am specificat că lupta dintre bine și rău a fost și va rămâne întotdeauna esența acestui gen literar. Permanent va exista un Făt-Frumos care să lupte într-o formă sau alta cu... zmeul, indiferent care ar fi el și că autorul trebuie să se informeze cu privire la formele și metodele de acțiune, și de o parte

și de alta, de aceea există manuale (de spionaj, de acțiune polițienească). Încă nu a scris nimeni (cel puțin nu, până acum) un manual de acțiune pentru infractori (hoți, criminali, atentatori) ca să mă refer doar la aceștia de... vârf. Am menționat că acest gen literar își are locul și rolul ei bine determinat în literatură și că nu poate fi ignorat și nici înlocuit cu altceva. Întotdeauna vor exista cititori iubitori ai acestui gen literar și că ei vor căuta cu insistență cărțile de gen, fiind interesați de mesajul acestora în mod special, dar și de eroii lor pentru modele de viață, desigur bune și rele. Eroii cărților mele nu sunt intangibili, au și slăbiciuni, adică sunt umani, ca în viață (numai Ian Fleming l-a creat pe James Bond, 007 spion fără slăbiciuni, infailibil), poate de aceea multe dintre cărțile mele pot deveni ușor scenarii de film, pentru că eroii lor trăiesc printre noi ca oameni obișnuiți. Astăzi sunt îngrijorat pentru tânăra generație care... fuge de carte sau să spun altfel, se depărtează de ea. Cartea pentru mine, un copil care a trăit la țară până la anii adolescenței, a fost bucuria cea mai de preț, anii de zile am avut abonament la societatea care exista pe atunci, numită „Cartea prin poștă” de la care primeam toate cărțile ce apăreau în colecția „Biblioteca pentru toți” lună de lună, așa am ajuns să dețin aceste cărți de la nr. 1 la nr. 1000 (nr. 1 fiind „Poezii de M. Eminescu”, iar nr. 1000 fiind „Pagini din oratori greci”). Am colaborat de foarte tânăr la multe reviste literare din acea vreme, unele mai apar și acum precum: Convorbiri literare, Familia, Ramuri, Orizont, Astra. Am publicat articole și în ziarul tineretului de atunci „Scânteia tineretului” și nu erau... ode dedicate cuiva, ci relatări despre frământările tinerilor din acele vremuri. Poate de aceea, am arătat în intervenția mea, pasiunea pe care o am acum de a ține în viață o revistă ca aceasta „Climatē literare” împreună cu un prieten drag, Ion Iancu Vale care trăiește pur și simplu numai spre a scoate la lumină lună de lună, paginile acestea care ajung la dumneavoastră și care aduc odată cu aceste cuvinte ce vi se desfășoară în față precum frumusețea unei grădini de flori, sufletul și trăirea lui, și poate nimic nu este mai dătător de speranță decât această trăire. „Ar trebui, domnule Marian Nencescu, am spus, multe emisiuni de acest gen pentru a vorbi despre morala zilelor noastre, trădare, la modul odios care a existat și există în fibra acestui popor, manipulare, lipsa de valoare ce s-a cocoțat în vârfurile puterii de decizie, iar apoi să vorbim despre... cât de liberi ne simțim”. Da, suntem liberi, dar întotdeauna aceasta trebuie să aibă anumite limite. Pentru mine „Libertatea e necesitatea înțeleasă” cum a spus Hegel și dacă descifrați această ecuație veți vedea că a avut mare dreptate sau poate am s-o descifrez eu cu altă ocazie.

COLAJ LIRIC

Poezie fără frontiere ITHACA

Germain Droogenbroodt

TASHLICH

*Eu nu am cârlige
și nu am năvoade,
pe care să le arunc
în volburi de apă.*

*Am doar firmituri
pentru peștii aceia
ce așteaptă sub pod,
la mari adâncimi,
cu guri larg deschise
să se înalțe din apă.*

*Pâinea mea le-o arunc
în apa aceasta
pentru a-mi ispăși
păcatele toate
și sper la un an
cu buzunare golite,
să nu-mi mai rămână
ce să mai deșert
în apele mării.*

STANLEY H. BARKAN, SUA

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

SPERANȚĂ

*E iarnă,
vântul rece a smuls
ultimele frunze ale copacilor
care, înainte, erau adăpost
pentru păsări.*

*Tremură în frig,
dar tot cântă,
fiindcă speră și ele
la vremuri mai bune.*

Germain Droogenbroodt

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Iuliana Pașca

Ultimul om

*Vine desculț
pe lumină călcând,
prin țărână,
trifoi, și prin iarbă.
Orice pai strălucind,
și orice frunză albită
de ger sunt pătrunse.
Dimineața se așterne,
ea fiind cea dintâi,
cu tălpile goale,
călcând peste iarba
ce se înclină și frânge
sub pasul cel drept.
Aceasta-i cadența
în ritmul de rugă
de-a pururi știută
și veșnic la fel,
cu picioarele goale
în livada pustie,
cu tălpi pe ale ierbii
știute poteci.
O fi oare aceasta
măsura a tot*

*ce rămâne prin ghețuri,
pășind pe sub pomi despuiți,
atunci când ești singur pe lume?*

FIONA SAMPSON, Marea Britanie

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Fragila ușurință a calendarului

*Dacă aș avea de ales între etern și
tine,
n-aș ezita nici măcar o secundă.
M-aș duce îndată în urma pașilor
lăsați de tine în nisipul de pe plajă
și a vântului ce fața ți-o dezmiardă
în timp ce-ți netezește surâsul chinuit.
De-ar fi să am de ales, tu știi prea
bine,
cu buze ațâțate aș mângâia,
fugar ca boarea, trupul tău,
abandonându-mă plăcerii trecătoare,
ca apa prelingându-se pe pietre.
De-ar trebui să aleg, nu mi-ar
rămâne
decât freamătul fin al pielii tale,
în timp ce seara peste noi ar coborî,
iar noaptea ar stinge urmele
muștrării
cuibărite în căușul lunii în pătrar
nou.
Când o să am de ales, fără îndoială,
voi fi de partea zilelor cu tine,
ce nu trădează ușurința fragilă a
calendarului.*

Ramón Martínez López, Spania (1975)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Despre Eminescu și dictatura militară temporară¹

Dan GÎJU

Continuare din numărul trecut

– **Interesant este că publicistica politică a lui Eminescu creează și azi frisoane pe malurile Dâmboviței, și încă mai apar loviturile dure la adresa lui, unele de-a dreptul ridicole, dar cu atât mai periculoase fiindcă vin și de la ai noștri. Chiar deunăzi am citit într-o gazetă cum era făcut albie de porci, printre altele găsiindu-se și afirmația stupidă cum că Eminescu a frânat evoluția poeziei românești moderne cu 50 de ani.**

– Da, interviul acesta a apărut chiar într-o revistă ieșană, Feedback, condusă de un poet cu valoare, de altfel, Daniel Corbu, și interviul este dat de domnul Călin Vlasie, patronul Editurii Paralela 45 și care, de altfel, la editura respectivă a și publicat, sub formă de volum, toate articolele acestea din revista Dilema în care era atacat Eminescu.

– **Eu, unul, am crezut că este o glumă proastă, deși nu e deloc o glumă, ținta e clară și arma din care se trage destul de otrăvită...**

– Sigur, domnul Călin Vlasie este psiholog de formație și nu literat. Și nu are idee ce înseamnă literatura română, afirmațiile de acolo toate sunt niște aberații. Când Titu Maiorescu a spus că și secolul viitor, adică secolul XX, va sta sub semnul lui Eminescu, a spus-o gândindu-se exact la faptul că Eminescu a creat limba literară românească. Ei, cum să afirmi tu atunci că Eminescu a întârziat cu 50 de ani literatura română. Chiar și contemporanii lui Eminescu, sau care s-au manifestat după el, Macedonski sau alții, nu aveau limba literară atât de clară și de pură pe cât o avea Eminescu. Și un poet de anvergura lui Tudor Arghezi este marcat de acest lucru. Și atunci cum poți să spui un asemenea lucru? Dar este altceva. Este, dacă vreți, un atac care se poartă pe toate fronturile împotriva valorilor naționale, persistă în continuare această credință aberantă că valorile naționale ne împiedică pe noi să intrăm în Europa. Sau să acceptăm valorile universale. Este o prostie! Eminescu, prin poezie a fost mai modern decât simbolistii români din vremea lui, prin idei a fost mai modern comparativ cu ei, nu mai vorbesc de limba lui literară care este unică. dar toate aceste atacuri se fac pentru că în momentul în care o națiune... am văzut și din partea unor autori români din diaspora în ideea că trebuie să renunțăm la modelul Eminescu și în locul lui să propunem altul. Și când am auzit ce model ni se propunea am stat un pic pe gânduri

– **Ce model ni se propunea?**

– Mihai Șora... Foarte de acord, Mihai Șora este un

filosof respectabil care trăiește încă, un om cu studii la Paris și așa mai departe..., dar cum să propui ca model în locul lui Eminescu, care este strivitor ca importanță în literatura română, un scriitor marginal! Și, pe deasupra – am spus-o chiar în cartea mea dedicată lui Nicolae Labiș, Timpul asasinilor –, dacă ni-l propui pe Miha Șora în locul lui Eminescu, de ce nu mergi mai departe, propune-l pe tortionarul Alexandru Nicolski. Pentru că Mihai Șora, din nefericire – lumea știe mai puțin lucrul acesta – a fost secretarul Anei Pauker, imediat după război. Deci, în timp ce lumea fugea de România comunizată și nu știa cum să scape mai repede, el, împreună cu soția lui, s-a întors în țară. De ce s-o fi întors? Ca să fie secretarul Anei Pauker, ministrul de externe al României... Știu lucrurile acestea chiar de la Mihai Șora, personal. Iartă-mă, dar nu poți să pui model al poporului român pe secretarul tortionarului Ana Pauker, cea care a băgat în pușcărie toată floarea intelectualității române! Oricum ar fi, măcar nu faci asemenea gafe, caută alt model care să-l eclipseze pe Eminescu. Dar mai există altul? Atunci să fim serioși, de la Vasile Pârvan la Iorga și alți oameni mari ai acestei țări, toți au recunoscut în Eminescu modelul absolut.

– **Da, dar și Eminescu este vulnerabil la acest capitol foarte sensibil azi, al minorităților. Lirica lui, dar, mai ales, publicistica lui este, pe alocuri, necruțătoare...**

– Știu, dar chiar în anul 2000, pe 15 ianuarie, când am primit Premiul Național de poezie „Mihai Eminescu”, la Botoșani, m-am întors în București pentru o emisiune la Televiziunea română, realizată de domnul Cătălin Târlea și făcută tocmai pe această vastă temă, Eminescu. În emisiune erau mai mulți invitați, critici literari, personalități, inclusiv elevii Liceului german din București, însoțiți de profesoara lor. Și tot în acea emisiune, un domn, nu are rost să-l nominalizez, mi-a reproșat cum de îl propun eu pe Eminescu model exemplar pentru poporul român, că a fost antisemit. Atunci i-am dat replica aceasta care, de altfel, trebuie dată tuturor ignorantilor din România de azi, că nu pot să le spun altfel: „Domnule, dumneata nu l-ai citit pe Eminescu, altminteri ai fi știut că nu eu sunt cel menit ca să-i iau apărarea. Eminescu s-a apărat singur în presa vremii de acuzația de antisemitism și a răspuns pe puncte, ce înseamnă să fii antisemit. Păi, antisemit înseamnă să fii în primul rând împotriva religiei mozaice. Pentru că asta este fundamental. Deci, Eminescu a răspuns, la vremea lui, punctual, fiecărei acuzații în parte, și nu i s-a dat replică. Deci, a arătat că nu este antisemit. El discuta o problemă economică, la acea vreme foarte gravă pentru poporul român. Că întâmplător, la vremea lui, foarte mulți dintre cei care spoliau România sau făceau afaceri veroase erau evrei, aici nu avem ce să comentăm. Asta nu înseamnă că a fost antisemit. Dimpotrivă, și răspunsul l-a dat chiar în Timpul, așa putea spune că sunt un admirator al evreilor și așa propune românilor să ia ca exemplu coeziunea lor națională, tenacitatea cu care știu să lupte și să se apere și așa mai departe. De asta am spus, și chiar am sugerat unor eminescologi din România, cum este Teodor Codreanu, de exemplu, anumite locuri din publicistica lui Eminescu pe care să le cerceteze, pentru că el a răspuns singur la foarte multe acuzații care i s-au adus și care mai apoi s-au repetat

mecanic, în timp, respectivul care s-a trezit să facă vreo acuzație neștiind, de fapt, că însuși Eminescu, la vremea sa, îi dăduse replica. Așadar, îl putem noi apăra mai bine decât a făcut-o el însuși, cu verbul lui magistral? Și dacă vreți să punem așa, un fel de acoladă la această chestiune destul de gravă, tot atunci, în 2000, ianuarie 15, când pe scena Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani mi-am ținut discursul meu de mulțumire pentru premiul acordat, era de față și Laurențiu Ulci, dar am văzut în sală și un tânăr pe nume T.O. Bobe, unul dintre detractorii lui, dar care luase Premiul „Mihai Eminescu” pentru debut, am spus că Eminescu este atât de mare încât își pierde pe drum și detractorii, și admiratorii. Că dacă de noi, cei care azi îl înjurăm sau îl adulăm, peste 100 de ani lumea nu o să mai știe nimic, el va fi la fel de mare, la fel de sigur și maiestuos va străbate veacurile.

– **Se vehicula mai zilele trecute prin presa noastră centrală că Mihai Eminescu era adeptul teoriei călugărului Malthus, care considera că războaiele sunt bune pentru că împiedică suprapopularea planetei. În acest caz., indirect, Mihai Eminescu era un adept și al armatei, al existenței militarilor. Totuși armata română de la 1877 (nu vorbesc de cea din vremea lui Decebal sau Mircea cel Bătrân) nu se prea regăsește în lirica sa precum la un Alecsandri, ori ca în arta grafică a unui Nicolae Grigorescu ș.a. Oare, de ce?**

– Păi, vă spun de ce. Eminescu, în toată presa făcută la timpul lui, nu a fost un militant pentru războiul din 1877. Și aduce o serie de argumente foarte clare din care rezultă că avea o minte politică foarte limpede. Evident, știa că suntem înconjurați de trei imperii, Otoman, Țarist și Habsburgic. Știa că Imperiul Otoman este muribund și, de altfel, Principatele Române aveau o relație destul de blândă cu acest imperiu aflat pe moarte. Eminescu a avut o intuiție politică rarisimă, pe care nimeni nu a avut-o în epocă deși toată lumea i-a reproșat lipsa de patriotism. Nu era vorba de așa ceva ci pur și simplu de faptul că el a întrevăzut că dacă ne aliem cu rușii nu facem altceva decât să-i ajutăm să pună un picior în Balcani. Ceea ce va fi nefast pentru România. Intuiție dovedită, pentru că imediat am pierdut Basarabia. Deci în urma acestui război, practic, noi nu am câștigat nimic ci, de fapt, am pierdut. Iar la Congresul de la Berlin care a urmat acestui război la un an, reprezentantul Angliei, care a ascultat argumentele Rusiei apropo de Basarabia, fiind pe deplin edificat ce vor aceștia, a spus cam așa: „După ce am ascultat argumentele unui imperiu abuziv, să ascultăm și argumentele celor bine întemeiați istoric apropo de acest teritoriu”. Și le-au ascultat. Dar cum noi nu am contat mai niciodată în jocul marilor puteri, au dat Basarabia rușilor. Ba, au și condiționat recunoașterea consecințelor războiului, implicit ale independenței noastre. Una era să recunoaștem această hotărâre a lor, iar alta să le permitem străinilor să se așeze aici, în țară, fără să facem presiuni de ordin religios asupra lor și așa mai departe.

– **Șantaj politic...**

– Exact! De unde rezultă că din jertfa de sânge a poporului român la 1877 nu ne-am ales cu mare lucru, decât cu o recunoaștere formală a independenței care, practic, exista dinainte, dovadă că Eminescu a avut dreptate. Dimpotrivă, am dat o mână de ajutor unui imperiu agresiv și care niciodată nu fusese de bună credință cu noi, cum fusese Imperiul Otoman, ca să ne pună un

picior în grădină. Deci Eminescu nu cu armata de la 1877 a avut ceva, ci cu clasa politică, de aceea i-a închinat ode, precum Alecsandri.

– **Dar dumneavoastră, personal, ce părere aveți despre armată, în general, domnule Cezar Ivănescu?**

– Nu știu dacă dumneavoastră, ca revistă militară, aveți justificarea să publicați opinia mea până la capăt.

– **Să auzim, mai întâi...**

– În 1990, imediat după revoluție, împreună cu mai mulți prieteni, unii literați, alții din sfera politică, am avut o opinie care a trecut și prin mintea unor oameni care chiar dețineau puterea politică la acea vreme. Pentru acel moment de haos care a urmat, pentru că acum toți suntem conștienți că a urmat un moment de haos și de derută în care poporul român a pierdut infinit de mult, de la incendii și explozii avute loc la unele întreprinderi, de la jafurile și dezordinea care a urmat, ca să nu mai vorbesc de mineriade și alte intervenții în forță ale populației civile peste instituțiile statului, ca pe vremea Imperiului Roman, am încercat să sugerăm unor oameni politici ideea unei dictaturi militare temporare. Care ar fi fost salvatoare pentru poporul român. Pentru că în toate epocile acestea de jaf generalizat, de dezordine, când lumea nu mai crede în instituțiile statului, trebuia o instituție de mână forte. Deci, o dictatură militară ar fi menținut ordinea în țară până când puterea civilă putea să preia din nou pârghiile și să recondiționeze, să reinstaureze instituțiile firești ale statului democratic, ca să putem trăi într-o societate civilizată, organizată. Cred că inclusiv mineriadele care au urmat – al căror șoc a fost imens – sunt dovada haosului social care a dominat România postrevoluționară, care a distrus nenumărate valori și vieți omenești, nu mai spun de imaginea nefavorabilă creată nouă, ca țară, creată în toată lumea, mai ales în Occident, imagine de care nu scăpăm nici la momentul de față. Ar fi fost salvatoare pentru români dictatura militară, așa cum după cum cei care au citit literatura revoluției au remarcat câțiva lideri militari lucizi, patrioți, informați, care, știind ce primejdie paște România, au intervenit salvator în momentele de mare cumpănă pentru țară. De ce spun acest lucru? Pentru că, după cum ați remarcat, istoria lumii e plină de astfel de cazuri când o mână forte a preluat puterea și a scos țara la liman. Dar să ne oprim la spațiul european, unde putem lua exemplul Spaniei. Spania – cu toate influențele din afară, pentru că acum știm foarte bine că republicanii erau ajutați de armata comunistă și de serviciile secrete sovietice – urma să fie, cum de altfel a și fost, însângeraată de un război civil. Atunci, o minte de militar, lucidă, ca a generalului Franco, a debarcat, a salvat, practic, Spania, a încheiat războiul civil, a stabilizat societatea spaniolă și cu toate avansurile lui Mussolini, Hitler și alții, a evitat să o implice în devastatorul război mondial care a urmat. Și a mai făcut un lucru salvator pentru Spania: multă lume nu știe cum s-a reinstaurat regalitatea în această țară. Franco l-a luat și, practic, l-a educat pe Juan Carlos, actualul rege al Spaniei, l-a rupt de cercul tatălui său și de camarila vindicativă a tatălui său, care probabil că dorea un nou război civil, deci l-a educat pe Juan Carlos în ideea de a instaura pacea, armonia între clasele sociale și, când a considerat că a venit momentul, l-a instaurat pe tron, Spania devenind țara model, prosperă și înfloritoare din Europa de azi, tot mai căutată de sutele de mii de români.

Va urma

Slăvind Dumnezeirea - poezii -

Elena ARMENESCU

Călător în timp și spațiu

Pe malul mării, în jocul lin al razelor lumii,
Când noaptea-și revarsă tainele pe
pământ,
Sint cum sint Doamne, în calea luminii
Un praf de nisip, un grăunte de gând!

Aflat în zbor, între albastru și imensitate
Umbră, nu știi ce să alegi de ești întrebat:
Marea ca o certitudine, ce-ți e aproape
Ori cerul plin de taine, misterios,
îndepărtat?

Ah! cum te gândesc și cum te trăiesc
Doamne cu mintea ațipită și inima trează,
Doar Tu puteai să învecinezi împărătesc
Val pieritor de mare și munte ce durează!

O vreme, pe muntele înmiresmat, Olimp
Sălășuit-au zeișori mulți, cu stăpânul lor,
Zeu
Dar s-a primit un sfânt mesaj după un
timp
Și lumea a înțeles că Tu Ești Unic
Dumnezeu

Și ți-a zidit piatră cu piatră lăcaș sfânt,
În Țara norilor, loc de închinare și slavă,
Meteora, să n-o întreacă alta pe Pământ
În neprihănire, rugă și vrednicie bravă.

Aici mi-am îndoit eu cu credință și
smerenie
Genunchii, iar fruntea spre cer am înălțat
Azi spre amurg, la slăvitoarea vecernie
Vibrând, în arome de mirt și de cuget
curat.

Soră cu Marea Lavră din Athos, cu
Sihăstria,
Lăcașuri sfinte în care rugile nu conțin
Ca în strămoșeștile mânăștiri din România
Am simțit că mă hrănesc cu duh,
dumnezeiesc.

Poate ruga fierbinte pe loc mi-a deschis
Spre înțelesuri profunde, o nouă cale
Și accesul meu de grație, spre necuprins
E cadoul fabulos, e darul mării Tale!

Rugă de mulțumire

Mulțumire!
Celui ce ai știut să poruncești
Pământului înmiresmat și sferelor cerești,
Să-mi surădă tandru și soptescă mereu
Eoul cel dintâi al Sfânt glasului Tău!

Mulțumire!
Celui ce cu dragoste ai gândit
Și cu migală în Măreția Ta ai potrivit,
Să se ivească dantelările din nevăzut,
Pentru binecuvântatul nostru dar văzut.

Grație!
Pentru cântecul unic al mării, neconținut,
Pentru simțirea noastră radiind spre
înfinit,
Pentru îmbrățișarea-n răsfaț a razelor ce
curg
Peste pacea și armonia revărsate spre
amurg!

Mulțumire!
Pentru îngăduința și răbdarea de a fi
răsădit,
În miezul meu cel mai ascuns, un dor
venit,
Din depărtarea de unde genurile Tale râd,
Și vise tot rostogolesc spre mine oricând!

Grație Ție!
Pentru Puterea de a te sfășia, cu care ai
rupt
Din Ține un grăunte și Universul l-ai
umplut
Cu rodul! Te cântă și slăvește întreg
Pământul,
Eu din acest rod și cântec îmi culeg
cuvântul!

Preamăresc creația ca un copil, și să mă
bucur
Asemeni pomului cel înflorit, până mă
scutur,
Până ce focul arzător al dragostei, al
împlinirii,
Îmi va topi încătușarea, în legea efemeră
a firii.

Căci sint de Ține-n viață pământeană
ferecată
În astă trecere fecundă, misterioasă și
bogată,
Plină de taine, de întunecimi și de lumină,
Drum de întoarcere printre sălbătici, spre
Ține!

Îndreaptă, Doamne!

Îndreaptă Doamne, cu iubire pașii mei
Pentru că iar m-am rătăcit pe cale!
Dar, cu Puterea Înțelepciunii Tale
Salvatorule, Tu poți să făptuiești ce vrei!

Mergeam fără oprire pe drumul cunoscut
Deodată m-am trezit ca dintr-o transă
Nu mai pot înainta, am doar o Șansă:
Să Te invoc să-mi fii Tu: călăuză și scut!

În cale-i o stavilă, un duh distrugător
Ce se opune înaintării spre Lumină,
Mă simt chemată, vreau să ies senină
Din norul acesta negru, înfricoșător.

Strig îngerul meu păzitor să se arate
În zori de zi ori noaptea mă închin,
Să mă ferească de blesteme și venin,
Să mă pot apropia de Ține, Împărate!

Eu Știu, cu puterea Înțelepciunii Tale
Tu poți Slăvite, să făptuiești ce vrei!
Orânduiește Doamne cu iubire pașii mei
Pentru că, fără să vreau m-am rătăcit pe
cale!

Cristian și noaptea de foc

Ion DULUGEAC

Vergina se silea, în mintea ei de față din margine de București, să-l vadă pe tânărul cântăreț cum este clădit. Nu era nicio greutate în acest efort de imaginație, fiind mai degrabă o curiozitate. Femeia construia în gând corpul bărbatului, ce se unduia pe versurile cântecului intonat, cum ar fi desenat un model pe gherghet. Dar trecu de limitele decente ale anatomiei, încercând să-și închipuie, făcând presupuneri îndrăznețe cu ce văzuse în cariera sa, la alți clienți. Privind insistent la cântăreț, se încruntă, puțin contrariată, din cauza curiozității încă nesatisfăcute, astfel că apucă un pahar de șampanie, îl ridică în semn de salut către Didina și, cu gesturi domoale, îl sorbi pe nerăsuflăte, spre surprinderea tuturor.

— Dragă Vergino, mai ușor cu pileala, că ai treabă! rosti Elvira, care nu scăpa nimic din ce se întâmpla în casa ei, fiind vestită în orașul dunărean.

— Dacă mai iau două pahare, îl fac praf pe ăsta mic, rosti ea veselă, către Didina.

— Zi c-ai luat și taci, ascultă melodia, zise Elvira.

Cheful a continuat până la ora zece seara, când au început să sosească mușterii, astfel că petrecerea a luat sfârșit, Petre și-a luat orchestra și i-a urat o seară frumoasă micului Cristian, pe care-l instruisese că trebuia să petreacă o seară cu focoasa Vergina.

Părea pentru prima oară singur, iar Vergina topită după acest tip din lumea bună a orașului, astfel că vroia să-l facă să guste din toate. Femeia dorea ca sufletul tânărului muzician, destul de sincer, să zburde liber în brațele ei, la nebuniile pe care vroia să le guste cu acesta. Credea că era suficient să amuțească în camera sa, pentru că vocile din ea doreau să amuțească și ele, dar n-a fost să fie așa.

Noaptea aceea, pentru Cristian, deveni incredibil de caldă, plină de șoapte, precum în textele cântecelor sale, iar când femeia îi luă mâinile lui și le puse pe pieptul său, fu de-ajuns să-i cuprindă sânii cu palmele, și simți cum se relaxează, în vreme ce ea spuse zâmbind:

— Dragul meu artist, ce bine faci! Ce palme fine ai, mă înnebunești!

— Știi că și tu ești delicată, așa că mă las în voia ta, rosti el supus, cum îl învățase Petre.

Atât a așteptat Vergina. Mecanic, s-a întors spre el, flămândă toată, cu ochii micșorați din cauza băuturii,

cu gura întredeschisă, iar cântărețul a putut să simtă acel minunat act sincer, ca pe un fragment ce adesea îl zugrăvise în cântecele sale de dragoste. Din senin, părea că nu reușește să respire bine, din dorința de a face dragoste, fiind întâia dată, când încerca.

Cristian luă pauză pentru o cupă de șampanie, adusă de Vergina încă de la intrarea în cameră, au băut zâmbind, după care ea, bună cunoscătoare în arta seducției, l-a sărutat pe gât și ușor i-a băgat limba în ureche, lucru ce pe tânăr l-a fascinat, și l-a îmbiat la visare.

Femeia se mișcă repede, dezbrăcându-se în fața lui, se porni să-i scoată hainele, mângâind-ul în zona intimă cu pasiune. Vânzoleala și icnetul aproape sălbatic al Verginei, unduirile corpului său plin de pasiune smulgeau cântărețului gemete slabe, iar femeii zgomote voluptuoase, astfel că cei doi s-au așezat comod în pat, începând frumosul ritual al dezvirginării, moment în care femeia, atentă, l-a avertizat că s-ar putea să-l usture puțin la un moment dat, lucru pe care cântărețul aflat la debutul său în ale amorului, aproape că nu l-a observat, iar scenele firești de amor au decurs fără complicații.

După o primă încercare, femeia l-a întrebat dacă mai dorește un bis, folosind un termen muzical, lucru pe care el, surâzător l-a acceptat, astfel că după jumătate de ceas, cei doi s-au lăsat în voia ultimelor clipe care se pierdură, cu o ultimă zvâcnire de plăcere, în sudoarea amestecată a celor două trupuri dornice.

Peste strada plină de salcâmi, se lăsase demult întunericul care devenise de nepătruns, iar liniștea nopții acoperi cele două corpuri care zăceau relaxate, învinse, extaziate și destul de fericite, moment în care Cristian, în semn de respect și grațitudine îi cântă în surdină o melodie de dragoste, la care femeia, lacrimă.

— Nu știam că poți fi atât de bun, artistule! îngână sec femeia, mângâindu-l.

— M-ai frânt în două, madame Vergina, regina amorului! rosti zâmbind băiatul.

Apoi, sprinten, sări peste ea din pat și se-ndreptă către baie, de unde în câteva minute reveni cu un prosop alb înfășurat în jurul mijlocului, spunându-i sprintar că o Virginia l-a adus pe lume, iar o alta l-a purtat în Paradis. Cei doi râseră cu poftă de vorbele rostite cu glasul său muzical, dar mai ales de sinceritatea sa, de care cei doi se amuzară copios.

Vergina coborî din pat și trase draperiile, apoi deschise larg fereastra și lăsă să intre aerul proaspăt al nopții, apoi zâmbind, îl sărută pasional și se îndreptă spre baie. Bătea un vânticel cald, ce răscolea frunzele cântătoare ale salcânilor din spatele casei, de pe strada alăturată, iar Cristian se gândea să compună o melodie în care să cânte frumusețea Orașului cu salcâmi, așa cum prietenul său, scriitorul Sebastian, care deja o făcuse într-o nuvelă, la școală.

Femeia se-ntoarse în câteva minute, își încolăci

măinile pe gâtul bărbatului, se lipi toată de trupul său încă umed și-ncepu să-l mângâia ațățător. Tânărul ripostă calm, spunând cu glas stins, abia perceptibil:

— Ce dorești, spune? Nu prea ești cuminte, profiți de mine! zâmbi el șagalnic.

— Dragul meu cântăreț, tu ești obosit? Întrebă ea, mângâindu-i cu vârful degetelor gamba piciorului, prinsă între picioarele sale.

— Sunt un tip rezistent, nu sunt obosit, deși mă ustură puțin. De ce?

— Da, așa este prima dată, la debut ustură, că se rupe ceva, dragul meu! Și vreau să-ți mulțumesc, pentru că de foarte mult timp nu mi-a mai oferit cineva o astfel de favoare, rosti ea în timp ce amândoi se-ntinseră pe pat, cu o lene surdă și plăcută.

— Dar tu... s-ar părea că ești puțin obosită, sau mănșel, dragă doamnă!? o întrebă tânărul Cristian Vasile, râzând discret atunci când femeia își trase capul alături de capul său, pe damascul apretat al pernei albe și pufoase, care avea acum desenate în țesătură lungi trasee de sudoare, amestecate cu fire din părul curtezanei.

— Da, sigur că da! Sunt și eu obosită, că am iubit un bărbat celebru. Dar de ce?

— Vreau să știu dacă plecăm sau mai facem un act de iubire, se adresă tânărul femeii care părea că adormise, fiind într-o reverie a momentului trăit.

La auzul vorbelor, Vergina tresări și apăsând ușor cu mâna pântecul acestuia, gândind că nu mereu avea o astfel de ocazie, admise sfârșită:

— Nu plecăm, dragule, ne mai iubim. Sunt frântă, dar cu un om celebru mă iubesc până cad lată. Am avut o zi lungă cu petrecerea Didinei, apoi partida asta nebună de amor cu tine m-a frânt, recunosc. Dar mai facem un bis, cum se spune la voi în muzică, așa-i?

— Te rog, tu hotărăști, eu sunt invitatul tău, doamnă, apoi îi fredonă la ureche prima strofă din melodia Ochii tăi m-au vrăjit. În această vreme, bărbatul întors pe burtă își băgă piciorul stâng între picioarele ei, iar ea tresări de plăcere la atingere, apoi se așază lângă trupul gol al tânărului, lipindu-se tandru de pielea lui catifelată.

Femeia cu experiență de opt ani la așezământul Elvirei, simți că nu era altceva între ei decât o surdă energie caldă, vibrantă, care deveni electrizantă. Ea cunoștea bine regula că nu avea voie să se îndrăgostească de clienți.

Numai că, în timp ce el se apropia cu teamă de Vergina, ea se chircea la pieptul său și venea spre acesta ca un vârtej... de lumină, gândind că a doua șansă nu o va mai avea. Și-atunci simți nevoia să iasă din visul acela, chiar dacă era ultimul pe care voia să-l părăsească în acea noapte de vară. Apoi făcură o altă partidă nebună de amor.

Dimineată pe la ora șase, când soarele pătrundea prin ferestrele camerei în care cei doi se odihneau, razele jucăușe înveseleau spațiul aerisit dintre pereții albi, unde parfumul lui Cristian dănuia încă, iar nările

femeii îl sorbeau lacome, fremătânde de dorință.

— Cum ai dormit, artistule? Întrebă, femeia.

— Am dormit cum nu se poate de bine. M-ai rupt în două, Vergina, dar mi-a plăcut! răspunse tânărul, privind-o galeș, apoi sări peste ea din pat și merse la duș.

Simțindu-l din nou în cameră, femeia se întoarse spre el, îl întinse cu insistență pe pat, începând să-l sărute și să-l dezmierde, de la gât până la glezne, încet, meticulos și profesionist, repetând ritualul petrecut în noaptea de foc ce tocmai trecuse peste tânărul brăilean.

Plină de delicatețe, ea îl mângâia cu degetele-i catifelte, fine și lungi, cu mișcări lente, senzuale, care-l făceau pe tânăr să se înfioare de plăcere, deși părea, acum, ceva mai relaxat, considerând că are deja experiență la femei.

Ca o mare profesionistă, Vergina se implică plină de pasiune și reuși să-și uimească partenerul prin bisul oferit cu generozitate, așa, ca un fel de rămas bun.

Ea nu dorea să-l lase neterminat, deoarece gestul femeii părea ca un cântec fără refren, care avea prea multe puncte de suspans, părând nestins ca o flacără sau mut ca o întrebare fără răspuns. Sau poate ca o dimineață fără niciun orizont.

Cristian Vasile trăia din plin, grație profesorului său Petre Burcă, bucuria acelei dimineți de început de vară... fierbinte. Părea că uitase de el, uitase de toate, când deodată se uită grăbit la ceasul lăsat pe noptieră și spuse scurt către femeia care-l admira cum se îmbracă:

— S-a făcut târziu, trebuie să merg la repetiții.

— Este târziu, așa este, dar.. nu mă-ndur să te las, privighetoarea mea! atârându-se cu ambele brațe de gâtul tânărului, dar acesta se desprinsese și rosti politicos:

— Te sărut, promit să te mai vizitez, întâia mea femeie! apoi o sărută și ieși vijelios.

Ajuns în sufrageria unde cântase, bărbatul fu acostat de către proprietăreasă, care îl descusu cum a fost și dacă a fost mulțumit. Cristian duse mâna la gură, se apropie ușor de tanti Elvira și, ca și cum ar fi dorit să-i comunice un mare secret, îi zise scurt:

— Doamna Elvira, a fost o seară de vis, apoi ieși scurt în curte, plecând către casă.

Peste drumul pietruit și flancat pe ambele părți de salcâmi înfloriți, trecu un mic stol de pescăruși, care cârâiau cu glasurile lor răgușite, în traseul lor de patrulare și în dorința de a găsi noi locuri de unde să-și adune hrana zilnică.

După norii rebeli care creionau cerul, pe bolta senină se vedea că în curând se va schimba timpul în urbea brăileană. Din căruțe și faetoane vechi, prost vopsite, țărani scoteau lăzile pline cu legume și fructe pe care le duceau pe tarabe. De bunăvoie cărau, ca niște sclavi din Evul Mediu, sacii cu marfa culeasă din

→ Continuare în pag. 15

Alteța Sa regală – CALUL (partea a II-a)

Gheorghe Constantin
NISTOROIU

„Împăratul Cosmosului –
HRISTOS, este Cavalerul absolut al
Veșniciei!”

(VALAHIEL Monahul)

CAIL misterioși ai Marilor Eroii care au creat
legende celebre ale lumii.

BALIOS și **XANTOS** au fost armăsari regali dăruți de regele **Traciei, Peleus**, fiului său **Ahile**, ca un dar din partea lui **Poseidon – Zeul Mării**. În Grecia tracică întâlnim sportul curselor de cai. În Cartea a douăzeci și treia a **Iliadei**, marele poet trac **Homer**, descrie „cursele pe care **Ahile** le-a organizat în valea **Troiei**, în onoarea prietenului său **Patrocle**, căzut în luptă. Au participat cinci dintre cei mai buni conducători de care, iar printre aceștia se găsea și regele **Menelaos** în persoană. Totuși nu el, ci **Diomede**, un membru al consiliului aheenilor, a fost cel care a obținut premiul întâi: **o femeie frumoasă, pricepută la lucru și, pe deasupra, un mare trepid de aur.**” **AMAZOANELE** erau Fecioarele cele mai frumoase, cele mai nobile și cele mai aprige luptătoare ale milenarului Trunchi Traco-scitic, care au reușit să impună omenirii pe cea mai faimoasă Regină, **TOMIRYS**. Amazoanele pe armăsarii lor, negri, regali și repezi fulgerau dușmanilor o apariție fantastică care-i spulbera cu trăsnetul Cavaleriei lor nimicitoare. **CYRUS** a fost armăsarul pur sânge al celei mai renumite Regine antice a traco-sciților - **Tomirys**, învingătoarea celui mai puternic împărat al lumii în vremea sa, **Cirus cel Mare**, căruia neînfricată luptătoare i-a tăiat capul cu spada ei, împlinindu-și astfel profeția-avertisment. **BUCEPHALUS Alteța Sa imperială–Bucefal**, simbolizează pe slujitorul fidel până la moarte, a singurului său mare Stăpân, care a pornit în fantastica sa cavalcadă a cuceririi teritoriale spre soare-răsare, străbătând marea Persie, până la marginea Indiei. Ca și împăratul, armăsarul imperial s-a lăsat ispitit doar înspre soare, întruchipând pe celestul bidiviu solar. Renumitul gravor de la **Gros** l-a imortalizat într-un faimos desen în anul 1798.

Alteța Sa imperială – Bucefal a fost calul favorit al împăratului geto-dac **Alexandru cel Mare**, „excela printr-o imaginație neobișnuită, considerându-se egal cu zeii și forțând destinul, fie cu mânie violentă, coborâtoare din eroii homerici, de unde și-a ales modelul pe **Ahile**, fie cu calcul rece, disciplinat de învățătura dascălului **Aristotel din Stagira**”. (Iohanna Șarambei – Nicolae Șarambei, *99 Personalități ale Lumii Antice*, Ed. Albatros-București, 1983) Armăsarul pur sânge, de abanos, de nestrunit, ca un valah neînfricat, nu accepta pe nimeni altul să-l strunească. Copilul **Alexandru** l-a încălecat la 13 ani, iar la 15 ani regele **Filip**, tatăl i-a lăsat pe mână regatul, fiind angajat în războiul cu traciilor lui **Kersoleptos**. **Bucefal** a murit în anul **326 î.Hr.** Împăratul **Alexandru cel Mare** a fost atât de afectat, de moartea prietenului **Bucefal**, ca de pierderea unei întregi legiuni. În memoria lui a fondat Cetatea **Alexandria – Bucefala**. „Își îndoia genunchii dinaintea lui **Alexandru cel Mare** și apoi neobosit, începea să alerge. A fost omorât în timpul unei sângeroase bătălii, și **Alexandru cel Mare** a pus să se ridice un oraș în jurul mormântului său, spre venerarea lui.” (Jean Chevalier/ Alain Gheerbrant, *Dicționar de Simboluri*, vol. I, Ed. Artemis, București, 1995) **DARDAN** – în limba aramaico-pelasgă se tâlcuiește **Darul celui Drept**. **Dardan** a fost **Calul providențial al Împăratului Darius cel Mare** (521-486 î.Hr.), care l-a urcat pe tron. După moartea lui **Cambyses al II-lea** și îndepărtarea ticălosului mag **Gaumata**, care se autoproclamase rege, la tronul vacant erau șapte pretendenți, fiecare cu calul său. Zarul aruncat s-a validat prin hipomancie. „Procedul prevedea că este ales de zei cel al cărui cal va necheza primul la ivirea zorilor.” (Iohanna Șarambei-Nicolae Șarambei, *99 Personalități al Lumii Antice*, op. cit.) **CARPUS**, a fost Armăsarul Împăratului **Burebista cel Mare**, al Geto-Daciei, al cărui nume se tâlcuiește prin „**cel mai strălucit**” dintre bărbați, monarhul care provocase o spaimă uluitoare tuturor adversarilor și mai cu seamă romanilor lui **Cato**, personajul lui **Lucanus** din epopeea *Pharslia*: „**Feriți-ne, zei cerești, ca, printr-un dezastru care i-ar pune în mișcare pe daci și pe geți, Roma să cadă, iar eu să mai rămân teafăr...**” **Carpus** era un bidiviu negru, strălucitor, înfocat, de talie mijlocie, neobosit, rapid, furios, sigur pe sine, neacceptând decât privirea pătrunzătoare, mâna dârză și mângâierea marelui stăpân. **DUCIPAL** a fost pegasul marelui și

neînfricatului **Decebal**, supranumit de vitejii vremurilor sale, **Regele munților**. Avea culoarea abanosului, de talie mijlocie, puternic ca un hercule, ca o fibră de oțel în toți mușchii proeminenți, ai picioarelor atlete. Era deosebit de iscusit la coborârile repezi, dar și flacăra aprigă la cățărările abrupte. **INCITATUS** – *Impetuos* a fost calul împăratului Caligula (12-41 d.Hr.), cel mai răsfățat cal din istoria omenirii. Purta un mare colier cu pietre prețioase. Avea un grajd din marmură albă și un jgheab din fildeș. Spre a-și înjosi politicienii săi, împăratul și-a făcut calul senator. **CEZAR**, un pur sânge arab de culoare albă cu pete negre a fost calul favorit al marelui get, Împăratul **Constantin cel Mare**, cu care a obținut strălucitoarea victorie de la Podul Milvius – Podul Vulturului în ziua de 28 Octombrie, 312, care va provoca Edictul de la Milan din 313. Calul a purtat ca și stăpânul său, pe veșmântul imperial de brocart, **Crucea**, binecuvântată de Împăratul Cosmosului – **Hristos**, cea care avea să aducă omenirii biruința universală a Bisericii. **BORAK** a fost un armăsar rapid ales de profetul Mahomed, întru nemurirea sa, care l-a urmat, „în Noaptea sfântă, însoțit de Arhanghelul Gabriel, de la Mecca până la Ierusalim, unde s-ar fi înălțat la cer.” (*Encyclopedie de l-Islam* (Leyde-Paris, 1913, vol. I, p. 813. *Coran*, Sura 67) **RODRIGO**, armăsarul pur sânge arab al lui **Rodrigo Diaz de Bivar – Cid Campeador** (1040-1099), întruchiparea ideală a cavalerului spaniol, s-a făcut remarcat în vremea **Reconquistei**, rămânând în legendă, alături de bravul Cavaler, ca unul dintre cei mai venerați cai ai lumii. **ROSINANTE** a fost calul celebrului hidalgo Don Quijote de la Mancha, eroul romancierului spaniol Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616), care a căutat alături de stăpânul său adevărul, dreptatea și himera libertății. **CATALAN** – renumitul armăsar al lui Ștefan cel Mare, era de talie înaltă, alb ca spuma laptelui, cu ochii mari, scânteietori, cu o coamă bogată și o coadă lungă, stufoasă, sforăind mândru de marele său Voievod, cel mai impunător *Atlet* al lui Hristos, al veacului al XV-lea. Catalan a fost fidelul Marelui Voievod, ambii încununându-se de Aureola mării Bătălii de la Vaslui-Podul Înalt, 1475. Alt favorit a fost armăsarul **Voitiș**, sprinten ca o capră neagră și iute ca o săgeată. Ștefan cel Mare avea o impunătoare cavalerie de **40.000 de călăreți iuți ca fulgerul**. **SULTAN** era armăsarul arab, înalt, alb cu pete albastre al lui **Vlad Țepeș**. Neînfricatul Voievod îl călărea adesea pe sultan în toate confruntările armate cu marele Sultan și vizirii săi. Nu putea fi strunit decât de regalul său stăpân. Sultan avea o privire aprinsă ce te străpungea. În luptă se repezea cu Domnul său ca un vifor în calul unui pașă, făcându-l una cu pământul. Cruciatul

Wallerand de Wavrin aprecia iscusința și viteaza cavalerie a lui Vlad Țepeș. **PEYLOO** era un frumos murg arab, îndrăgît de Voievodul **Petru Rareș**, care ocupa în inima sa locul imediat după familie. În vremea pribegiei 1538-1541, în scrisorile trimise din Caransebeș către fidelul său Toma Boldorffer din Bistrița, pentru doamna sa Elena, întreba de dânsa, de copii și de cai. „*Să te străduiești d-ta pe lângă copiii și soția noastră, ce le va fi nevoia, ca să li se dea lor ceva bani... și de cai să ai dumneata grijă.*” (Constantin Gane, *Trecute Vieți de Doamne și Domnițe*, Ed. Orizonturi, Buc., p. 56) **SVETLANA** – nobila iapă pur sânge, ca spuma laptelui, de talie mare, focoasă ca o curtezană din Orient, mândră de regalul ei Stăpân, l-a onorat pe Marele Domn valah Mihai, la Intrarea lui Triumfală în Alba Iulia, în binecuvântata zi de **1 Noiembrie 1599**. **FATIMA** a fost o faimoasă iapă pur sânge a Întregitorului Daciei Mari, care l-a salvat în bătălia de la Mirăslău, când „*s-a dat pe mâna lui Basta*, scria Radu Theodoru, *cu o ușurință vecină cu nebunia.*” (Radu Theodoru, *Vulturul*, 4, Ed. Militară, București-1982, p. 29) Retragerea lui Mihai nu putea fi salvatoare decât trecând învolburatul Mureș. S-a lăsat în grija Fatimei. „*Malul rîpos. Jos, mult sub mal, dolia adîncă, apele verzi și lucii rotitoare. Pinten. Fatima se aruncă în gol. Plutire ca într-o desprindere .Plescăitul apei. Răcoarea apei, dulce și dezmierdătoare și odihnitoare ca moartea. În stînga. În dreapta. Peste tot plescăitul cailor împinși în Mureș... Fatima țacăne prundul. Se îndreaptă în șa. Curge Mureșul din El. Scoate steagul de sub cuirasă. Iese la trap pe malul unde-l așteapta Baba Novac...*” (ibid., p. 43-44) Un alt cal al Viteazului, consemnat de același mare scriitor Radu Theodoru a fost **Sultan**. Cu el, neînfricatul Domn a primit delegația sârbilor prin trei tineri care purtau steaguri cu chipurile Sf. Sava, Iovancăi Rudnik de Zagubica și **Baba Novac**, călare, cu sabia ridicată deasupra capului. De pe semețul Sultan, Domnul Daciei Mari s-a jurat să răzbune profanarea haiducului Novac: „*Pe cenușa lui mă jurui să-i răzbun moartea și mâna mea să nu lase sabia răzbunării...*”, p.348. Sfârșitul Marelui Viteaz, prin trădarea habsburgică pe Câmpia Turzii... „*În afara cortului se aflau aproximativ 17 slujitori ai Domnului care, dându-și seama ce se petrece, au sărit să-și apere stăpânul. S-a încins o luptă aprigă în care au pierit peste 30 de oameni ai lui Mihai. Calul Voievodului, care aștepta gata înșeuat la intrarea în cort, a fost împușcat și trupul lui Mihai a fost așezat pe trupul calului.*” (Mihai Viteazul în conștiința europeană, ediție de documente, I, Ed. Academiei R.S.R., 1983, p. 416) **FLORA**, iapă din rasa Friziană, din Olanda, aparține lui **Aurelian Sima din Feldioara**.

La comemorarea a 160 de ani de la Unirea Principatelor Române, Flora a îngenuncheat în fața statuii ecvestre a Regelui Daciei, Mihai Viteazul din orașul Sfântu Gheorghe. **MARENGO**, botezat de Napoleon Bonaparte, după victoria bătăliei de la Marengo, din 1800. Armăsarul s-a născut în herghelia El Naseri în 1793. L-a slujit pe împărat în multe bătălii, inclusiv în cea de la Waterloo. Marengo a murit în 1831, iar scheletul său onorează Muzeul Armatei Naționale-Londra. **COPENHAGA**, rasă anglo-arabă, deținut de mareșalul britanic Thomas Grosrenor, botezat după bătălia de la Copenhaga din 1807, apoi vândut marchizului de Londonderry, Charles Steward, iar de acesta vândut ducelui Arthur Wellesley Wellington (1769-1852), ambii prezenți în bătălia de la Waterloo. Calul a murit în 1836, fiind îngropat cu onoruri militare în parcul castelului Stratfield Saye House. Prințul **Barbu Știrbei** a rămas în istorie prin noblețea caracterului său, care l-a făcut să fie în egală măsură iubit de suverană și apreciat de regele Ferdinand. Herghelia frumoșilor săi cai și faptul că el a fost preferatul pur sânge al Reginei Maria, i-au adus celebritatea. **MURGU**, cal arab, pur sânge, negru de talie mijlocie, sprinten, puternic, inteligent, năvălaș, autoritar, trufaș, strălucitor, neobosit, neîntrecut în galop, prevăzător în fața pericolului, asemeni stăpânului său, **maiorul Ion Antonescu**, șeful Secției Operații a Marelui Cartier General, cel care a **întruchipat orgoliul ostașului și virtutea eroului**, cel care a decis victoria de la Mărășești, poate chiar și soarta războiului. Regele-figurant Ferdinand și suita sa de la Iași, convinși de Comandamentul rus, băteau în retragere.

Antonescu s-a opus îndârjit. „*Când mi s-a cerut să traduc în ordin această hotărâre, mărturisesc maiorul Antonescu, am obiectat cu brutalitate. „Dacă ne ridicăm de la Mărășești nu ne mai oprim nici la Nistru. Trebuie să învingă sau să moară poporul român. Altfel, pierd în dezonoare. Eu nu redactez și nici nu contrasemnez ordinul de retragere.”* (General G. A. Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916-1918, vol. II)*) **Regina Maria** a fost inițiată în eleganța cavaleriei române de prințul – general Gheorghe Cantacuzino – Grănicerul și a atins performanța suverană... sub prințul Barbu Știrbei. **Rudolpho Valentino**, renumitul actor italian, o celebritate a hollywoodului a avut un cal de o fidelitate care s-a transmis dincolo de moarte, dincolo de firesc. După plecarea timpurie a actorului, respectiv a stăpânului-prieten, Calul mergea săptămânal în ziua de Vineri, la mormântul starului stând în reculegere ore în șir. **Toți împărații, regii, marii Voievozi, marii Comandanți de Oaste geto-daco-români au fost neîntrepuți Cavaleri și Călăreți. În instrucția oricărui Vlăstar princiar la loc de cinste sta arta călăritului. Admirație și venerare Marilor Cavaleri!**

+ Sf. Prooroc Ioan Botezătorul – Înainte Mergătorul Domnului Mulți ani fericiți purtătorilor sfântului nume IOAN

Gheorghe Constantin Nistoroiu – Cavalier de Clio

→ Continuare din pag. 12

grădinile lor, situate în partea de nord a Brăilei, către Râmnicu Sărat, venind la piețele din oraș, unde aveau mai mulți mușterii.

– Cristian, mamă, unde ai fost toată noaptea?

– M-a luat nea Petre la o cântare (pentru doamna Elvira, la Ligheanul Zburător, unde am câștigat 800 de lei, mamă! se laudă băiatul.

– Și nu ești obosit, că o să vină domnul Burcă pentru meditații, rosti femeia.

– Sunt bine, mamă, că nea Petre a cântat vreo trei ore cu un țigan din Brăilița și eu am dormit până dimineată, îi spuse băiatul cu sinceritate.

– Cred că nu ești obosit, măi, muzicianule? întrebă Petre când intră pe ușă.

– Nici vorbă, nea Petre. Am dormit patru ore ca un prunc, zise copilul.

– Hai, la treabă, că este târziu și am și repetiție la Filarmonică, spuse profesorul.

Cum reputația profesorului Petre Burcă era una de

renume în Brăila, în scurtă vreme Cristian Vasile avea să fie remarcat, prin numele profesorului, dar și prin reclama făcută de acesta, în cercurile de intelectuali din orașul salcânilor.

Faptul că era văzut în intimitate cu domnul Trompetă, cum îi spuneau mulți prin oraș, era un titlu de glorie pentru elevul de liceu. Deseori venea la Filarmonică să facă meditații. Secretara instituției, care avea două fete de seama lui, nutrea dorința de a-l cunoaște pe tânăr, și de ce nu, de a-l face să devină prietenul fetelor sale.

Pe cerul întunecat al Brăilei străluceau fulgere luminoase, cu zvâcnituri repezi, încercând să rupă stratul norilor groși ca pâsla, care lunecau peste străzile devenite cenușii. Curând se porni o ploaie rece, amestecată cu piatră, care ropotea grăbită pe tabla acoperișurilor din centrul urbei unde se afla casa tânărului, reușind, în scurt timp, să îmbrace în argintiu peisajul din centru, locul unde era casa familiei cântărețului, pe Bulevardul Carol I.

CAPSOMANUL

- fragment de nuvelă -

Dumitru IONESCU-
VRĂNEȘTEANU

Motto:

„Dumnezeu este dragoste
și cine rămâne în dragoste
rămâne în Dumnezeu
și Dumnezeu rămâne în el!”
(Biblia, 1 Ioan, 4-16b)

Știți...

Ca să liniștesc apele de la început, ori să le tulbur... nu am vrut să încep nuvela în felul ăsta, nu este titlul pe care mi l-am dorit. Intenția a fost cu totul alta, dar am fost „criticat”! Pe bună dreptate? Îmi închipui că mulți dintre voi, probabil, v-ați și încruntat. Vă înțeleg! E o reacție firească, întocmai ca a celui care se află în fața unei probleme de matematică. Și trebuie rezolvată, că nu vrem „necunoscute”, nu vrem să cântăm aceeași melodie *over and over again*, *da capo al fine!*

Întrebarea e: cam ce-ar fi insinuarea asta, cu „Capsomanul”? Și ce-nseamnă, în primul rând, „capsoman”? La urma urmei, titlul nuvelei este scurt, „decent” și răspunde cerințelor scrisului (mai) profesional, vorbesc de efortul antrenat, calificat; într-adevăr, nu „insultă” pe nimeni, nici pe cel care l-a scris, nici pe cei care-l citesc... Sau poate, să fie un „copycat”, imitând „Idiotul”, dacă vă amintiți de romanul lui Dostoevsky? Nu! Atunci? Inițial, titlul cu care „am botezat” nuvela a fost înșirat pe trei rânduri și arăta cam așa: „Capsomanu’, Ruxandra și lecția de istorie/ Iubire sau farsă?/ În cele din urmă, adevăr!”. Știu...

E un titlu extrem de lung, un titlu care spune totul de la început și asta numai în trei rânduri. De ce să ne mai complicăm cu detalii! Aici intervine, însă, „comoara” pe care vreau cu tot dinadinsul să mi-o împart cu semenii! Este, într-adevăr, tot ce-am adunat, talismanul... dar vreau să fie și în cuferele ființelor voastre. Căci vreau, la modul cel mai onest posibil, să simțiți și voi ce am simțit eu atunci, ce am în suflet, ce am pe inimă... Este o poveste frumoasă, dar cu implicații! Să fie posibilă redactarea „testamentului”? Aici cred că v-am încurcat, e un testament cu totul deosebit, al unuia (eu fiind acela!) care emigrează, pur și simplu, de la moarte la viață, și nu invers! Oare să fie vorba de confesiuni, în stilul celor care se fac în Biserica catolică... Hm!

Spunând acestea... niciodată nu am pretins c-aș fi altceva decât ceea ce sunt, deși uneori aș fi fost tentat să o fac! În speță, nu sunt un scriitor de profesie, nu am fost. Ceea ce pot spune e că, de când mă știu, am fost un fel de „patos” închinat ființialului, cumva stăvilit de „baraje” impuse, acelea ridicate în lumea noastră, am fost un fel de lac al sufletului în care apa bucuriilor vieții abia aștepta (și așteaptă) să fie eliberată, slobozită și să ude pământul altora.

Cântecul sufletului?

Ce pot spune despre?

Da! Au existat dintotdeauna cântecul sufletului! În atelierul de sculptură a destinilor, puterea emoției șlefuieste marmura semnificațiilor. Parcă-l văd pe Brâncuși, dar nu omul din el, sculptând menirea gândurilor, dăltuind vremurile, adâncul sens al șoaptelor visării... este *Coloana infinitului*. Am admirat această *catedrală a esteticii românești*, am îmbrățișat-o cu privirea, aș fi vrut chiar s-o furizez în mine, s-o iau, dar nu a fost posibil... sufletul îmi spunea...

Cunoscută inițial sub numele de *Coloana recunoștinței fără de sfârșit*, capodopera lui Brâncuși este un eveniment estetic, este glasul a tot ce poate fi etic mai bun, adunat de-a lungul secolelor în istoria frământată a neamului, ne vorbește de urcușurile, de coborâșurile vieții, de înălțarea la cer a sufletelor. Mă alătur acestui comentariu cu toată ființa. Cine a făcut-o, a simțit... poate chiar și eu? Momentul din inima Olteniei sfidează uitarea, moartea, chiar trecerea impasibilă a timpului, proclamând, așa cum românii au înțeles dintotdeauna, viața, etica și în final, posibilitatea întâlnirii omului cu Dumnezeu. *Masa Tăcerii și Poarta Sărutului*, celelalte două sculpturi ale ansamblului monumental de la Târgu Jiu, deși închinat eroilor căzuți în luptele din 1916, ne focalizează atenția asupra adevărului vieții, asupra a ceea ce trăim... vorbesc de taina sărutului, de enigma gândurilor nespuse.

Da!

Există și un ecou al gândurilor, o pictură a binecuvântărilor care ne însoțesc întocmai ca un vis pe meleagurile straniei ale unei lumi singulare, conștiința, această lume al cărei mesaj existențial nu se lasă întotdeauna cunoscut. Să nu mai zic de *lyrics... the lyrics...* cuvintele prin care exprimăm îndeaproape emoțiile, cântecul sufletului. Vor putea fi ele vreodată, vor putea fi dăltuite cu adevărat în puterea adevărului... semantica lor va fi de-ajuns? ar murmura, ostentativ, unii. Sunt cei care-și doresc testul *eternității*, nădăjduind cumva și în ajutorul cutumelor pământului... aceste cutume care se încăpățânează, insistând să primească atât de puțin!

Extrapolând *imaginea gândului* asupra monumentalității vieții... sfios și înțelept, sper, intens pragmatic, numesc patru inscripții ale devenirii. Sunt încrustate în habitatul istoriilor universale: *atunci și acolo, acum și aici!* Chiar mai mult, aceste inscripții în al căror punct de referință este așezat omul, converg într-o sintagmă distinctă, atingând ceea ce noi, umanii, considerăm a fi *indescriptibilul*.

Pentru mine, însă, ele arată ca stâlpii unui pod ideal ce se întinde grațios și tainic, întinzându-se peste enigma rațiunii *tablourilor* existenței, definindu-ne istoria. Nu o fac la întâmplare, după cum veți vedea - și nu mi se pare emfatic, pretențios - așa am simțit. De data aceasta e intuiția care m-a îndeamnat la o asemenea alegere. *Just to give it the personal touch*, cum ar zice australienii în mijlocul cărora trăiesc. Mă simt, într-un fel, jenat... dar așa s-a întâmplat, chiar așa: am scris vreo douăzeci de titluri pentru povestea care vă stă în față.

Natural, multe deliberări m-au condus spre actualul titlu, *slowly but surely* descătușând emoții. Să le numesc, așa cum era de așteptat, cântecele sufletului? Doresc tare mult să le auziți, să le îngăduiți. Sunt o lume aparte. Le dezleg! Nu că așa fi vrut să rezolv ceva odată și pentru totdeauna sau să impresionez ci, pur și simplu, mă simt într-ale mele, m-am jucat cu instinctul, a fost simțul nuanțelor. Totuși, douăzeci de titluri!?

Știu!

Nu este bine să încep cu mărturisirile așa repede, dar ce te faci când inima e împărțită, e făcută praf, când în ea este dragoste dar și ură, speranță dar și decepții, liniște dar și furtună, sobrietate, modestie, înfrânare dar și explozia patimilor sufletești, cele platonice exprimate și mai ales, trăite... ce te faci când în inimă își au loc victoria dar și înfrângerile, când binele și răul se luptă încleștându-se ca s-o cucerească și bătaia, ca s-o zic simplu și *dezbrăcat*, arată urât... Ce te faci când, potențial, stigma sechelelor te poate schilodi psihologic pe-o viață întreagă? Din nefericire, asta e *avalanșa* pe care v-o pot oferi, alta n-am! V-ați așteptat la una ca asta? Poate sunteți surprinși. Este prea mult, este prea devreme?

Conflicte...

Nu arată deloc strălucit... antagonismele vieții izbând brutal, lovindu-se unul de altul și toate în mine. Cu intenția lor nefastă, ascunsă au vrut să-mi prefacă în zdrențe, să-mi umple cu noroi vălul romantic al celor câteva cuvinte pe care le voi scrie. Ce mizerie! Nu vreau să o recunosc, nu există validare pentru așa ceva. Este vorba de zecile de ani care au trecut. Sunt anii mei ciobiți de experiențe nefaste!

Icoana

Pare greu de crezut, dar așa vrea să mă relaxez, adică să mă gândesc la... *nimic*! E convenient și cumva, destul de ieftin! *Spectrum senectutis, modus vivendi!* Amurgul vieții? Cam asta ar fi!

Poate c-ați auzit expresia „*De ce te uiți ca curca-n lemne?*”. Scuzați cacofonia! Și care-ar fi lemnele dacă eu sunt curca? Păi nu e dificil să aflăm: sunt unii care definesc *existența ca fiind un concept fundamental cuprinzând cu dificultate totalitatea determinărilor sale. Aperceptiv, existența este o fenomenalitate dinamică, primară, este reprezentarea minimală mijlocită de simțuri. Ce să mai zic? Arată foarte inteligent compilarea, îmi place, chiar mă bucură, dar vă întreb eu: cum de m-am oprit aici, de ce nu m-am uitat în altă parte? Puteți să-mi spuneți? Nu! Ha, că v-am prins!*

Și ce-or fi având de-a face toate astea cu istoriile mele, cu narațiunile soartei care s-a-nântâmpat să-mi decimeze habitatul natural, cuibul lui Puișor (că așa eram alintat), să-mi distrugă acele fantezii ale *minunilor*, puterea frumosului? Titlul pe care l-a ales „*Capsomanul*” (dacă vă uitați în jur după un alt capsoman, nu-l veți găsi... Eu sunt acela!). Titlul ăsta apare ciudat. E cu intenție! Să fie ascunsă în spatele celor trei rânduri o poveste de dragoste?

Și povestea asta, chiar dac-ar fi acolo și după cum veți vedea, nu știu ce înțelegeți voi prin dragoste până la urmă!?

Dar istoria mea se dovedește a fi, mai întâi de toate, o icoană a cheiței vii care deschide ușa darurilor cerești oferite oamenilor. La o privire mai atentă, această icoană este în grija cuiva, este atinsă, dar nu *de visul unei umbre sau umbra unui vis* (după cum se revolta, genial, Eminescu), ci de însuși Dumnezeu. Încăperile sufletului nostru îi aparțin, ca de fapt totul în lumea asta, văzutele cu detaliile lor, nevăzutele cu enigma lor. Căci El deschide și tot El închide totul, e Stăpânul absolut al posibilităților, al devenirii (bănuiesc eu, poate chiar și al reversului devenirii. De ce nu?).

Certitudinea face parte din esența care îi aparține, măcar că această certitudine, acum și aici, este parțial cunoscută de noi... în afară, poate, de Toma care l-a atins (nu l-a atins) pe Dumnezeu și pe om în același timp. El a simțit rănilile Fiului lui Dumnezeu! Dumnezeu adevărat, din Dumnezeu adevărat. Isus Cristos era și Fiu al omului. Rezultatul a fost emoția sufletească, puternicul sens al adevărului care descopereau, într-o nouă dimensiune, splendoarea altfel inexprimabilă a darului de a exista în Yahveh. „*Domnul meu și Dumnezeul meu!*” exclama, inundat de certitudine, Toma.

Credință sau necredință, concepte intrinseci lecțiilor fundamentale care ne explică validitatea principiilor existenței. Într-un fel sau în altul, vorbesc de viață dar și de moarte. Căci și moartea este un fel de a fi sau, mai precis, de a nu fi. Semantic, în spectrul negativelor sau al pozitivelor, există un singur verb care lămurește totul; este verbul *a fi*... și este de ajuns în exercițiul logicii cu care percepem existența.

Domnul meu și Dumnezeul meu! De data asta, copleșit de umilnă și după mai bine de două mii de ani, îmi vine rândul să repet cuvintele lui Toma. Sunt fericit că am crezut în Mântuitorul fără a-l atinge, fizic, rănilile. Este afirmația credinței mărturisind în mine fericirea omului agățat în dantela imensității, răsfățat în voia dragostei lui Dumnezeu! Lecțiile credinței au fost pregătite înțelept pentru toate generațiile de pe fața pământului, pentru cei care aveau să vină, pentru mine, pentru tine și nu numai... pentru vremurile universale mărturisind ceea ce noi, mângâiați profetic, am numit și numim dintotdeauna: *Forever and ever. Looks like fairy tale!* Să fie ca în basme? Nici gând!

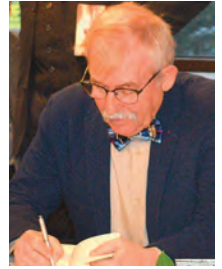
Mă gândesc la impactul pe care-l are asupra omului *actul* prin care Dumnezeu și-a asumat proprietatea, drepturile... Ce cuvinte fără sens și totuși... Vorbesc despre voința Celui prea Înalt făcută nouă de cunoscut încă de pe timpul în care nu existam noi și cu *drepturile* noastre, adică mai înainte de începuturile zidirii! Este vorba, explicit și pentru a căta oară, de providență! Simplu, complicat?

Ce revelație!

Citiți, vă rog, prima pagină din Biblie. Acolo veți găsi miraculoasa Creație, acolo, în *Geneza!* Poate, dacă veți fi curioși, v-aș mai sugera *Coloseni 1-15,20*, sau *Efeseni 1-3,23*. Iar dacă, totuși, nu veți fi edificați, vă rog să citiți și *Evangelia după Ioan*, primul capitol, primele câteva versete... căci acolo se mărturisește primordialitatea Domnului Isus Cristos în raport cu *Lucrările Zidirii*, cu lucrarea mâinilor Sale. Ce reflecții îmbrățișând supranaturalul! E un fel de 3D aparținând etosului creștin, o inițiere în tainele conștientizării prin care aflăm cine suntem, de unde venim și care ne e locul și rolul în structurile universale.

SONETE

Simion Felix Marțian

Sonet înșeuat

Mă simt stăpân pe lume sus în șa,
Gonind spre țintă pe sub ploii de stele,
Și ies comete albe din caiele
Când piatra-și strigă lung zdrobirea
sa.

Dar când în drum vin povârnișuri
grele
Și-n jur prăpăstii prind a se căsca,
Simt că se stinge și trufia mea
Și scânteierile de foc, rebele.

Vreau încă zori cu plete de rubine
În drumul meu pe calul acaju,
De-aceea, Doamne, strig acum spre
Tine:

În greul care-n cale apăru,
Te rog să vii, să stai în șa, cu mine,
Iar frâul... e mai bine să-l ții Tu!

Sonet cu omăt și iertare

O curgere de alb și de tăcere,
De tihnă, dintr-n fluviu luminos,
Învăluie în straiul vaporos
Și-n pace lumea, fără bariere.

În jur e doar uimire și frumos,
Căci albul cast alungă din unghere
Tot ce-i pătat, cu iz de neplăcere,
Și neaua face totul grandios.

Mirați privim zăpada, albul pur;
Când, Doamne, ramuri albe fac
mătăanii,
Iar noi ne facem din cârmâz contur.

Dar, prin iertare, anii noștri fă-ni-i
La fel de albi ca tot ce este-n jur;
Trăind plutirea ca un zbor de sănii.

Sonet poștal

Am fost de la-nceput... destinat;
Și când curgea prin caii vremii veacul,
Bătut-a-n poarta inimii olacul
Venind de peste-al timpului hotar.

Iar când goli de vești și soare sacul
În vatra vieții mele de hoinar,
Citind vedeam prin litere de jar
Cum cerului îi înflorea cerdacul.

Purtând miresme vii de empireu,
Misiva mea părea că-nmugurește
Țâșnind în irizări de curcubeu.

Într-un prezent etern ea tot vobește,
Fiind scrisoarea de la Dumnezeu
În care El mi-a scris că mă iubește!

Sonet serafic

Părea scenariu scris cu zbor candid
Pe coli de cer cu litere de soare,
Iar scena, o eternă sărbătoare,
Avea decor din sentiment torid.

Netimpul alb eterniza izvoare
Din dragostea curgând ca un fluid,
Țesând apoi, din curcubeu solid,
Aripi de zbor și flori nemuritoare.

Cu pumnii strânși m-am agățat de vis,
Strigând din rășputeri: Unde-i,
Părinte,
Acest loc minunat, de nedescris?

Răspunsul a venit pe unde sfinte:
E pe pământ, iubirii circumscris,
Iar dragostea e-n voi. Și în cuvinte.

Sonetul călimării

Mi-e plină călimara de idei
Vibrând în fiecare picătură,
Cerneala-ar aflui peste bordură
Cu forța de-a crea-n esența ei.

Și am putea, pe-a filei țesătură,
Să facem lumi, cioplindu-le în stei,
Și soarelui să-i punem clopoței,
Brodând în fantezii fără măsură.

Dar o strunesc și simt că se-nfioară
Când îi aleg un drum spre infinit,
Iar rugăciunea mea spre ceruri
zboară:

Părinte bun, Te rog acum, smerit,
Fă Tu ca eu și-umila-mi călimară
Să curgem într-un psalm fără sfârșit!

Sonetul cascadei

Pe luciul albastru brodat cu lumină
Alunecă barca scriind cu siaj;
Cu pace în suflet și tihnă-n... bagaj,
Sunt una cu ea, într-o curgere lină.

Ne sorb în aval, ca-ntr-un tainic miraj,
Plăcerea plutirii și pacea deplină,
Dar - vai! – se aude cascada haină
Și-aș vrea să mă prind de... un fir de curaj.

Aici sunt, o, Doamne, târât de curent,
Cum tot indecisă mi-a fost viața toată,
Aruncă-mi parâma salvării! Urgent!

E vis? E aieva? O viață salvată
Înseamnă vâslitul pe apă, atent.
A merge „cu valul” e moarte curată.

Vocația identității naționale

Anca SÎRGHE

Continuare din numărul trecut

O preocupare permanentă și generală a asociațiilor pe care conaționali noștri le-au constituit în Țara Frunzei de Arțar este conservarea tradițiilor românești, cu cântece și dansuri specifice, cu ritualuri laice și religioase, prin care ei înțelegeau să-și păstreze și să-și afirme propria identitate națională. Trebuie menționat cu toată aprecierea că statul canadian a încurajat prin politica sa multinațională și pluriculturală afirmarea națiunilor care trăiesc în ea. Cu totul semnificativ în acest sens a fost Corul La Muse, înființat în anul 2009 în Montréal, sub bagheta Ioanei German, căci el a reunit conștiințe de diferite origini și culturi. Între momentele de glorie internațională a acestui cor multinațional se numără turneul organizat în România, unde s-au susținut concerte în colaborare cu Opera din Brașov în anii 2013 și 2014, ca în anul următor formația muzicală montréalază, în aceeași conformație canadiano-română, să evolueze în Italia la Festivalul internațional de la Toscana. În 2019 corul La Muse revine în Europa spre a concerta la Viena, Graz, Budapesta și la Paris. Am consemnat o asemenea realizare de excepție în plan artistic-cultural ca să ilustrăm puntea de legătură pe care, în ceasurile astrale ale existenței lor, românii canadieni înțeleg să o traseze spre țara de origine și spre continentul de unde au plecat în marea lor aventură existențială. Pe aceeași linie a împlinirilor culturale s-a situat și inițiativa românilor din Windsor de a-și constitui o secțiune românească în Biblioteca orașului, iar Societatea „Graiul Românesc”, activă din 1929 în localitate, a pus umărul completând colecția cu cărți, CD-uri și casete video la Windsor Central Public Library. Dar nu mai puțin important a fost programul lor de burse, menit în timpul din urmă să stimuleze tinerii, program care funcționează de 10 ani, totalizând 15.000 dolari.

Autorul selectează un număr impresionant de 62 asociații, prezentate pe zone geografice, pornind de la Est spre Vest. Iată o sinteză cu totul remarcabilă de comentare a vieții asociative a românilor canadieni. Este preferabil să-i lăsăm chiar pe ei să estimeze importanța unor asemenea organizații. Spre exemplificare, vom poposi la Asociația Culturală Română înființată la Hamilton în 1957. Ea a devenit membră a Uniunii și Ligii Asociațiilor Române din America (ULSRA), constituită în același an. Eugenia Ușeriu conchide într-o formulare

superlativă: „Asociația Culturală Română este cea mai promițătoare realizare a sufletului românesc pe acest continent.”

Ștefan Străjeri în monografia sa reconstituie drumul de la 26 octombrie 1986, când s-a organizat festivitatea de începere a construcției unui centru cultural al Asociației, având ca oaspete de onora pe însuși Ministrul Cetățeniei și Culturii din provincia Ontario, dr. Lily Munro. Distinsul demnitar a uimit asistența cu surpriza sa, anunțând că Guvernul provinciei a acordat A.C.R. - ului suma de 135.000 dolari canadieni, adică jumătate din costul viitoarei construcții ce urma să se edifice prin munca voluntară a românilor. Odată construit la Câmpul Românesc de la Hamilton, pe terenul devenit proprietate, acest centru cultural va organiza manifestări ce-și vor dobândi faima foarte curând. Una dintre ele a fost tabăra de vară, care se va transforma în Săptămâna Internațională a Culturii Române, ce s-a desfășurat anual în acel rai mioritic la început de lună iulie. Acolo se dezbăteau cele mai acute probleme ale neamului nostru de pe ambele maluri de Atlantic, se luau inițiative de acțiuni anticomuniste, mergând până la boicotarea lui Nicolae Ceaușescu, sosit într-o vizită la Ottawa în 1985, în perioada Paștilor. Membrii Asociației au decis să modernizeze construcția inițială a Centrului, a căru bibliotecă a adăpostit cărți și publicații de mare valoare ale românismului de pretutindeni. Important de remarcat este faptul că Asociația a avut propria sa publicație, intitulată Cuvântul Românesc, pe care Ștefan Străjeri o prezintă detaliat la capitolul special consacrat acestui domeniu.

Cert este că prestigiul Asociației și al Cuvântului ei a străbătut lumea diasporei, astfel încât în 2 iunie 1988 când la Paris a luat ființă Congresul Mondial Românesc, sub președinția profesorului Tudor Bompă, ele s-au aflat printre cele 28 de reprezentante ale exilului, invitate la acest nou for internațional. Chiar dacă după Revoluția din decembrie 1989 nu mai răspundea obiectivului de luptă anticomunistă în România, Asociația și-a fixat noi ținte. La reuniunea aniversară din 24 februarie 1991, s-a dat titlul „Nae Ionescu” Centrului Cultural. După 29 ani de prezență în viața diasporei noastre, Cuvântul românesc își încetează apariția în anul 2005. Asociația Culturală Română are harul ctitoririlor, astfel că la Săptămâna Internațională a culturii române din 11-16 iulie 2011 s-a decis crearea Forului românilor de pretutindeni, o asociație cu un comitet de conducere și cu sediul la Câmpul Românesc din Hamilton.

Conaționali noștri din Canada trăiesc cu convingerea ctitorială că ceea ce realizează ei va deveni istorie. La 8 septembrie 2017 s-au aniversat șase decenii ale Asociației, împlinindu-se 50 de ani de la cumpărarea

pământului pe care s-a constituit Câmpul Românesc, și 30 de ani de la inaugurarea oficială a clădirii Centrului cultural „Nae Ionescu”. Dintre fondatori, au fost prezenți George Bălașu de 93 de ani și George Donison de 91 de ani. Cu începere din vara anului 2013 la edițiile Săptămânii internaționale de la Câmpul Românesc am fost și eu invitată de-a lungul câtorva ani de către poetul pr. Dumitru Ichim și de președintele Asociației, Dumitru Răchitan, ceea ce mă autorizează să afirm cu toată convingerea că densitatea tematică a dezbaterilor și efervescența patriotică trăită în acea oază de românită sunt greu de egalat.

Activitatea asociativă este seismograful forței economice, a valorilor morale și culturale pe care acea colectivitate le respectă și le promovează. Nu a existat un tipar general, aplicat tuturor organizațiilor întemeiate de români în Canada. Dimpotrivă ele sunt de o diversitate spectrală ca scop, obiective și realizări. Autorul monografiei a asigurat fiecărei asociații locul cuvenit în funcție de importanța ei în viața comunitară și de sursele documentare care au reflectat-o. Capitolul 4 al acestei monografii se constituie prin selecția și sinteza realizată de autor o bornă de neocolit în viitoarele abordări ale temei.

Capitolul 5 din monografie este destinat publicațiilor românești și emisiunilor de radio și de televiziune din Canada. În selecția lui Ștefan Străjeri sunt prezentate 83 de ziare și reviste, în marea lor majoritate redactate în limba română. De ce? Pentru că scopul lor fundamental este afirmarea identității naționale a românilor canadieni. În ele se eternizează aspecte din viața societății, întrucât paginile lor pot fi citite peste zeci și chiar sute de ani. Orașul care a avut cele mai multe inițiative în domeniu este în mod indiscutabil Montréal, socotit pe drept cuvânt capitala culturală a românilor din Țara Frunzei de Arțar. Emisiunile de radio consemnate în monografie sunt 8 la număr, acestora adăugându-li-se și 12 posturi de emisiuni de televiziune. Asemenea forme de manifestare culturală dovedesc nivelul superior de comunicare în cadrul comunităților românești și chiar în planul general al statului canadian.

În monografia lui Ștefan Străjeri așezarea publicațiilor s-a făcut alfabetic. Este un criteriu anume ales de autor, ca să ordoneze formal materialul vast adunat, așa cum l-am găsit utilizat și în monografia precedentă. Riscul este cel de a distruge perspectiva istorică a evoluției acestui fenomen cu directe implicații în existența societății. Această perspectivă se va configura abia la încheierea întregului capitol. Tipicul urmat în prezentare pornește de la o localizare publicației în timp și spațiu, continuând cu marcarea colectivului redacțional, ca cel mai important lucru să fie descrierea programului și a direcțiilor ideatice ale publicației, în funcție de domeniul social, religios, cultural profesional specific. Autorul menționează raza de

distribuire a respectivei publicații și eșantionul de cititori căruia îi este dedicată. Nu a fost deloc ușoară responsabilitatea autorului, obligat să parcurgă editorialele a 83 de publicații, nici să prezinte cu pedanterie secțiunile ziarelor sau revistelor. Cum se întâmplă în Alternativa (Toronto, 2003), dintre secțiuni nu lipsește nici Exilul creator și nici reportaje sau comentarii la evenimentele din patria-mamă, România.

O constantă a presei românești din Țara Frunzei de Arțar o constituie faptul că redactorii erau preocupați să ofere comunității date utile pentru programul de adaptare la viața canadiană, ca dovadă că pentru noii veniți, dornici să-și stabilească un domiciliu și locul de muncă, inițierea nu era deloc simplă. Cumpărarea exemplarelor unei publicații cum era, spre exemplu, Atheneum, revista de cultură a românilor din Canada, ce a apărut la Vancouver cu începere din anul 2001, stârnește un comentariu de principiu, punând în paralel presa românească cu cea a altor naționalități, inclusiv a celor canadiano-americane, care au tiraje uriașe, dar nu se ocupă de problemele comunității conaționaliilor noștri.

Redactorul revistei se detașează net chiar și de anumite reviste din România natală, anume de cele care își fac popularitate, punând în pagini „poze cu femei goale”. El scoate în evidență importanța identitară a acestei publicații, ca de altfel a presei în limba noastră națională din întreaga diasporă, când afirmă: „Este românească, scrisă de români pentru români.” Același public-țintă aveau și publicațiile care apăreau în SUA, într-o paralelă cu cele canadiene. Mai mult, se întâmpla ca, prin voia destinului, același redactor să treacă dintr-o țară în cealaltă. Așa s-a întâmplat cu administratorul ziarului America înființat la Cleveland, din statul american Ohio în 1913, domnul Aurel Bunescu, care patru ani mai apoi avea să scoată la Hamilton, Ontario, în Canada, un ziar săptămânal în limba română cu același titlu. Autorul consemnează cu prudență începuturile publicisticii românești în Canada, din moment ce în sursele bibliografice pe care le-a consultat, apelând la Aurel Sasu, George Stănculescu, Valerian D.Trifa, pentru primul ziar cu titlul Românul canadian constată că în același an 1917, el era atestat atât la Montréal din Québec cât și în Toronto din Ontario. Menționarea lui Ștefan Străjeri va fi un punct de plecare pentru elucidări viitoare în domeniul vast și dificil care este istoria presei în limba română pe continentul american. Cert este că prioritatea absolută a aparținut Statelor Unite, unde dr. Epaminonda Lucaci, fiul luptătorului memorandist pentru drepturile românilor în Transilvania, Vasile Lucaci, publica în 28 decembrie 1905 primul număr al ziarului religios, de orientare greco-catolică, Românul, iar pr. Moise Balea, fiu de băieș din Munții Apuseni, fonda la 1 septembrie 1906 ziarul America, scriind pe frontispiciul primului număr: „Apare când am timp, bani și voie.”

Va urma

DESPRE UMORUL NEGRU

Paul LEIBOVICI

Umorele este o problemă individuală și de gust. Umorele negru - în mod special nu poate fi gustat de oricare persoană. Adesea întâlnim oameni care refuză a da ascultare unor glume „negre” sau să lectureze un astfel de umor. Alții, dimpotrivă îl gustă cu plăcere. Deoarece nu aș dori să generalizez subiectul la diverse grupuri din societate, mă voi referi la un mănunchi de prieteni. Aceștia au obiceiul să-și petreacă concediul într-un grup închis - grup care în cursul anului se întrunesc la sfârșitul săptămânii. Rareori sunt invitați și câteva perechi pentru a întregii societatea. E drept, sunt unii dintre prieteni care în cursul săptămânii muncesc greu, cercetători, profesori în care intelectul se completează cu manualul. Deoarece toată energia intelectuală și fizică le sunt concentrate în această direcție, jocurile din perioada vacanței le ușurează traiul, într-o măsură oarecare. Încordarea de zi de zi își găsește doar acum un echivalent. S-a constatat de altfel, într-un studiu despre „umorul negru” ca fiind folositor ca un liant al unor societăți precum al polițiștilor, al grupelor de salvare ambulatorii, a unor persoane care duc o muncă dublă: intelectuală și fizică. Umorele negru permite indivizilor care fac parte din grupări de muncă intensivă (intelectuali sau alte grupări) să caute momente de reculegere spirituală. Viața în condiții de muncă grele, obositoare, adeseori periculoase pretinde, fac bine unei destinderi, momente de relaxare. Umorele negru este una din căile reale de a înlătura pentru scurtă vreme, problemele deficitare, „a scoate mânușile” și a te îndepărta câteva momente de la preocupările zilnice.

După prof. Keisi M. Henrig, care se ocupă într-un material despre „umorul negru” al stendapiștilor, rezultatele asistării la astfel de spectacole au un rol pozitiv. Profesorul susține că în majoritatea cazurilor - a unor astfel de spectacole, nu au existat intenții negative. Cei ce vor „critica aspru” un astfel de umor, ar trebui să gândească mai adânc la semnificația, adresa acestora. Umoreștii doresc să înveselească societatea. Munca artiștilor comedieni-pot cuprinde, se pot exprima și prin umor negru. Umorele negru nu are destinație doar de a ne face să râdem, căci prin râs se pot prelucra subiecte de o anumită valoare, greutate, care e necesar să le considerăm „tratamente”.

Medicina nu are întotdeauna posibilitatea de a trata cu „medicamente” anumite cazuri. Numeroase subiecte, de altfel sunt în atenția și tratamentul medicilor, deosebire în cazurile de urgență, dar nu numai... tratate cu ajutorul UMORULUI. Fiecare dintre noi, are uneori momente de a se întâlni, față în față, cu o anumită tragedie (mai bine spus) într-o formă sau alta. Umorele negru ne dă posibilitatea de a ne relaxa, de a deveni un instrument deosebit. GLUMA trebuie și adeseori are posibilitatea de a stârni o reacție, a da o replică pozitivă, căci ea conține un sâmbure de adevăr. Prezența la timp - în general - a glumei, e atunci când ea atinge „nervul” sau simțul estetic.

Există și posibilitatea de a măria atenția, și prin aceasta a distra atenția și a produce râsul. Doar în aceste cazuri „lovitura” sau „situația grea” nu va avea cum să o înlătore. Arma „umorului” e un produs necesar, e un învățământ care avem obligația de al însușii la timp. Umorele negru - așa dar - cu toate că întâmpină „critici” este o armă ce trebuie să o învățăm, să ne-o însușim, căci ne vine în ajutor în diferite momente ale vieții. Se pare complicat!? În general o astfel de însușire nu e ușoară pentru anumite persoane, dar e absolut necesară. Noi putem avea reacții negative în cursul vieții, dar tot noi căutăm să fim în mijlocul jocului vieții, cu toate că adesea ne ferim.

În literatura tragică și în dramă se pun pe față sentimentele vieții zilnice. Paradoxul este, suntem atrași de astfel de creații, cu toate că provoacă dureri. Creația artistică a lui F. Goya este un exemplu în care umorul grotesc ne atrage. Se pare că suntem atrași spre centre necunoscute prin intermediul glumelor, distracțiilor. Acestei presupuneri îi găsim surse în locuri surprinzătoare, jocuri imaginative din lumea post-apocaliptică. Aceste jocuri sunt destul de populare și în acest mod se poate explica atragerea anumitor indivizi spre umorul negru. Actorilor le place să povestească despre ce au văzut sau interpretat și un astfel de spectacol este interesant, amuzant. Face parte din ceea ce am numit „umorul negru”. Sâmburele adevărului se află în gluma neagră. Noi suntem atrași de acest gen prin faptul că elementul „adevărului” se află la baza glumei.

O glumă neagră trebuie să știm când și căror persoane li se poate povesti.

Civilizația primordială a omenirii scufundată sub valurile istoriei convenționale și mistificărilor

Mircea DECIU

Continuare din numărul trecut

Legăturile cu lumea din Răsărit sunt mult mai vechi decât se spune <oficial>. Sunt mult mai vechi și au fost mai întâi dinspre *aria danubiană*. Cultura neolitică *Ian-Șao* din China are certe legături cu *Cucuteni*. Se afirmă însă că nu ar avea nici o legătură, cultura *Ian-Șao* din China, fiind mult după *Cucuteni*. Dar tocmai acest aspect relevă posibilitatea migrației *cucutenienilor* spre Extremul Orient. Mai târziu când apare cultura *Yamnaia* este recunoscută influența neolitică-danubiană prin amprenta locuințelor. Chiar tipul antropologic se modifică prin mixajul cu neoliticii. Neoliticii ajunși în stepele *kurganienilor* de mai târziu ar fi fost o etapă pe ruta spre bazinul *Tarâm* și China (*Ian-Șao*) pe viitorul drum al mătășii. Alt popas al lor ar fi fost reprezentat de cultura *Anau* (Iran-Turkmenia).

Valul *scitic-aramic* de mai târziu a plecat din patria de la gurile Dunării. S-a lărgit apoi până spre China și Altai. În treacăt trebuie amintit că după romani, *bessi* ar fi fost relocați aici, la gurile Dunării de imperiu, adică aduși din *Haemus-Balcani*. Nu cumva ar fi fost aici prima lor patrie, care mai târziu s-a numit *Basarabia* după numele lor !?

Sciții au dezvoltat o artă și un stil numit *stilul animalier scito-siberian*, pentru că este întâlnit din sudul Siberiei-munții *Altai-Pazîrîk* până în stepa pontică. *Kurganele* lor sunt peste tot și sunt foarte bogate. Sunt un <*neam de stăpâni*> cum îi arată *Rudenko*, cel care descoperă *kurganele* din *Altai-Pazîrîk*. *Stilul scito-siberian* pare a avea multe legături cu aria *BMAC*, complexul arheologic *Bactria-Margiana*. După valul *scitic* urmează valul *massagetic-sarmatic*. Și ei au *kurgane*, dar sunt mult în urma *sciților* ca bogăție și somptuozitate. Dar se pare că arealul ocupat de *massageți-sarmați* a fost mai întins decât cel al *sciților*. Există pe alocuri și tipologii diferite după cum sunt și epoci diferite. Ambele culturi au avut și o componentă bazată pe

o economie sedentară, agricolă.

Sciții au dispărut, dar numele lor, *sak* ori *saka*, s-a păstrat. Istoricii antici îi numeau tot așa, adică vorbesc despre *saci*. Chinezii le spuneau *sai*. Azi etnonimul îl găsim la *kazahi* și la *kirghizi*, deși aceste popoare reprezintă cumva doar puțin din ce a mai rămas. Ambele neamuri s-au numit în trecut, chiar înainte de 1917, *kaisaki-kaisaci* sau *kirghizkai saci*. În izvoarele vechi persane sunt numiți *saki*, ori făceau particularizarea prin etnonimul *koh-sakai*, adică *sciți de la munte*, de fapt *sciții pietrelor sălbatice*, *sciții* fiind un popor al stepelor. Înainte de 1917, literatura rusă îi numea pe *kirghizi*, *kirghizidikokamenii-ai pietrelor sălbatice*. O ramură veche a turcilor de nord-vest, a fost a *cumanilor-kîpcheak*. Se păstrează terminația – *cheak*, provenind tot de la *sak*. Stepa lor s-a numit cândva, *desht-i-kîpcheak*, *pustia cumanilor*.

Pe teritoriul european legăturile *Getiei* cu *Occidentul* erau foarte strânse. Mai ales când se manifestă expansiunea Romei. Dar istoria conflictului cu Imperiul roman ne dezvăluie puțin din confruntarea dintre cele două lumi purtată pe o perioadă mai îndelungată și pe un spațiu mult mai mare. *Nicolo Zeno* ne spune mult mai mult. *Domițian* obligă prin lăcomia și ticăloșia lui neamurile așa-zis barbare din *Sciția* și *Germania* să se coalizeze, având în vedere ascendența comună. Este cerut ajutorul rudelor din *Getia* dunăreană, din *Dacia*. Regele *Diurpaneus* mobilizează apărarea. Rezultatul este teribil de rușinos pentru Roma. Cinci legiuni sunt distruse, dar la Roma împăratul se declară biruitor. Plătește în realitate și un tribut în aur și argint, atestat istoric.

Influența *daco-getă* asupra *lumii germanice* este evidentă și nu se reduce la aspectele militare. A fost un spațiu larg pe care se mișcau strămoșii noștri care foarte des interacționau cu lumea apuseană. După ocuparea unei părți din marele regat *get*, acea parte este numită de romani *Dacia* spre a diminua o influență crescândă.

Sanctualele din *Dacia* au ajuns în mâna romanilor și au fost distruse din temelii. *Occidentul* a învins. Mai bine spus și-a amânat declinul cu aurul furat...

În aceste condiții centrul de greutate s-a mutat în răsăritul *Daciei*. Regalitatea *geților* nu a pierit și urmașii s-au extins în nord și răsărit odată cu *goții* germanizați care au sosit să întărească elementul *get* dislocat în răsărit. *Ermanric* întemeiază un regat de dimensiunea unui imperiu și urmașii lui vor desăvârși opera sa culminând cu supunerea și prăbușirea Romei.

Ulterior episodul cu *Rolon* (sec. IX), viitorul duce întemeietor al *Normandiei*, este ocultat cu mult succes de Occident. Este un caz emblematic pentru cum se poate scrie istoria cu mistificări. *Rolon* este de fapt *Rolo*. El a plecat din *Dacia* de lângă *Alania*. Renegat de un uzurpator părăsește regatul navigând pe cursul superior al Dunării. Însoțit de o mână de răboinici de încredere ajunge în *munții Norvegiei* și apoi tot pe calea mării ajunge în Anglia. De aici debarcă pe coastele Franței în viitorul ducat. Cucerește *Rouen* și de acolo istoria o cunoaștem din manuale. *Dudo de San Quentin* descrie însă totul la o sută de ani mai târziu (sec. X). Dar istoricii nu pun preț pe cronica lui. Acum danezii și norvegienii îl revendică pe *Rolo*, dar analizele ADN-ului luate la exhumare spun altceva și se lasă tăcerea. Occidentul nu poate concepe că ar fi vorba de o elită din Răsărit, ba chiar de la Dunăre.

Dar arealul pe care au stăpânit *geții* și *massageții* era mult mai întins spre răsărit. *Massageții* provin, după cum rezultă și din denumirile lor, din coloniile ce descind din strămoșii *Massa* și *Geter*, fii lui *Aram*. Și *scrierile hitite* evocă ținutul populației *Massa*, *Moesia* de mai târziu. *Massageții* prin urmașii lor târzii, *alanii*, sunt prezenți militar până în vremea mongolilor. Sunt elementul de bază în *Altân Orda* (Hoarda de Aur). În *Hoarda Nogay* din stepa pontică formau principala forță militară până în secolul XIV. Ei fiind <tovarăși de luptă ai lui *Nogay* și cei prin care *acela dobândise izbânzi*>.

Mai mulți războinici *massageți* descind în mijlocul unei populații și o ajută în lupta cu un imperiu agresor. Acesta poate fi Imperiul Chinez, Imperiul Roman sau cel Persan. În epoci diferite imperiile își schimbă denumirea, dar rămân imperii și sunt întotdeauna agresive. Noii veniți au arme noi, dar dispun de turme fiind și păstori. Acestea, alături de cai, le aduc prestigiu. Dar mai dispun și de posibilități tactice superioare și organizează altfel apărarea. Însă cea mai bună armă ar fi fost atacul. Acesta ar fi contextul...

Referitor la tipul antropologic *massagetic* și aici evidențele scrise completează <piesele lipsă>. Apare alt mit răspândit pe larg în <literatura de consum>. S-a încetățenit convingerea - <popoarele din răsărit sunt popoare migratoare ce vin din fundul Asiei și sunt formate din mongoloizi>. În realitate *fenotipul mongoloid* devine predominant în *Asia Centrală-Kazahstan* abia după invazia mongolă de la începutul sec. XIII. Asta spun antropologii care au avut acces la mormintele, *kurganele* din epocă. Dar mai înainte, *cronicile chineze* ne mai spun un lucru. Descriu înfățișarea primilor regi din familia *Asena*

ca fiind roșcați și cu ochii verzi-deci *europizi*. *Asenii* sunt menționați în alte surse ca o populație, tribul *asianilor-usunilor*- după cronicile chineze. *Usunii-asianii* erau cea mai numeroasă populație a vechiului *Kazahstan*. Familia regală a *Asenilor* nu avea *kurgane*, își ardea morții. La fel cu *geto-dacii*. Și ne mai relatează cronicile lor cum *Imperiul chinez* pecetluia fiecare pace cu nomazii din stepă printr-o alianță matrimonială- căsătorie - cu o prințesă de rang imperial. Aceasta era însoțită de o suită numeroasă de femei, alte fiice de rang mare, sclave, servitoare și multe alte însoțitoare pentru confortul reginei. Era bineînțeles o formă de <*soft-power*>.

Însă *genotipul patern R1B1* îl întâlnim peste tot în *Asia Centrală-Kazahstan* și *Rusia*. Dar croații, rușii ori turcii kazahi nu mai vorbesc limba părinților, vechea *alană-massagetă*. Kazahii, dar și cazacii, sunt urmașii *kohsakailor- sakaii-de-munte*. *Massageții-croați* din spațiul european au fost crescuți de mame cu origini slave. *Massageții-kohsakai* au fost crescuți de mame din Altai de limbă turcă. Aspectul lor vag *mongoloid* se datorează invaziilor mongole. Dar mai înainte au fost căsătoriile cu femei din *China imperială*. Așa s-a schimbat fizionomia *europidă*. A fost un proces îndelungat plecând de sus în jos. S-a păstrat însă genotipul patern.

Rămân de la *geți* și *massageți* niște cuvinte pe care le întâlnim peste tot. Bunăoară, găsim cuvintele *cioban* și *dușman*. S-a spus că ar fi împrumuturi din graiurile turcilor, dar *dușman* îl găsim și în India. Nu a fost adus de invaziile musulmane-*mogule*. Când a ajuns acolo *Babur* cu ai lui era deja răspândit. Mai înainte a fost neamul *jat* - <*geat*> - din nordul Indiei de unde s-a răspândit în sud. Așa îl găsim în limbile din statul *Kerala*, unde nu au pătruns musulmanii. *Dușman*, dacă este de origine turanică, înseamnă că și turcii ar fi fost cântați de *Homer* în *Illiada*. Nu mai enumerăm cuvintele turcice venite din persană, de fapt de origine *massagetică* : <*ban*>, <*serdar*>>, <*hatman*> ori <*ataman*>. Dar mai sunt și altele: <*ban*>, <*pan*>, <*bey*>- <*bay*>, <*zade*>, <*khan*>-<*han*> și chiar <*mârza*> .

Spre exemplu <*boier*> după unii ar fi luat de la turci și dat de ei și la slavi. *Sorin Paliga* demonstrează limpede originea *străromână* pornind de la cuvântul <*bouer*> proprietar de turme. Nu mai sunt necesare alte comentarii. Cheia acestor prezențe lingvistice nu ar trebui căutată pe *filierea turco-persană* ci pe *filierea getic-massagetică*.

Dar și toponimia așa zis de origine *turanică* ar trebui revizuită în privința multor cuvinte. În prezent este notabil că unii cercetători arată că unele toponime nu sunt turanice. Aici sunt toponimele

<bătute în cuie> de <lingviștii turanici > :

<Bărăgan>, <Bugeac> , <Bucegi>, <Caraiman>, <Cotmeana>, <Comana>, <Cozia> dar și multe altele. Mai trebuie remarcată aici și contribuția cărturarilor din Moldova de dincolo de Prut.

Atunci când se furnizează o explicație pentru originea unui cuvânt ar trebui să se țină seama de *criteriul istoric al primordialității și continuității*. Asta ar elimina orice dubiu. În limba română există un fond lexical vechi aproape imposibil de explicat prin teoria *indo-europeană* ori a *indoeuropeanizării*. Nici ca împrumuturi dintr-o limbă pretins arhaică *pre-indoeuropeană*. **Nu, pentru că asta ar elimina criteriul continuității**. Prezența acestor cuvinte cu rădăcină *ne-indoeuropeană* arată o continuitate din străvechime. Ele de multe ori și-au pierdut semnificația primară.

Marele neam *Pelasg* ar fi fost probabil înainte de *Geter* menționat de *Berosos*. Și foarte probabil oamenii aceia vorbeau o limbă alta decât cea *indo-europeană*. Fenomenul *indo-europeanizării* ar fi fost apariție mai târzie. Limba lor s-ar fi păstrat o vreme ca *limbă liturgică*. Așa se explică și *etrusca* păstrată și în timpurile romanilor. Și chiar *latina arhaică* devenise pentru romani o limbă pe care însăși elita lor aproape nu o mai înțelegea.

Există deci o moștenire comună *geto-masagetică* ce derivă din limba *pelasgă*. Antroponimul <Sandu> răspândit în limba română ar fi un diminutiv de la *Alexandru*. Dar în scrierile *hitite* este menționată o formă mai veche, <Alaksandu>. Nu cumva și la noi a existat în străvechime această formă și de la ea a derivat <Sandu>. Sunt multe toponime cu <Șandru>, dar există și antroponimul <Șandru>. Nu cumva a existat și un străvechi <Alacșandru>. Să nu uităm că *Alexandru cel Mare*, cunoscut și ca *Alexandru Macedon*, nu a fost primit de vechii greci la Olimpiadă. Nu era grec, de fapt era *pelasg-macedonean*. Trebuie arătată și etimologia unor nume puțin <exotice> pentru limba română, dar trebuie să aruncăm o privire și spre alte limbi. Asta dacă suntem onești ne poate aduce lămuriri esențiale. Facem referire la numele de familie: <Trandabur>, <Trandaburu> sau <Camburu> și <Hrandaburu>. Unii le atribuie *cumanilor* sau *goșilor* și chiar *țiganilor (romilor)*. Ori spre a evita alte explicații savanții spun că toate derivă unele din altele. Adică ar fi fost un *Trandaburu* și după el a venit *Hrandaburu* și tot așa. De fapt se evită o explicație serioasă. Dar dacă se cunoaște istoria se dă peste un *Ardabur* care fiind romanizat-latinizat devine *Ardaburius*. Pe de altă parte numele acestea se întâlnesc și între antroponimele hispanice. Cam rar, dar sunt prezente. Putem face o corelație și

vedem că pe acolo prin apusul îndepărtat au trecut cândva *vizigoții, geții și alanii*.

Odată cu creștinarea la români se șterg din memorie numele păgâne, dar puține reușesc să rămână alături de cele creștine. Nimeni nu caută să explice serios din ce a mai rămas. Așa s-ar face lumină asupra numelor *geto-goto-alane*. Limba *geto-dacilor* nu era mult diferită de limba *masagetă-alană*. S-a mai găsit și soluția *limbilor iranice* și astfel s-a găsit <soluția finală> pentru toate aspectele problematice. Multe alte toponime au o origine necunoscută sau mai bine spus insuficient și temeinic studiate. Un exemplu este toponimul <Codru Moma>, numele unui masiv din munții *Apuseni*. Este un toponim format prin alăturare a două toponime, <codru > și <moma>. *Codru* bineînțeles nu este românesc, el având origine necunoscută. Fiind o problemă, dacă s-ar trage din *latinescul* <quodrum>, ca să fie prevenit orice dubiu este aruncat în albaneză. Căci nu-i așa, nu există cuvinte neaoș românești. Cu *moma* lucrurile sunt și mai complicate. În *Dex* este acceptată între altele că ar proveni din cuvântul *tracic* <momo>, dar nu se dă niciun detaliu semantic. Fiind vorba de un toponim se impun studii aprofundate. Termenul <moma> pare a indica o semnificație, maternă, adică <mamă>. La prima vedere, <mama a codrului>. Poate chiar <mama codrilor>. Asocierea pare că ar sugera și o <mumă a codrilor> sau chiar <muma-pădurii>. Este însă vorba de un toponim străvechi. *Codri* sunt încă mai peste tot în România montană și în toate locurile unde cândva au stăpânit strămoșii noștri. În toate pădurile ar fi fost vrăjitoare, ființe malefice. Aici pare că este vorba de altceva. Foarte posibil să fi fost <codrul lui Moma>. Poate <Moma> ar fi fost o ființă mitică, supranaturală. Dar în lexiconul *osetin-alan* dar și al unor neamuri din Caucaz, cum sunt *balkarii*, <moma> este o ființă supranaturală trăind prin păduri. Lucrurile parcă devin ceva mai limpezi. Sugerează însă cu certitudine că strămoșii noștri ocupau un areal mai întins din vremuri imemorabile.

Cazul *Dex-ului* nostru pare a fi unic pentru o limbă. Nu apare niciun cuvânt ca fiind românesc. Numai cuvinte ce derivă din vorbe latine, grecești, ungurești, franțuzești, turcești, rusești, bulgare, ucrainene, poloneze, sârbești ori din slava veche. Când unul este discrepant neaoș atunci este fie albanez, fie are origine necunoscută. Devine de-a dreptul scandalos, de parcă ar fi fost o poruncă: să nu mai rămână nimic românesc. Nimic al limbii acestui pământ.

POEME

Camelia Carmen STĂNESCU

A fost atunci

Doar o singură dată am uitat de noi,
a fost atunci când visul
se terminase și desenam
peste noapte un cer ca al nostru,
cu nori de trifoi,
dar chipul plecase...

Desenam cu putere de Mamă și Tată
până când devenea
verdele frunză,
uitam și de noi și de visele scrise
de soartă,
de clipa rămasă la capăt de zare
ursuză...

Rătăcisem cumva și drumul spre noi,
când din senin
a apus soarele-n mare
și toate oglinzile sparte le-am făcut
stele
nici cer pentru doi,
nici drum
pe sub umbră de floare...

Prin adâncuri

Eu nu am plecat,
am adunat doar visele într-o batistă
cusută cu flori,
dar zorile răsăreau pentru mine poteci
dinspre ele,
lumini, depărtări...
am lăsat apele
căutând prin adâncuri, șoapte
curate,
mai găsesc și acum
printre umbrele nopților,
frânturi, rămășițe de stele mirate...
Un dor
parcă iese din mine făcându-se pod
ca să treci
peste toamne
și ape tăcute îi scaldă
durerea...

Albastrele noastre visări de la fărâmi,
parcă sunt,
Doamne!

Vise de iarbă

Adusă de boare,
o ramură
verde
se-așterne cărare prin lanuri de crini,
e tristă ca floarea
ca iarba,
ca frunza
sub care se roagă livezi de măslini...

O doare declinul
ce vine
pe seară
din gură de stele și ochi de izvor,
din vise de iarbă,
de oameni
pădure,
ce încă mai speră la umbrele lor...

O ramură verde
își plânge
un mugur,
un mugur ce încă nu știe să dea,
privește spre-albastru
și cere
putere,
nu știe cât soare se-adapă din ea...

Dintr-un arc de stele

În batistă de mătase
flori și vise adunate
cu migală și iubire
parcă-n Cer au fost brodate.

Azi adun din crini mireasma
zorilor, în plină viață,
ca prin visele cu toamne
să miros a dimineață.

Iar când roua se răsfață
dintr-un arc de stele-aprins,
voi broda o primăvară
s-o aștern pe unde-a nins...

Și când

Când voi curge-n tine primăvară
să mă faci acorduri de vioară,
să îți simt atingerea când crești
pe lăstar cu muguri de povești...

Dacă prin lumină mă strecur
fluturi, în ciuda tuturor;
să-mi brodezi câmpii de iarbă mare
norii să mi-i spele-n depărtare...

Și când la apus vor plânge cerbii
lacrima să ardă buza ierbii,
smulge rostul timpului și calea
să ne rătăcească depărtarea...

Ca pe o rugă

Și te-ascund în suflet
ca pe o rugă,
doar Dumnezeu să vadă lumina
din care creștem,
la două răsărituri distanță...
Tu,
anotimpul de foarte aproape,
Eu,
ploaia repezită de vară, ce vine
din spate...

Umbra clipei

Care ochi să mângâie umbra clipei
în care m-ai rătăcit,
dreptul care îmi aducea sub pleoapă
visele
când nu erai,
sau stângul care nimănui nu a spus
cât de departe
și-a pierdut lacrima?!

O PERSONALITATE DE TIP RENASCENTIST

Mihai BATOG BUJENIȚĂ

Ciudat! Rareori mi s-a mai întâmplat să urmăresc cu toată atenția un eveniment politic prezentat de o televiziune. Numai că, acum evenimentul este unul cu adevărat istoric, dar și mai mult, extrem de bizar. Regele Angliei vizitează țara noastră! Este pentru prima oară în istoria cunoscută a lumii când un monarh englez calcă pe aceste meleaguri, iar aceasta este

și prima vizită pe care Regele o face în afara regatului său. Desigur el mai fusese pe aici la vremea când era doar prinț moștenitor, iar de cunoscut îl cunoșteam încă de când era un tânăr cam lipsit de carismă însă cu o viață intimă destul de zgomotoasă, din care nu lipsiseră nici tragediile. Cu atât mai mult mă uimea în acest moment al vizitei prestața și eleganța sa, discursul extrem de bine încadrat momentului, o fină diplomatie a acestuia, dar și firescul său comportamental, unul care nu părea deloc protocolar deși chiar era!

În fine, cu o mie de întrebări în minte, mă îmbrac și plec la întâlnirea noastră de vineri seara, una care a început să devină un fel de tradiție. O sărut pe Kitti, pisicuța, ea mă privește cu un adânc reproș spunându-mi parcă: *lasă prefăcătoriile și ai grijă să nu întârzi*, mă arunc într-un taxi și peste cam un sfert de oră intru în curtea casei conului Alecu. Sunt ultimul, iar ceilalți, colonelul, doctorul și cu Dan discută aprins exact subiectul care mi se părea acum cel mai important de pe agendă: vizita regelui.

Constat cu mirare că inclusiv colonelul, un antimonarhist convins, este plăcut impresionat de vizita regală...

- Dragii mei și eu sunt oarecum surprins de modul în care s-a desfășurat acest eveniment, mai ales că de-a lungul istoriei englezii nu ne-au considerat niciodată prieteni sau măcar parteneri politici, ba mai mult, ne-au vândut ori de câte ori au avut prilejul. Nu am destule date ca să-mi pot forma o opinie cu privire la dedesubturile afacerii însă nu pot să nu iau în considerație nevoia unui capital politic de simpatie necesar acum regelui deoarece în propriul regat lucrurile sunt cam încurcate cu provinciile istorice Scoția, Irlanda, dar și cu cele mai îndepărtate precum Australia sau Canada. Totuși admir modul în care monarhul a acționat: inteligent, cu tact, cu multă delicatețe și diplomatie făcând chiar unele referiri

la opera lui Eminescu, dar și la rădăcinile familiei lui, unele cu multiple conexiuni românești. Vom vedea în continuare cam despre ce este vorba cu adevărat fiindcă un asemenea act așa putea spune revoluționar în contextul politic european nu poate fi doar o simplă manifestare prietenească.

Dar nu asta are importanță acum ci modul cum prințul, un fel de rățușcă urâtă, s-a transformat într-o superbă lebedă asta însă numai cu sprijinul poporului său cel care i-a înțeles foarte bine firea și i-a fost mereu aproape. Și spun asta prin comparație cu ceea ce se petrece la noi când imediat cum un om se desprinde de marea masă, apar hienele care-l sfărtecă, metaforic vorbind, cu o plăcere de neînțeles.

Și poate unul din cele mai bune exemple este cel al eruditului boier moldovean Nicolae Milescu, personalitate de tip renescentist care a popularizat cultura română în Europa, a tradus Biblia în română, dar și Istoriile lui Herodot. Fiind și primul român care a călătorit în Extremul Orient, unde a fost primit chiar de împăratul Chinei. Însă, cum ni se întâmplă nouă de obicei, el nu este suficient cunoscut în istoria și cultura română predată elevilor, nici măcar acum după aproape patru secole de la nașterea sa, ba mai mult, o serie de documente vorbesc de „grecul Nicolae Spătarul, boier moldovean”...

Și totuși acest om este unul dintre cei mai erudiți cărturari români din toate timpurile, fost ambasador, spion, călător și mare dregător, un personaj cu totul aparte în istoria noastră care ar putea deveni oricând subiect de film sau roman. S-a născut pe întâi iunie în anul 1636 într-un sat din actualul județ Vaslui. Era fiul unui mic boier, grec de origine, ridicat se pare la rang de către unul dintre voievozii moldoveni de la începutul veacului al XVII-lea și căsătorit cu o moldoveancă get-beget din neamul Milescu. Documentele vremii însă insistă mult asupra originii grecești a lui Nicolae deoarece atunci se considera de bon ton să fii descendent din spițe grecești chiar dacă el a crescut mai mult sub oblăduirea mamei și tot ea este cea care i-a lăsat moștenire numele de familie, mult mai încărcat de respect, dar și de o vechime aparte a rangului de care aparținea.

Spre deosebire de mulți alți fii de boier, Nicolae a îndrăgit de mic școala, iar norocul a făcut ca el să se fi născut în vremea domniei lui Vasile Lupu, un mare reformator în domeniul educațional, măcar pentru faptul că el este cel care a fondat Școala Domnească de la Mănăstirea „Trei Ierarhi” din Iași. Deși aflată sub directă conducere a mănăstirii, Școala Domnească era o instituție de învățământ laică, unde predau profesori de prim rang din Europa, inclusiv doctori în filosofie de la Kiev sau Marco Bandini, un erudit italian ceea ce îi conferea instituției un statut similar unora mult mai prestigioase din vestul Europei.

La această școală de renume ajunge și Nicolae Milescu, trimis, să reținem amănuntul, de mama sa, la vârsta de șapte ani. A învățat latină, greacă, muzică, geometrie, astrologie, slavonă, filosofie și multe altele, remarcându-

se ca fiind cel mai bun elev al generației sale, un adevărat fenomen, măcar pentru faptul că învăța repede și bine. Aceasta este și cauza pentru care a fost trimis cu o bursă domnească, alături de fiul domnitorului, la Școala Patriarhiei din Istanbul, o puternică instituție de cultură din Orient. Micul boier moldovean impresionează și profesorii din Istanbul, dobândind astfel vaste cunoștințe de filosofie antică, filosofie orientală, matematică însă și de limba turcă. După ce a absolvit, Nicolae Milescu a ales să se întoarcă acasă, în Moldova.

Domn al Moldovei, în locul protectorului său Vasile Lupu, era din 1653, un mare boier, Gheorghe Ștefan, dar și așa, un tânăr erudit ca Nicolae Milescu și-a găsit imediat locul la curtea domnească. A fost numit secretar al Cancelariei Domnești. Gheorghe Ștefan a avut o domnie efemeră fiind bănuț de complot pentru răsturnarea stăpânirii otomane însă Nicolae Milescu a intrat repede în serviciul noului domn agreeat de poartă, Gheorghe Ghica, cel care i-a apreciat și mai mult talentul, dar mai ales priceperea în domeniul diplomației. Așa se face că, la numai 22 de ani, Milescu ajunge spătar, prin urmare intră în rândul marii boierimi. Își perfecționează și deprinderile în mânărea armelor, dar și a tacticilor militare, domenii pe care le neglijase în copilăria sa, ajungând să conducă cu succes un contingent de 1.000 de călăreți, trimis de voievodul moldovean, la cererea otomanilor împotriva principelui răzvrătit al Transilvaniei, Gheorghe Rákóczi al II-lea.

Ion Neculce în lucrarea sa „**O samă de cuvinte**”. Spune despre tânărul dregător că: „Știa la fel de multe limbi: elinește, slovenește, grecește și turcește. Și era mândru și bogat, și umbla cu povodnici înainte, domnești, cu buzdușane și cu paloșe, cu soltare tot sirmă la cai”. Evident, bogățiile, faima, dar și bunăvoința voievozilor nu-i puteau aduce decât invidia celorlalți boieri și implicit comploturile.

Consideră benefică mutarea sa în Țara Românească împreună cu Domnul Gheorghe Ghica, dar nu a reușit să se adapteze noilor condiții într-o țară sărăcită și răvășită de epidemie, așa că se întoarce în Moldova unde pe tron se afla noul Domn, Ștefăniță Lupu, fiul lui Vasile Lupu, fostul său coleg și prieten de la Școala Patriarhală din Constantinopol. Ștefăniță îl primește cu onoruri și îi ține pe lângă el ca prim sfetnic.

Tot Ion Neculce ne spune că tăinuiau și jucau cărți seară de seară, ceea ce evident, în climatul de suspiciune și teamă de la curte, a stârnit mânia boierilor care i-au înscenat un complot și l-au convins pe Ștefăniță că Nicolae vrea să-i fure scaunul. Răzbunător și fără prea multă minte, însă perfect justificat în acele vremuri, tânărul voievod l-a prins, închis și mutilat pe Nicolae Milescu, tăindu-i, după obicei, cartilajul dintre nări. Prin acest procedeu se asigura că nu va mai putea fi niciodată domn, legea bizantină care funcționa și în Țările Române spunând lămurit că domnul nu trebuia să fie însemnat.

Era clar că boierii îl puteau ucide oricând așa că s-a întors la protectorul său Gheorghe Ghica aflat încă pe tronul Țării Românești. Acesta l-a trimis imediat ca reprezentant al său în capitala Imperiului Otoman, unde tânărul Nicolae a intrat în jocurile politice și diplomatice ale vremii, dar și-a continuat activitatea literară. La 10

ianuarie 1661 termină de tradus din grecește „**Catehismul ortodox**” al Patriarhului Aftanasie al Alexandriei, „**Carte cu multe întrebări, foarte de folos, pentru multe treburi ale credinței noastre**”, în care autorul susține originea latină a creștinismului și latinitatea limbii române, un curent tot mai vehiculat în rândul intelectualilor români dornici să scape de domniile fanariote, dar și pentru a justifica unitatea de limbă și de credință a celor trei țări românești. Tot în acel an începe să traducă „**Vechiul Testament**” după varianta grecească „Septuaginta”, apărută în 1597 la Frankfurt, care îi va lua opt ani, o lucrare extraordinară pentru acea vreme, care presupunea și o cultură teologică deosebită necesară interpretării corespunzătoare a termenilor specifici scripturilor și adaptarea lor la limba română.

Însă, în toamna anului 1664, în urma uneltirii unor boieri, Grigore Ghica a fost mazilit de turci și silit să fugă la Viena, apoi în Moravia. Pentru a nu fi arestat și acuzat de complicitate cu voievodul mazilit, Nicolae Milescu se refugiază la Berlin, la Curtea regelui Prusiei Wilhelm al IV-lea, unde a stat vreme de doi ani, bucurându-se de ocrotirea acestuia.

În acest timp, va călători prin nordul Europei în jurul Mării Baltice. Se oprește la Settin, în Suedia, unde se întâlnește cu fostul voievod Gheorghe Ștefan, care îl roagă să-l ajute să se întoarcă pe tronul Moldovei. Precum vedem, lucrurile se schimbaseră, iar cel care îi oferise bunăvoință și slujbă la cancelaria domnească cu ani în urmă, a ajuns să apeleze la cărturar, a cărui erudiție o știa. Nicolae Milescu va face un turneu prin Europa pentru a câștiga bunăvoința principilor, mai ales pe cea a regelui Franței, Ludovic al XIV-lea, a cărui influență asupra Porții otomane era cunoscută. În octombrie 1666 face un popas la Stockholm, unde îl întâlnește pe Arnaud Pomponne, ambasadorul Franței în Suedia. Impresionat de personalitatea cărturarului român, ambasadorul îl roagă să-l ajute în disputa dintre calvini și ortodocși, iar el scrie în greacă cunoscuta sa lucrare „*Enkiridion sive Stella Orientalis Occidentali splendens, is est sensus Ecclesiae Orientalis, scilicet graecae, de transubstantione Corporis Domini Aliisque controversii*”, în care face o paralelă între creștinism și calvinism, cu o incursiune amplă în istoria dogmelor, ceea ce i-a făcut și mai cunoscut numele în toată Europa. În schimb, ambasadorul îi intermediază intrarea la regele Soare, ba chiar îi dezvăluie câteva reguli de etichetă de la Curte care îi vor fi de mare ajutor.

Demersurile cărturarului s-au dovedit a fi însă tardive. Boala și suferința anilor de pribegie aveau să-i curme viața fostului Voievod, care și-a găsit sfârșitul în Suedia, în anul 1668. Soția îi va aduce trupul neînsuflețit în țară, fiind înmormântat la Mănăstirea Cașin, pe care Gheorghe Ștefan o ctitorise în 1655.

În urma activităților diplomatice ale lui Nicolae Milescu vor rămâne memorabilele demersuri pe care le-a făcut pe lângă regele Franței și alți principii ai Europei în vederea integrării Moldovei într-o puternică alianță antiotomană.

După moartea lui Gheorghe Ștefan, cărturarul român se întoarce la Constantinopol, unde avea mulți prieteni. Își continuă scrierile pe care le-a început, între care „**Despre singurul țiitoru gând**”, un adevărat Tratat

despre rațiunea dominantă, iar în paralel se ocupă de traducerea „Istoriilor” lui Herodot. În vara anului 1671 se prezintă la Curtea Țarului Rusiei Alexei Mihailovici cu două scrisori de recomandare, una de la prietenul său din Istanbul, marele dragoman Panaiot Nicoussious, cealaltă de la Mitropolitul Dosofthei Nottara al Ierusalimului, consilierul țărilor ruși în domeniul problemelor orientale. În scrisoarea de recomandare adresată Țarului, Dositei îl caracteriza ca pe un om „zelos, învățat și înțelept”, care a străbătut numeroase țări și împărății ca să se instruiască și este ca un cronograf, în care sunt adunate toate lucrurile lumii: în zadar s-ar căuta un alt om asemenea lui. Într-adevăr, Nicolae Milescu era poliglot cunoscând atunci limbile elină, slavonă, latină, neo-greacă, franceză, germană, turcă, arabă, italiană, iar mai târziu și rusă, ceea ce i-a fost folosit în activitatea de cărturar și diplomat al Moldovei, Munteniei, iar mai apoi și al Rusiei.

Pe 14 decembrie 1671 a fost angajat la Departamentul solilor condus la acea vreme de umanistul rus Artemon Sergheevici Matveev, ca „traducător de limbă greacă veche și nouă, limbă latină și limbă română”, iar după numai un an devine șeful traducătorilor de la Curte. Încrederea Țarului în cărturar avea să sporească pe zi ce trece, prin urmare, în 1674 primește sarcina de a traduce corespondența monarhului cu ambasadorii și alți dregători, deci un fel de secretar personal, iar în anul următor a fost trimis în misiunea vieții, cea care îi va spori prestigiul la Curtea Țarului, dar mai ales renumele în întreaga lume datorită faimoaselor sale scrieri de călătorie.

Pe 3 martie 1675 pornește din Moscova, solia sa fiind formată din patruzeci de oameni pedestri, dar și pe cai, plus garda de cazaci. A ales pentru această misiune oameni cu experiență ca Milovanov, cel care mai fusese în China în 1670 (l-a întâlnit la frontierele Chinei), grecul Spiridon, giuvaergiu, medicul grec Ioan, medicul „alchimist” Iagan, secretari pentru scrieri. etc... Având cu el o mare sumă de bani pentru întreținerea misiunii precum și daruri destinate împăratului Chinei, Nicolae Milescu a părăsit Moscova după ce și-a luat în chip solemn rămas bun de la țar. Acesta îi încredințează scrisori pentru „fiul cerului” în limba rusă, turcă și tătară. Prima oprire a făcut-o la Tobolsk, în Siberia, de unde au continuat călătoria pe apă până ce au ajuns în Mongolia, iar de aici în China.

Nicolae Milescu a fost primul român care a călătorit în China, ca trimis al țarului, având contacte importante cu personalități de seamă din această țară. În afara activității diplomatice soldate cu rezultate bune pentru țar, la întoarcerea în Rusia a scris cea mai importantă lucrare a sa: „**Descrierea călătoriei în China**”, împărțită de autor în trei părți. În această lucrare va reproduce date de mare valoare științifică cu privire la contactele avute cu diferite popoare pe care le-a cunoscut, descrierea munților, a apelor și solului, făcând chiar unele măsurători topografice.

A redat în cuvinte deosebit de frumoase călătoria pe uscat și pe ape, viața, limba, religia, superstițiile, portul și obiceiurile oamenilor cu care s-a întâlnit, ocupația și chiar armele pe care le foloseau, aparent amănunte, însă de o

însemnătate științifică deosebită. A povestit pe larg despre moravurile de la curtea imperială chineză și ale altor curți pe unde a umblat, dar și relatări despre Mongolia sau Siberia. Nenumăratele informații oferite despre China și locurile vizitate aici i-au făcut pe unii cercetători să ajungă la concluzia că, pe lângă scopurile diplomatice evidente, solia trimisă de țar a urmărit în principal o misiune de spionaj, vecinătatea Rusiei cu China stârnind ambițiile expansioniste ale țarului. Nicolae Milescu a ajuns să fie primit chiar de împăratul de atunci a Chinei, Kangxi (1654-1722), al cărui tată, Ksun-Hi, era întemeietorul dinastiei Qing. Primirea a fost făcută cu mari onoruri într-o casă nu departe de zidurile Beijing-ului. A luat masa împreună cu împăratul, acesta din urmă oferindu-i în dar o piatră prețioasă de mari dimensiuni încrustată cu spinel roșu, utilizată mai târziu la împodobirea coroanei Țarilor.

După reîntoarcerea sa în Rusia, participă în calitate de traducător din limbile turcă și tătară la expedițiile lui Petru I împotriva cetății Azovului (1695-1696), iar în calitate de consilier al țarului la tratativele guvernului rus cu delegația armenescă atunci când s-a discutat eliberarea Armeniei de sub administrarea persană și turcească (1701-1707).

Fostul spătar al Moldovei avea să-și dea sfârșitul în anul 1708, la Moscova, departe de țară, după o viață zbuciumată pusă mai ales în slujba științei, lăsând însă în urmă o operă de o însemnătate epocală pentru întreaga omenire.

Puțini oameni știu că în afara lui George Emil Palade mai exista un savant cu sânge românesc câștigător al premiului Nobel! Este vorba despre un urmaș al cancelarului domnesc Iuri Stefanovici, nepot al cărturarului Nicolae Milescu, savantul rus Ilia Mecinikov (1845-1916), cel care a primit în anul 1908 Nobelul pentru medicină, strămoșii săi fiind din Mileștii Vasluiului. De altfel, Mecinikov înseamnă traducerea în limba rusă a cuvântului Spătar, „*mech*” în slavă semnificând spada. Biologul este omul de știință care a introdus conceptul de imunitate, pentru care a și fost recompensat cu prestigioasa distincție. În „**Enciclopedia**” lui Brockhaus și Efron este menționat faptul că membrii familiei sale sunt nobili care se trag dintr-un boier moldovean.

De asta, cu tristețe spun, că iată, un om precum prințul englez, cât se poate de obișnuit, dacă nu luăm în seamă obârșia sa, ajunge, sprijinit toată viața de ai săi, pe culmile notorietății, iar un adevărat geniu, spătarul Nicolae Milescu și el de obârșie înaltă, devine victimă a antiromânismului românesc, la fel ca multe alte personalități de seamă ale neamului nostru, și-și va găsi în cele din urmă împlinirea, liniștea, dar și recunoașterea printre străini.

- De multe ori m-am gândit, coane Alecule, că purtăm cu noi un fel de blestem de care nu am putut să ne curățăm vreodată pentru că nu ne-am dorit așa ceva! Blestemul prostiei acaparatoare, bolnavă de trufie mârslănească și dorință de putere fără nici un scrupul!

- Ehh, aș vrea eu să te contrazic, dar iată că nu am nici un argument!

DRAGOBETELE - SĂRBĂTOAREA IUBIRII LA ROMÂNI

Elena BUICA

Luna februarie este percepută ca luna iubirii. Înzestrați cu calde sentimente, românii au o zi în care sărbătorească dragostea în stăruie și-n grai românesc. Ce poate fi mai frumos decât atât? Fiecare suntem însetați de iubire și niciodată nu încetăm să o căutăm. Românii au așezat în calendar această zi numită Dragobete în 24 februarie, doar cu câteva zile înaintea altei sărbători care vestește sosirea primăverii, ziua mărtisorului. Nu este o sărbătoare oficială și nu este la fel de răspândită pe tot teritoriul românesc. În timpul comunismului sau pe diferite perioade variabile de timp a avut o soartă dezavantajată, într-un fel explicabil, fiindcă fiecare epocă are specificul ei și o anumită marcă psihologică în care se produc fel de fel de schimbări obligându-ne să le acceptăm. Există însă anumite zone rurale care cred în obiceiurile moștenite din bătrâni, așa cum este și cel al Dragobetelui pe care îl văd ca pe o sărbătoare de bun augur, deoarece se crede că aduce gospodăriilor un an îmbelșugat, liniște, noroc în dragoste și prosperitate. Așa cum este specific folclorului, modul de a sărbători această zi este foarte diferit de la o regiune a țării la alta: petreceri în aer liber, dansuri, jocuri, discuții în jurul focului, săruturi, logodne simbolice etc.

Dragobetele, această sărbătoare românească închinată iubirii este o străveche zi a îndrăgostiților cu rădăcinile în tradițiile moștenite de la daci, cu credința într-un zeu tânăr, cel al iubirii, a cărui cinstire marchează simbolic apropierea primăverii. Etimologic vorbind, cuvântul "dragoste" își are rădăcinile în prima parte a numelui "Dragobete".

Fiind foarte veche, această credință populară are mai multe nume și variate obiceiuri. Dragobetele se mai numește și Năvalnicul, fiind perceput ca un fecior frumos și iubăreț nevoie mare, care le face pe tinerele fete să-și piardă mințile căzând în mrejele lui. El mai poartă și numele de Dragomir, Cap de primăvară, Ioan Dragobete, Sântion de Primăvară, Cap de Vară Întâi, Dragostitele, Logodna păsărilor. Cea mai cunoscută variantă a originii acestei sărbători este aceea care spune că Dragobetele, fiul babei Dochii, este zeul dragostei și al bune dispoziții și din acest punct de vedere este identificat cu Cupidon, zeul iubirii în mitologia romană și cu Eros, corespondentul acestuia în mitologia greacă. În ultimii ani, globalizarea ne-a mai înzestrat cu încă o zi a îndrăgostiților, sosită de pe îndepărtate meleaguri americane și primită cu bucurie,

mai ales de tineri, sărbătoarea numită Ziua Sfântului Valentin, Valentine's Day, așezată în calendar, tot în luna februarie, dar în ziua de 14 a lunii și se vede că a prins rădăcini, s-a împământenit și a început să capete statut mioritic. Dragobetele nostru se deosebeste prin vigoare față de blajinul Sfântul Valentin. Năvalnicul fecior frumos face să vibreze aerul din Carpați și nu-i de mirare că îi cad pradă fetele și tinerele neveste. Românii au început să sărbătorească ambele zile dedicate iubirii și bine fac, pentru că în fiecare din noi încap dragoste fără limite.

Sărbătoarea noastră românească are o sferă mai largă decât sărbătoarea Sfântului Valentin. Valentine's Day este sărbătorită mai ales la orașe prin diverse daruri, flori, parfum, bomboane, felicitări, inimioare făcute din pluș roșu, declarații de dragoste și se încheie cu petreceri. Dragobetele aduce în sate mai multă bucurie, răsună ulițele de voie bună, de tumultul tinereții și al vorbelor rostite în tot cursul zilei: "Dragobetele sărută fetele". Românii au fixat această sărbătoare în ziua constituirii perechilor de păsări care au iernat la noi, pentru că este considerată și o sărbătoare a fertilității, pusă sub semnul unei zeități mitice. Sunt multe credințe populare legate de această sărbătoare. Se spune că cine participă la această sărbătoare va fi ferit de bolile anului, mai ales de febră, și că Dragobetele îi ajută pe gospodari să aibă un an îmbelșugat.

Una dintre credințele străvechi este aceea că Dragobetele, Năvalnicul fecior frumos, pentru că ia mințile fetelor și tinerele neveste a fost transformat de Maica Domnului în plantă de dragoste (o specie de ferigă) care îi poartă numele, bună la descânțece.

Acest falnic fecior al babei Dochii, vine în această zi să anunțe că primăvara este pe aproape. Ursul iese din bârlog, păsările care au iernat la noi se strâng în stoluri, ciripesc și își construiesc cuiburi pentru împerechere, iar oamenii trebuie să participe la această bucurie a naturii prin iubire. Pe dealurile din sat se aprind focuri, iar în jurul lor stau și vorbesc fetele și băieții. În această zi, satele românești care serbează Dragobetele răsună de veselie tinerilor și de zicala: "Dragobetele sărută fetele". Conform tradiției, de Dragobete, băieții și fetele trebuie să glumească și să respecte tradițiile acestei sărbători dacă vor să se bucure de dragoste tot anul. Un obicei încărcat de multă veselie și frumusețe tinerească era acela al alergatului. Tinerii, fete și băieți, îmbrăcați în strai de sărbătoare, se întâlnesc la biserică, apoi plecau la pădure să culeagă floricele dacă au norocul să le găsească, se joacă, se hârjonesc și la întoarcere, fetele coboră în fugă spre sat fiind urmarite de flăcaii îndrăgostiți și dacă le prind, le sărută zicând: Dragobetele sărută fetele". Acesta era și un prilej pentru a arată dragostea în fața comunității.

→ Continuare în pag. 30

EMIL PROSCAN

Despre ninsoare

Emil PROSCAN

Mereu undeva ninge!

Ninge-va undeva și flori de cireș se vor naște în muguri! Ninsoarea este dovada dragostei Cerului ce o primim întru trebuințele noastre adevărate ce prea lesne le ascundem în tăcerile din noi. În fapt, o certitudine a neîntâmplării de a fi este zăpada! Nu ar fi posibil altfel... Nu am apărut întâmplător pe acest pământ și nu putem fi lăsați departe de firescul trebuințelor noastre cele adevărate. Dacă este așa, și așa este, Atotputernicul din Ceruri sau de deasupra lor, ne are în grijă, în grija dragostei din care ne-a zămislit. De aceea vine un moment când trebuie să fim ajutați spre a înțelege. Atunci acest act de dreptate coboară lin precum zâmbetul în copilul din brațele mamei sale!

Atunci Dumnezeu ninge!

Ochii unui bătrân privesc zile în șir în neantul de dincolo de fereastră așteptând minunea întoarcerii fiului său. Își răstignește tăcerile în urmele lui de peste tot și în fotografiile de pe pereți și din el. Nu-i este frică de moarte, ci de ce va fi după aceea, aici, în casa lui, în grădina lui, în satul lui, în țara lui... Îngenunchiază în fața credinței în Maica Domnului și a noastră, rugând să-i ierte păcatele și să-i dea altă pedeapsă...

Atunci Dumnezeu ninge!

Pentru fiecare om există un plan divin al fericirii... Pentru fiecare fel de a fi, de a gândi, de a dori, există o proiecție reală a ceea ce îi poate da bucuria absolută și încrederea în rostul lui pe Pământ. Fiecare om are acest drept de a se bucura de anotimpuri și de tot ceea ce are în jur. Nimeni și nimic nu ar trebui să-i ia acest drept! Nu ar trebui! În desigurile întunecoase ale vieții, se întâmplă însă, să se uneltească nedreptăți... Creaturi travestite în oameni

→ Continuare din pag. 29

Este și credința că cei care nu vor să sărbătorească Dragobetele vor rămâne singuri tot anul în curs. În unele locuri există obiceiul ca fetele mari să strângă și să păstreze cu grijă apa cu proprietăți magice din topirea zăpezii din această zi, numită zăpada zânelor cu care să se spele pe față, sau pentru descântece care să atragă iubitul.

Este și credința că bărbații nu trebuie să le supere pe femei, să nu se certe cu ele, pentru că altfel nu le va merge bine în tot anul. În această zi, nu se coase și nu se lucrează la câmp și se face curățenie generală în casă, pentru ca tot ce urmează să fie cu spor. În aceasta zi, oamenii mai în vârstă trebuie să participe și ei, să aibă grijă de toate animalele din ogradă, dar și de păsările cerului. Nu se sacrifică animale pentru că astfel s-ar fi stricat rostul împerecherilor. Femeile obișnuiesc să atingă un bărbat din alt sat, pentru a fi dragăstoase întreg anul. Amintirea care s-a păstrat cel mai bine în memoria mea legată de obiceiurile acestei sărbători, din comuna mea natală, Țigănești -Teleorman, este cea a legământului fraților de

își însușesc dreptul la zâmbet al celorlalți producând suferință, tăcere, tristețe... În nevinovăția lor privirile oamenilor ce primesc astfel de răutăți, amuțesc în lacrimi de tăcere ce curg pe obrazii împietriți de neputință și neînțelegere. Bisericile devin neîncăpătoare și un cor de rugăciuni Cerul Primește!

"Iartă-i Doamne, deschide-le sufletul și fă-i buni și iubitori!"

Atunci Dumnezeu ninge!

Cerul este lada de zestre a vieților de pe Pământ! Acolo sunt toți cei plecați, cu lacrimile și bucuriile lor, acolo sunt toate rochiile de mireasă purtate o singură dată, o singură zi, o singură noapte... Acolo sunt zilele de duminică, florile de crin, de nufăr, de cireș, nopțile cu sânziene, dorurile, lacrimile, rugăciunile și tot ce a fost și n-a putut fi...! Pentru toate aceste regrete unii, uneori, aprind lumânări, se închină ori merg hai hui mângâindu-și rătăcirile... Atunci vine un moment al tăcerii ce invocă pacea universală pentru ca totul să se întoarcă în splendoarea de a fi!

Atunci Dumnezeu ninge!

Albul nu este culoare! Este forma palpabilă, pusă la îndemâna înțelegerii noastre, a dumnezeirii! Precum Fiul trimis pe Pământ, aceeași dalbă lină lumină. Albul este lumină! Prunii, merii, cireșii, crinii, nuferii..., au înțeles! Când le vine vremea, se botează în alb devenind apostolii luminii! De aceea când înfloresc ar trebui să ieșim din case pentru a auzi în văzduh îndemnul: "Veniți de luați lumină!"

În orice moment undeva pe pământ ninge! Se întorc pe Pământ frânturi din toți cei plecați, din lacrimile și bucuriile lor, din toate rochiile de mireasă, din zilele de duminică, din florile de crin, de nufăr, de cireș, din nopțile cu sânziene, din dorurile, lacrimile și rugile noastre! Vine acel moment când nevoia de infinit trebuie să devină palpabilă vederii simțurilor noastre...

Atunci Dumnezeu ninge!

În duișoia înțelegerii mele pentru tot ce există, aștept întoarcerea ninsorii ce va să vină, ca să pot spune:

Acum ninge!

cruce. Doi băieți care doreau să rămână nedespărțiți în prietenia lor, își creștau pielea pe antebraț în formă de cruce până apăreau picături de sânge, apoi își suprapuneau mâinile peste cele două cruci ca să se amestece sângele, își jurau prietenie pe viață și astfel deveneau frați de cruce.

Cu toată încărcătura de frumusețe a acestei sărbători îmbrăcată în straiile bunei dispoziții și a iubirii în grai românesc, totuși sunt destul de mulți cei care nu cunosc prea bine aceste tradiții sau obiceiuri păstrate din generație în generație. M-am așternut la scris aceste rânduri socotind că e de datoria mea să scot la lumină câteva din ele. Și a mai am ceva importat de spus în final. Am vrut să vă amintesc, dumneavoastră cititorilor Observatorului, că ziua de 24 februarie nu trebuie să vă prindă singuri, dacă doriți să aveți parte de un an îmbelșugat și plin de dragoste și să nu-l uitati nici pe Sfântul Valentin, căci trăim în lumea lui. Eu vă doresc ca aceste zile să vă aducă atâta iubire cât cuprinde întreg necuprisul inimii.

NATURĂ ȘI CULTURĂ, pe plaiuri dâmbovițene

La începutul anului 2024, montaniarzii grupați în jurul Asociației Chindia Jurassic Park și ai Asociației

Ecologice Floare de Colț și-au propus să iasă periodic la munte și să implice în acțiunile lor cât mai mulți cetățeni dâmbovițeni, de toate vârstele, pentru a cunoaște din frumusețile aflate „la doi pași” de zonele urbane.

Primul obiectiv al zilei de duminică, 4 februarie, a fost mai puțin cunoscutul „Stejar de 1000 de ani”, un rar monument al naturii aflat pe valea Tisa, în pădurea de la intrarea în satul Drăgăești-Ungureni al comunei Mănești. În ultimii ani au fost montate și câteva indicatoare turistice speciale, iar accesul se poate face

auto, pe un drum utilitar care servește și instalațiile petroliere din zonă. Renumitul stejar este, într-adevăr, un uriaș printre alți copaci mai tineri, iar perenitatea sa este justificată, din informațiile preluate de la localnici și de poziția lui ca bornă de tarla forestieră între moșiile vechilor proprietari, frații Dumitru și Nicolae Ivănescu, vechi boieri din zonă. După fotografiile de rigoare în jurul monumentului și a unei mici acțiuni de ecologizare, drumeții au continuat plimbarea prin pădure și au colindat pe poteci sau drumuri forestiere până pe culmea ce domină atât valea Dâmboviței (dreapta), cât și valea Ialomiței,

imortalizând imagini din zona Șotânga sau dinspre mărețul vârf Leaota. La revenirea lângă stejar, iubitorii de natură și-au propus să contacteze atât Agenția de Protecție a Mediului Dâmbovița, cât și specialiștii de la Ocolul Silvic Sturzeni pentru a evalua mai bine vârsta arborelui, pentru a îl ocroti și a organiza eventuale „ore altfel” cu elevii de gimnaziu sau cu studenții facultăților de profil de la Universitatea „Valahia”. Următorul obiectiv a fost vechiul schit Bunea, iar traseul auto ales a parcurs un drum recent modernizat, cel care leagă văile Dâmboviței și ale Vulcanii (Sticlăriei) prin comunele Pietrari și Vulcana-Băi. La schit s-a discutat, pe baza informațiilor lui Cezar Bolliac, după „excursiunea arheologică din 1869”, despre „Mormintele de pre Vulcana Mare”, dar și despre

greutățile (în curs de rezolvare!) avute în restaurarea vechiului schit construit pe moșia armașului Bunea Grădișteanu. Și această temă va fi propusă spre studiu specialiștilor de la Universitatea „Valahia” și experților de la Complexul Muzeal Național „Curtea Domnească”.

O tură frumoasă, într-o zi frumoasă, cu drumeție și povești, în mijlocul naturii. Peste două săptămâni vom reveni cu o tură în zona Fieni-Pietroșița.

A consemnat

Nicolae Posta-Președinte ACJP

POEZII

Elena OPREA

Sensuri

Străbat prin ger și viscol
Un arbore de sferē
Un drum sădit,
În așternut de paie,
Un ochi de primăvară,
Colibe de lumini.
Din glasul tău, iubite,
Culeg mereu în suflet
Oceane de iubiri,
Umbrele de ninsoare,
O curgere de soare,
Gustare de dulceață,
Un duminicāt de viață.
Mereu aștept, iubite,
O lingură de vin
Beție de amoruri,
Lăsată în delir;
Mănușă nevăzută,
Verigă de ulcioare,
O bere ca ispită,
La birtul de pe drum.
Un bob de suferință,
O mână de balsam,
O măduvă de creier,
Coline de capcane,
Mâncarea ce te arde,
O ușă de ecouri,
Perdele de năluci,
Bucate de iubire,
Făină ce se cerne,
O cheie de sărut,
O muză dintr-un piersic,
Un sac de amintiri,
În sensuri de cuvinte,
Hotare de iubiri.

Interogare

Întrebarea e clară:
De unde-ai venit
Pe lumea aceasta
De zei și de foc,
De tot ce se scurge
Peste vremi și ocean
Ca o nemărginire
A iubirii de neam?

Sunt ape ce curg
Peste tot în fântâni
Și aduc omenirea
Într-un loc de străbuni.
Este glasul pe care
Îl străbați și îl simți,
Un comun univers
Al tuturor care,
Trăiesc și iubesc.
Nu există opreliști
De limbă, de trai,
De tot ce e suflet
De tot ce e grai.
În tot Universul
E un Soare, un Zeu
Ce stăpânește planeta
Fără linii de tras
În aceste creații
Ale Marelui Vās.
E o frunză ce zboară
În neantul aprins
Fără zgomot de arme,
Fără urme de-argint,
În acest Univers
Al Bătrânului Mag
Este-o pace de soare,
De izvor și de fag.
Acest Univers să rămână,
Așa cum îl știm
Din adâncuri de neam,
Din străfund de mărgean:
Cu adiere de frunze
Cu-o iubire pe geam.

Postură

Fii mândru
Pentru propriile tale creații!
Lumea s-a răsturnat...
Te poți ridica
și n-ai să fii strivit
de non-valorile acestui blestem,
greu de parcurs.
Opera unui artist
Este o combinație
De-nțelepciune, de simțire
De trăire intensă a unor idei,
Trnspușe pe pânză, pe hârtie, pe
lut...
Artiștii au o lume a lor
În care se pot înțelege,
Prin gesturi, prin vorbe,
Prin grai nerostit.
E de-ajuns doar o privire
Aruncată spre vânt;
O tăcere, un zâmbet,
Un deget întins
E de-ajuns pentru toți.

Dorință

Să ai cultură
Sa-ți curgă prin vene,
E mirific, e scump.
E săgeata ce urcă
Spre cerul aprins,
Peste case și oameni
Ca un demon nestins.
E o făclie ce arde
Într-un colț nevăzut,
E iubirea din tine
Ce se-ntinde gemând.
Cultură să ai!
Este tot ce-ți dorești,
Pentru Eul tău
Înfini univers.

Iluzii

Un joc de iluzii
Pierdut într-un vid,
Joc de-adevăr,
De timp plutitor
Ca țepi de brad
În ploaie cântând,
În gând fredonând,
Într-o mișcare de păsări
Dezlegată de răs;
De cuvinte osoase
În durere de prun,
În uitarea ce arde,
În vuiet de sori,
Peste timp și vâltori;
O luptă cu mintea,
Cu piatra din tine
Cu foamea adâncă,
Cu visul-nălucă.
Un zbor de cuvinte
Ferestrele serii,
Ochii de vânt,
Zbucium flământ,
Clocot de zare,
O noapte vibrând;
Un strigăt pe dealuri
Un ecou răsunând.
Un brâu care leagă
Oglinda de cer,
Trup de cuvinte
Pictat pe o carte.
Aripi de plante
Priveliști de furnze,
Joc de iluzii.

O eroare morală și estetică: Imanența tragicului din literatura populară...

AL. Florin ȚENE

Mitul Meșterului Manole, din balada cu același nume văzut ca elogiul adus jertfei de sine, al „Mioriței” ca act al acceptării tragicului, adică asumarea conștientă a limitei; al baladei „Toma Alimoș”, unde crima este justificată prin obținerea dreptății în afara legii, inclusiv al celor creștinești; la fel și în „Cântecul lui Vălean”, unde pe un fecior chipeș dar și muieratic și fără scrupule, o nevastă îl ademenește cu bucate otrăvite, în urma cărora moare în timp ce ascultă muștrările materne, sunt reprezentări ale unei erori permanentizate de-a lungul istoriei literaturii române.

De la Alecsandri, Călinescu, Mircea Eliade, Dumitru Caracostea, Lucian Blaga, Z. Cârlogea, Horia Bădescu, pentru a enumera câteva nume, au subliniat faptul că aceste bijuterii ale folclorului nostru au adus tragicul ca experiență individuală sau colectivă la limita dobândirii „conștiinței de sine prin tragic ca prilej cultural” (D. D. Roșca), în condițiile când „tragedia este experiență tragică conștientizată într-o formă artistică”. (Gabriel Liiceanu). Toți acești exegeți și cercetători ai gândirii mitice în analizele lor eludează faptul, conștient sau inconștient, că nicio acțiune nu justifică crima, chiar și în folclor, aceasta fiind „oglinza” mentalității unei comunități. Iar dacă comunitatea greșeste, nu înseamnă că are dreptate. Pornind de la evidența că, până și în proverbe, reducerea la tăcere prinucidere poate obține dreptatea: „Cu mortul, decât viul, giudecată a avea mai lesne” („Proverbele românilor” de I. A. Zane), mă face să consider că în mentalul popular, crima își găsește justificarea în diferite forme mitizate și mitizante, ca rezultat al unei lungi experiențe de viață și nedreptate. Însă, a face din aceasta o temă, general acceptată de studiu în școli și facultăți, mă face să cred, după ce zilnic văd pe posturile de televiziune patru-cinci crime (pe an se atinge o mie), majoritatea înfăptuite în mediul rural (acolo unde a fost leagănul creației populare), că mitizezi un fapt real. Atunci, la ce bun a mitiza crima lui Manole? Să faci două crime este inaccesibil unui om normal. Cu discernământ. Dacă dorea să rămână nemuritor prin „zidirea sa”, Manole trebuia să găsească o altă cale, nu crima. Nimic nu este

durabil, din punct de vedere moral și creștinește, dacă are la bază crima.

Interpretarea, la toate baladele pe care le analizăm, din punct de vedere moral și creștinește, prin „Creatorul”, care „apare astfel ca o ființă ce-și forțează limitele naturale, limitele omenescului” tinde, cum spunea Horia Bădescu „la condiția divină”, este un fals, fiindcă, așa cum sublinia Nietzsche, Dumnezeu poate tot ce dorește, dacă ceea ce substanța primordială a sa îl obligă să vrea acest lucru, pe când omul nu poate atinge „condiția divină” și nu are voie să ia viața altui semen, chiar dacă se crede creator. Natura și istoria sunt în mâinile lui Dumnezeu, nu detaliile lucrurilor sau ale evenimentelor. Acestea din urmă sunt la îndemâna omului și contribuie sau influențează viața acestuia, în mod pozitiv sau negativ. Între aceste evenimente extreme se află viața. Acțiunile din baladele „Meșterul Manole”, „Miorița”, „Toma Alimoș” și „Cântecul lui Vălean” sunt de natură negativă, nicidecum pozitivă, întrucât încalcă morală creștină „Să nu ucizi” și „Viața este dată de la Dumnezeu și numai Dumnezeu are drepturi depline asupra ei”, fiindcă „Cine își curmă viața sa, sau se atinge de viața altuia, lovește întru dreptatea lui Dumnezeu.” (Sfânta Scriptură). Adepții mitizării încurajează încălcarea moralei creștine. Metaforizarea realității până la mitizare a contribuit la minorizarea spațiului rural, ducând astfel, la încremenirea în arhaic și educarea mentalității eschivării și neacceptării adevărului, cât de crud ar fi. „Veșnicia s-a născut la sat” expresia blagiană nu este o afirmație pozitivă, este un adevăr crud, o constatare, din păcate a unei realități din mediul rural, valabilă și astăzi. Dacă „se mai trăiește, astăzi, în Evul Mediu” („Ziarele”) este o vină și a promovării unei astfel de mentalități. Se cunoaște faptul că limbajul nu constituie realul, el doar dezvăluie. Crima din „Cântecul lui Vălean”, din punct de vedere stilistic este o „bijuterie”. Dar, cum spuneam, nu se justifică crima. Poate unii mă vor combate, afirmând că lumea a apărut înainte de real, fiindcă realul a fost perceput ulterior de gândirea omului, iar pătrunderea lui Dumnezeu în lume s-a făcut prin intermediul omului, atunci când acesta a putut să-și exprime gândul prin cuvânt. Omul, astfel, este părtaș la desăvârșirea lumii. Deci crima, fiind parte a „desăvârșirii lumii”, poate fi exprimată prin cuvânt, inclusiv prin baladele la care facem vorbire?

Poporul român este creștin. Mitizarea crimei din baladele populare de către exegeții noștri, nu este cumva o formă de a justifica și masca crima? În acest context există o experiență umană a adevărului. Cu toate că adevărul este absolut transcendent, el se constituie în sânul adevărului. Realitatea trăită este deci aceea a pluralității adevărului și fiecare își identifică adevărul propriu cu adevărul absolut. Astfel, adevărul apare în lume prin multiplicarea experiențelor umane. De aici apare și eroarea Adevărului care își are sursa într-o transcendență trăită de către om ca un

→ Continuare în pag. 34

LANSAREA CĂRȚI „ÎN LUMINA FRUMOSULUI” DE ECATERINA IRIMIA

Ecaterina CHIFU

Joi, 8 februarie, 2024, la biblioteca municipală din Râmnicu Sărat, a avut loc lansarea acestei cărți, în Ziua Internațională a Zâmbetului și a Fericirii. Doamna Irimia a oferit cărți participanților, care i-au făcut fericiți și au adus zâmbete pe chipuri. A ales special ziua de 8 februarie, opt fiind un simbol al infinitului.

În contextul literar râmnician, d-na Ecaterina Irimia este o personalitate aparte, opera sa se distinge de altele prin originalitate și redare spontană a impresiilor, când a primit harul ceresc al inspirației, spre deosebire de cei ce scriu lucrări foarte elaborate, unde se simte efortul mental.

S-a distins mai întâi cu pagini de memorialiarică (Boabele de Cârjoaia, Descoperit, trecutul se lasă privit, Destin între două războaie, Memoria anilor de atunci, Memorii, Noaptea timpurilor, Banalitățile vieții) cu cărți de forma jurnalului personal (Galbenul florilor de pădărie, Colacul de salvare, Jurnalul unui inginer chimist, Bucuria de a trăi, Suntem diferiți), și de scrieri cu caracter reflexiv (Puterea gândurilor noastre, Dezbateri oratorice intime, Punct însuflețit, Ideea susținută de gând, Armonia sentimentelor, Podoaba narurii și mângâierea vieții, Viața, marele adevăr). Memoria afectivă, spiritul de observație, creionarea unor

→ Continuare din pag. 33

eveniment al vieții sale. Însă, există pericolul de a cădea în extrema cealaltă, a adevărului ca produs al activității rațiunii. El ar fi același pentru toți oamenii, dar acest adevăr nu ar fi adevărul nimănui. El ar putea să se traducă în realitatea experienței, nu ar putea fi trăit. Contradicția aceasta ne conduce către o altă fundamentală, între „constatarea lucidă și sentimentul tragic, persistent dincolo de negațiile inteligenței, al necesității unor valori absolute, recunoscute ca uman inaccesibile” (Pentru Eugen Ionescu /Mircea Vulcănescu, în „Familia”, seria 111 anul 1, nr. 5/6/1994, p. 94/101).

Spiritul baladelor comentate se apropie mai mult de sufletul tragic euripidian, așa cum a fost interpretat de Nietzsche: „În concepția lui (a lui Euripide n.n.), efectul produs de tragedie nu avea niciodată drept cauză anxietatea epică, puterea de atracție a incertitudinii cu privire la subiectele peripețiilor eventuale, ci scenele mărețe, pline de lirism retoric, în care pasiunea și dialectica eroului principal (s.n.) se întindeau și se umflau ca năvala de ape a unui fluviu. Totul era făcut să

caractere puternice fac din proza dumneai o scriere realistă, autoarea fiind mereu preocupată de descoperirea adevărului vieții.

Cartea care mi-a bucurat cel mai mult sufletul este „Viața, marele adevăr” care conține poeme în versuri albe, măestrit concepute, încărcate de metafore, de imagini vizuale splendide ce sporesc dorul de tărâmurile de vis descrise, dorul de absolut, de o fericire posibilă. Ceea ce impresionează în cărțile dumneai sunt cugetările care apar în fiecare carte, fie în versuri, fie în proză, cugerări ce reflectă profunzimea gândirii ființei cu multe lecturi, preocupată de probleme existențiale. Ele sunt judecați de valoare, concepte de viață demne de urmat, adevărate perle ale înțelepciunii.

Participarea la „Cercul cugetătorilor liberi îndrăgostiți de adevăr” nume ales de d-na Irimia a fost benefică, căci toți membrii ne-am împărtășit gândurile, ideile, am conceput o carte aflată în manuscris la biblioteca municipală, realizând cugetări - creații proprii, după ordinea literelor din alfabetul român.

Mă bucur mult că tocmai o cugetare de-a mea i-a inspirat titlul cărții lansate „În lumina frumosului și a binelui”, eu fiind autoarea unui eseu publicat în antologia „Voi sunteți lumina lumii” abordând această temă.

Appreciez munca titanică făcută de autoare de a extrage din cărți cugetările autorilor și a le grupa într-o carte (1004 cugetări), ca să nu se piardă aceste comori de înțelepciune. Este cea mai bună dovadă de dăruire, de muncă pusă pentru a sluji binele și frumosul. Trebuie să căutăm în noi lumina frumosului și a binelui, să o amplificăm, să o dăruim altora prin creații și fapte bune, să facem viața mai bună și să sporim aura de frumusețe a acestei lumi.

pregătească nu acțiunea, ci pateticul și ceea ce nu pregătea pateticul era respins”. acă Blaga numea „Miorița” „Imn cu pervaz de baladă”, sesizând necesitatea unor disocieri de specii și genuri pe care literatura orală a românilor le cere, „Meșterul Manole” este o „doină” tragică despre dorința de veșnicie în celebritate, strecurată pe ușa întredeschisă a unui locaș de cult. În acest context, mă simt torturat de antinomia existenței ca în opera lui Nechifor Crainic: „Ca trup material și muritor, înclină către pământ și lucrurile lui, iar, ca spirit nemuritor, înclină către cer și binefacerile lui (Ion Popescu Brădiceni) însă nu către cerul care te respinge dacă ai săvârșit o crimă.

Autorul „Nostalgiei paradisului” spunea că „stavila morții neînduplecate este, prin contrast, nemurirea. Orice mare creație de cultură e însuflețită de avântul transcendenței limitelor terestre”, dar nu prin luarea vieții unui om de către alt om, indiferent cât de nobilă este ideea în numele căreia se înfăptuiește crima...Iar, pe deasupra, intervine și perspectiva istorică. Dacă într-un timp dat, comunitatea omenească acceptă acea crimă ca pe o necesitate eroică, în alt timp dat, aceasta poate să fie renegată și înfierată.

Avatarurile teexistenței în poezia lui Marius Chivu

Florian COPCEA

Construcția lirico-narativă a lui Marius Chivu – Vântureasa de plastic (Editura Humanitas, 2018), cu o configurație atipică, proiectată în cheie dostoievskiană, epico-dramatică, în întregime dominată de un real, se pare, de extracție autobiografică, (fapt care, presupunem, îi va pune în dificultate pe adepții ficționarului), este un edificiu labirintic tip-(anti)Babel, în care vocea auctorială al cărei ecou „venind din urmă/ trecând/ departe” (p. 34) întrupează, fragmentar, „oameni fără nume/ nume fără chipuri/ situații fără timp istorie noimă” (p. 29). Drept urmare, personajul-narator al „liro-poveștii” în care fiul își veghează mama imobilizată într-un pat de spital, suprapunându-și spiritul peste cel al autorului, îmbinând magistral actul demiurgic al producerii creației cu alteritatea ființei umane, (re)trăiește acut/obsesiv sentimentul efemerității acesteia din urmă: „Stai pe canapea/ ca un personaj abandonat dintr-o carte/ fără coperte/ sunt doar câțiva metri între noi/ dar trăim paralel/ taci și te pierzi zi după zi în ceața/ unui trup ce nu mai este/ (...) / Când nu ești te cauți în detalii/ în lucrurile unde mâna ta avea gesturi salvatoare/ în mărunțișuri/ locuite acum de o inestimabilă tristețe// Te retragi undeva în mine/ unde ajung tot mai greu/ și niciodată,/ niciodată cu ochii uscați” (p. 92-93). Prezența imanentă a morții, exaltând insistent frica de neant, (trans)figurează în discursul po(i)etic viziuni metafizice atemporale: „Carnea pe noi e firavă/ ne ofilim ca frunzele și bolile ne iau ca vântul/ toate trec/ doar frica a venit să rămână” (p. 47). Poate tocmai de aceea (prozo)poemele cuprinse în această incontestabil originală „saga” sunt, la urma urmei, refluxul unor stări și realități care, sub impactul literarității și al imaginației livrești, recunoscutibile ontologic, demistifică/desacralizează pur și simplu liniaritatea

timpului imediat, ridicat din abisurile sinelui pentru a interfera, ludic, cu cel memorat, propulsat cu imaginile inefabile ale amintirii: „Aflăm cât de puțini și de singuri/ am fost dintotdeauna/ cum dragostea suspendată și grea/ măsoară golul căscat între noi/ și cei apropiați pe care nenorocirea noastră/ îi stânjenește/ îi face să se ascundă/ să se lepede de noi// Niciodată n-o să fim pregătiți/ pentru ce ni s-a întâmplat/ trecutul e imposibil și prezentul/ calm/ aproape postum// Acum/ aici/ aceasta/ ar putea fi sfârșitul unei familii” (p. 27), și: „Ceaiul e cald am pus și lămâie/ desfac fructe pline de suc/ scot sâmburii curăț pielile/ le mestec/ pot face totul din ceea ce nu o ajută/ i-aș putea spune povești ca și cum ar fi viața ei/ mi-am dorit întotdeauna/ să inventez lumea pentru un singur om,/ dar acum/ tot ce spun devine ecou/ întors împotriva/ trebuie să-mi măsoar cu grijă vorbele/ un om care nu mai știe nimic/ e predispus la dezamăgire/ deznădejde/ abandon” (p. 52-53). Iată cum în spațiul poetic – spitalul, evaluat ca topos privilegiat al teexistenței, unde „trupul tău se zbatea aruncat în lupta cu tine” (p. 22), este introdusă/antrenată scriptural o recuzită care, dincolo de alcătuirile ei ambivalente, dar deopotrivă de concrete și metaforice, pune în ramă, urmând ritmul tumultos, empatic, o rostire hiperbolizată care articulează o ars poetica expresivă, paradigmatică, străbătută exploziv, prin retrospectivă, de anamnezele golului existențial: „Poate că/ Vântureasa de plastic pricepe/ lucruri care depășesc obișnuința/ poate că/ lumea se reflectă mai exact în jumătățile/ de măsură/ frumusețea dreptatea înțelepciunea/ se deschid numai în ceea ce a avut puterea/ să rămână înjumătățit/ și să tacă// Ce înfățișare poate avea absența/ într-un rest care este însuși/ destinul felul drumul/ omului/ cu ce ochi vom privi ceea ce lipsește/ și ce forme vor lua acum/ așteptarea asimetria ardoarea?” (p. 114); sau: „Acum că nu mai ești cu mine/ te visez mereu și visez că vorbești/ (doar în vise mai e ca-nainte)/ ne mirăm, dar tu ne spui că ne-ai vorbit/ dintotdeauna/ n-am știut noi să te-ascultăm/ uneori vorbești ca altădată/ alții în limbi necunoscute pe care însă le-nțeleg” (p. 116).

Fără a recurge la trucul unei epici teoretizate, abstracte, structura volumului Vântureasa de plastic indică, din perspectiva osmotică a narativității, o lirică sapiențială, născută din ambiguitatea lumii din interior, exteriorizată/transcrisă memorabil: „În

fiecare zi rostim numele a ceea ce vedem/ prin casă/ inventăm câte o frază/ și apoi o copiem/ pe toată pagina agendei UniCredit/ în fiecare zi repetăm împreună/ câteva replici din Secretul Mariei/ (surprinzătoarele foloase ale unei telenovele/ în limba română)/ scriem facem conversații vocalize/ vorbă cu vorbă recăpătăm/ ce se mai poate/ din partea stângă a lumii” (p. 105).

Mecanismele ce pun în mișcare conceptualele/alchimicele/postmodernele avataruri ale scriiturii, permit explorarea fără complexe a poeziei lui Marius Chivu. Semnificativ este faptul că el, trăind, văzând și sugerând consubstanțialitatea ființei iubite (care nu este altcineva decât Limama: „Numele ei apare cel mai des/ în poezia de dragoste/ a lumii”, p.110) cu sacralitatea creației, repune lumea de afară (care „e tot mai greu de-nțeles”, p. 60), într-o ordine mitică, divină: „Încerc să-mădă, i suspend gândurile/ din subită lașitate/ să rezist orelor de grație incertă în care/ dincolo de ușile batante/ un bătrân în halat reface lumea/ pentru un singur om” (p. 14), imortalizează cu aplomb, împingându-l în existența și în „lunga și ambigua istorie a cuvintelor” (p. 112), eul liric, atât al celui care vorbește, cât și al celui despre care se vorbește: „Ieri a fost luni deci ce zi e astăzi/ și ce vine după ianuarie/ Care dintre aceste animale e calul/ Cum se numește fructul din coșuleț/ (te rog, nu mânca șervețelul)/ cât de greu e să faci un 4 și căciulița la Î/ Uite ce forme frumoase are 8-ul: seamănă cu Shakira/ Nu, felia asta nu e pâinea lui Dumnezeu/ Nu-mi mai spune matale/ Haide, repetă după mine:/ Bună dimineața/ mă cheamă Lidia tu ești fiul meu Marius // (...)/ Ne mângâiem din lumi paralele/ deocamdată ne aparținem/ doar în fișa unui dosar dintr-un teanc/ înălțat până la tavan” (p. 56-57).

Așadar, poezia lui Marius Chivu, sportită în simboluri, reifică ineluctabil ființele ale căror chipuri, asociate cu amintiri fluide, recuperate dintr-un timp istoric, reflectându-se în oglinda memoriei, prind suflet: „Un zmeu atârând într-o parte/ ochelari rămași într-o toartă/ felie de gutuie uscată/ un singur picior o singură mână un singur ochi/ jumătate de gură/ vorbind în gând/ unui rest de memorie,/ vântureasa tăiată în două/ se mișcă într-o parte a lumii/ cu trupul întors înspre/ cealaltă// Cine este cea care-a mai rămas/ acum când încerc să mi-o amintesc/ privind-o îndelung/ când o aștept ca-ntr-un film mut să-și facă loc/ în viață cu jumătate de trup/ cu amintiri numărate pe degetele mâinii/

stângi// Părul a crescut peste cicatricea adâncă/ precum buruienile peste ruinele dezastrului/ cine este cea care/ a rămas/ acum când portretul ei abia mișcător/ pare mai mult o natură moartă/ respirând” (p. 98); sau: „Își descoperă trecutul în albumul/ cu fotografii/ se miră/ întreabă din priviri/ e suspicioasă însă/ rareori e contrariată de cum a rămas:/ Un tablou al cărui peisaj e parțial franjurat/ de întâlnirea dintre un bisturiu/ și o portocală/ pe masa mașinii de cusut Ileana// Își învață trecutul privind fotografiile/ pe care i le povestesc/ ca și cum ar încerca/ să-și regăsească chipul/ privind în oglinda/ pisată de sub tălpile/ alcuiva” (p. 111).

Mitopoemele lui Marius Chivu, iconoclaste, ciclice, străbătute sincretic de laitmotivele canonice ale prozodiei: viața și moartea, cu multiplele lor fațete, sunt, se înțelege, unitare, viguroase, îmbinând și transsubstanțializând consecvent și flexibil stări ale ființei auctoriale, profund marcată de conștiința tragicului. Într-o astfel de ipostază, în planul real al personajelor liricizate în regimul narației homodiegetice, lumea, împovărată de regrete, patimi și extaze, este trăită psihanalitic sub semnul escatologic, halucinant al iluziei ancestrale și, nu în ultimul rând, al inițierii într-un timp pierdut care însă poate fi recuperabil. Această manifestare echivalează desigur cu un catharsis în măsură să legitimizeze gravitatea și complexitatea rostirii paradigmatică, cu alte cuvinte refuzul ideii că moartea sublimează sensul vieții: „Două anotimpuri au trecut de când întârziem în infern/ ai plecat în ziua când a venit iarna/ a nins chiar în acea noapte/ și zăpada s-a topit a nins din nou și zăpada/ s-a topit de alte câteva ori// (...)/ Două anotimpuri au trecut/ de când tot ocolim viața/ dar privirea și gura ta sunt acum unde trebuie/ îți amintești cine suntem/ și uneori chiar zâmbești” (p. 90-91); sau: „De câteva zile am rămas singur/ iar azi i-am vorbit la telefon/ deși aceasta e un fel/ de a spune// Am vorbit respirației ei/ care se tot pregătea să scâncească/ i-am spus ce-am mai făcut/ cu cine m-am întâlnit/ ce-am mai gătit/ ce lucruri noi am mai scris/ în Dilema veche// La un moment dat am și întrebat-o ceva/ așa/ ca să facem conversație/ să pară totul/ cât mai normal// Ce cuvinte nu sunt prea grele/ pentru a fi rostite?” (p. 113).

Va urma

POEME

Ion Iancu VALE

Angoasă

de o bucată de timp
nu mai are loc în propria-i casă
îl sufocă senzația lipsei de spațiu
simte mai întâi cum îl busculează
cuvintele
îl împing spre pereți
îl ridică spre plafon, îl lipesc pe podea
apoi îl deranjează obiectele din jur
pat, stilou, glastră, cărți
care minut de minut, ceas de ceas
uneltesc și complotază împotriva lui
uneori îl asaltează în crucea nopții
gnomi ciudați și grotesți
ce sălășluiesc în niște catacombe
sub arcaua casei
de o altă bucată de timp
a început să-l obsedeze și exteriorul
iată, a dispărut nucul din curte
poteca spre poartă plutește în aer
nu mai este nici lenjeria de damă
de pe culmea de rufe
s-a solidificat fumul din horn
și a căzut fărâmiând acoperișul
el încearcă să reziste
tuturor acestor presiuni
și dorește să se prefacă în melc
ca încet-încet dar sigur
să-și care casa dincolo
de zona de influență a morții

Focul

De mic copil privea cum se înalță focul
Și mistuit de vrajă îi urmărea sorocul
Privea avid scânteia născută ca să
moară
Și se-ntreba șocat: lumina unde-i
zboară

În ce incerte spații își năruie minunea
Ce la un moment dat împrăștia
genunea
Și-n ce sfere-și transferă puterea lui de
leu
Dezlănțuită magic de-nlănțuitul zeu

Unde-i pierde tăria ce se-implântă în cer
Regește împărțind putere și mister
Și cum de poate acum și chiar fără
mănușă

Cu-atâta ușurință să-i umble în cenușă
Și-l doare pân' la țipăt, ca rana nou
deschisă
Că nu mai simte-n pori căldura mult
promisă

Că orice foc ar fi și cum i-ar fi văpaia
Se-autodevorează topindu-și vâlvătaia

Poem medieval

cămașa mea de zale
s-a subțiat și s-a rărit
în atâtea și atâtea lupte
coiful meu de oțel
apărându-mă
de o ultimă rană
e și el acum spart
mângâie-mă de aceea
cu palma ta de preoteasă
ca pe o mantie vrăjită
să-ți port atingerea
fă-mi nimb aurit
din cel mai înflorat
zâmbet al tău
dă-mi vigoare cu încă un sărut
și nu plânge
căci auzi trâmbițează zarea
și nu există nicăieri iertare
pentru fuga din luptă
iubito

Dimineață absurdă

Mi-e inima o brumă, se face dimineață
Să plec mă bate gândul, să mă afund în
ceață
Din iarba de-astă vară ogrinji au mai
rămas
Cu dinți de împrumut îi ronțai fără glas
Mi-e frică să mai dorm, m-aleargă lupi
în vis
Și veghea mă-nspăimântă, nevroză și
abis
Bagajul e făcut, îl am în suflet gata
Absurdă și incertă mă-ncearcă iarăși
soarta

Cade pe mine cerul, o rană e lumina
Ca un magnet fatal atrag spre mine
vina
Să plec, atâtea vreau, atât mai am în cap
Amanță de o viață, de moarte tot nu
scap

Fanfane nevăzute îmi bubuie-n timpane
Solemn, țârcovnici triști prohodul
cântă-n strane
Pe străzi sergenți buimaci își termină
serviciul
Și zorile de zi de noapte-și ascut briciul

Mi-e inima o brumă, iubito-i dimineață
E-atâtea frig în mine și-afar 'atâtea ceață
Dar chiar de n-am la cine și unde să
mai trag
Sunt gata iar de ducă, mi-e drumul
iarăși lung

Poeme din volumul „Singur în turn”,
2014

TEMNIȚA DE SUB NĂVOD

(secvență dintr-un roman
nenăscut)

Gruia COJOCARU

Băiatul se depărtă fără să vadă izvoarele care se împreunaseră în barba tatălui. Gheorghe își trecu mâneca tunicii peste față, apoi păși în albia unei ape secate de mai mulți ani. Se roti crispat, cercetând depărtările ce mai încălțită. Îi era limpede că armata și miliția vor fi pe urmele lui. Auzise și el de la Simion Iorgu, un camarad de armată, că-ntr-un sat, Cuzlău, în iarna lui '53, la Căminul Cultural, venise o brigadă artistică trimisă de Partidul Muncitoresc Român, din raionul Darabani, regiunea Suceava. Dansuri, poezii, monologuri – toate pe gustul sătenilor, avizi de-o urmă de spectacol, după anii crânceni din urmă. Rachiul și vinul era din partea casei, președinții de colhozuri din zonă și brigadierii aveau grijă ca paharele să nu rămână goale. „Be’u și muierile, Gheorghe, mai rău ca oamenii”, îi spuse Simion, „aș fi băut și eu cu amândouă mâinile, da’ am legat rachiul la Popă, după ce m-am înșurat...”.

Apoi spectacolul, după cum îi povestise Iorgu, s-a transformat într-o Adunare generală, cu scopul cooptării locuitorilor comunei Cuzlău în Gospodăria Agricolă Colectivă. Sătenii erau pulbere, da’ se îmbulzeau la semnat mai ceva ca la horă-n sat. „Intrăm unde vreți, de ce nu? Nouă ne place munca!” vorbeau toți, abia articulând cuvintele, clătinându-se larg. Uite că-i lua și pe ei în seamă cineva mare – și-i mai și cinstea după aceea. „Am încercat să le explic la câte unii care-mi erau prieteni că nu vom mai fi stăpâni pe pământul nostru, că va trebui să lucrăm pentru alții, să ținem seama de porunci străine, că recolta va fi vămuțită la sânge și noi ’om rămânea cu ce curge printre degete, urmă camaradul din Cuzlău. Nimic, Gheorghe, parcă vorbeam la stele! Mai mult chiar, unul dintre ei mi-a spus că, dacă nu termin cu bozgoanele, mă dă pe mâna miliției... Iar eu știam, Gheorghe că partidul ăsta ne-a asigurat că a venit la noi, la români, cu voie bună, fără bătaie, da’ știi tu câți au rămas cu oasele rupte ori zac și-acu’ prin lagăre și pușcării?!”

- Da’ de unde cunoșteai tu așa bine treburi de-aestea?! Îl întrebă Gheorghe malițios.

- Măi, creștine, începu Simion așezat, fără grabă, noi avem o familie numeroasă, suntem treisprezece frați, da’ Tataia nostru o avut mult pământ. La ceva vreme după război, Comisia comunală a obștii plugarilor ne-a furat pământul și noi am sărăcit. Ne-am împărășiat prin lume ca apa din râuri, când iese primăvara din albie. Eu însă am rămas pe lângă cei bătrâni, mi-am făcut o casă mai în deal, știi, lângă biserică, unde Tataia avea vreo douăzeci de prăjini de pământ. La vreo zece ani după război, în vară, după ce-am isprăvit cu seceratul grâului, îi zic lu’ tata: „Tataie, eu mă duc vreo săptămână-două prin țară să văd cum o mai duc ai noștri. Când mă-ntorc om da jos iarba de pe podiș”. „Du-

te, Simioane, da’ poate nu ți-o fura și ție mințile orașul, ca istorlalți. „Stăi pe pace, Tataie, că la toamnă mi-aduc muieren casă de la noi din sat!, i-am zis. Tata făcu ochii mari: Tensori, măi băiete? Nu-i rău, că anii trec, da’ poate nu ți-i lua o poamă cum am mai văzut c-o crescut și prin părțile noastre... „Las’ că le știi și eu, doar nu degeaba ies duminica la horă pe topșan. O iau pe Olga, fata Ilenei Acasandrei!”. „Măi, Simioane, da’ mă-sa abia dacă are-un pogan de pământ...”, îmi zise bătrânul, întorcându-și capul. „Tataie, nu te băga, asta-i treaba me’ și gata!” i-am grăit, cu glasul mai sus ca niciodată. „Rămâneți cu bine!” le-am zis apoi alor mei și mi-am căutat de drum. Eram pe la poartă, când tata mi-a strigat: „Vezi poate găsești vreo una cu lovele pe un’ te duci, să mi-aduci și mie niscaiva gologani. Că pe-acolo-i plin cu de-iestea...” „Vorbă multă și proastă”, mi-am spus, fără să-i răspund. Ș-acum, ca s-o scurtez: am ajuns pe la Hunedoara, pe la Reșița, pe la București. M-am întâlnit cu șapte din frați, da’ nu mă-ntreba cum o duc, că mi-e rușine să mi-aduc aminte...

Simion făcu o pauză, de parcă nu-și găsea cuvintele, își aminti Gheorghe cu acea claritate care-ți explodează în minte doar noaptea, în vis, când ești obligat să înaintezi printre jivinele întinse malefic pe o potecă abandonată și orice detaliu te poate salva.

- La urmă, m-am dus la Galați, la un frate care lucra într-un corp mare de blocuri. Unii cărau balastu și ciment cu roaba, alții făceau betoane, se lucra așa, ca atunci când împrăștii gunoiul pe câmp și grăbești caii să mai faci o tură pân’ se-ntuneacă. Am pus și eu mâna pe lopată vreo două zile, da’ nu mi-a plăcut praful ’cela ’necăcios, că nu puteai respira. După muncă însă, la un pahar, oamenii vorbeau de unele, de altele, la început mai cu fereală, apoi mai pe față... Frate-meu, Alecu m-a dus într-o sămbătă seară să iau un rom la un bufet mai îngrijit din oraș. Cum stăteam la o masă ferită, numai că aud o bufnitură. Un zdrahon izbise vârtos cu pumnul în masă, de-au căzut paharele, iar o sticlă cu votcă s-a spart pe betonul de jos. „Bă, spune ăsta – mai erau niște inși cu el, da’ îi vedeam că tremură – dacă nu sunteți cumiți, vă fac la tălpi ca pe ăia de la penitenciar!”. Îmi venea să mă ridic și să-i stâlcesc mutra. Alecu simți că-s pe cale să intru-ntr-un bucluc și mă prinse de mână. „Știi cine-i ăsta?!” mă-ntrebă-n șoaptă. „O lighioană parșivă!” i-am răspuns furios. „Așa o fi, frate, da-i șeful pușcării din oraș. Aici cică i-au adus pe țaranii care n-au renunțat la pământul pe care-l stăpâneau. Jar mănâncă plugarii: bătaie cu bastonul de lemn sau de metal la tălpile goale, apoi urmează covorul, rotisorul, ringul...”. Nu mi-am mai terminat romul, l-am aruncat pe jos, am scuipat pe mătza betonului și-am plecat la tren. Abia dacă mi-am luat rămas bun de la Alecu... Să-ți spun ce-a urmat la Cuzlău ori ți s-a acrit de-atâtea fleacuri?

Gheorghe dădu din cap ca atunci când sporovăia cu Simion.

- Bună ziua, nea Gheorghe! Ce mai faci? salută gâfâind un tinerel cu mustață nouă, crescută în neorânduială.

- Mulțumesc, măi Petrache, ia o caut pe Pintenoaga, iapa mea năzdrăvană. O rupt de la pripon și-acum caut-o, bădie. N-ai văzut-o poate?

- N-am văzut niciun cal pe-aici, da’ ce te-ai gătit așa, ca de sărbătoare?

- Mi-o spălat hainele Maria și n-am mai avut altele. Hai c-am plecat!

- Stai, nea Gheorghe, știu daravela de azi. Tata m-a trimis să-ți spun că pe șleaul morii s-a cusut un cordon militar. Te-așteaptă, dacă vrei s-ajungi la pădure. Tata zicea să te-

adăpostești la noi vreo două zile, apoi doar să pleci.

Casa lui Emilian Vancea crescuse pe coama domoală a unui deal. Omul n-avea megieși și nici nu le ducea dorul, se cam ferea de oameni. Femeia sa, Zasha, o rusoaică din sud-vestul Basarabiei, a venit cu el în România trecând Prutul înnot, pe la Cahul, după ce bărbatul evadase din prizonieratul roșu în urma dezastrului de după 23 august. Cu Gheorghe se împrieteniise, după ce Maria îi moșise muierea la primul copil. Nu se căutau, dar, dacă era nevoie, făceau bună tovărășie împreună.

- Noroc, Emilian, cum o mai duci? întrebă Gheorghe, când ajunse furișându-se în ogradă.

- Noroc să dea Dumnezeu la toată lumea, Gheorghe! Uite, voiam să dubesc niște piei de miel, da' mai pot să îngăduie. Să știi c-am văzut pățania, eram în bătătură când au venit tractoarele. De-aici se vede bine. Ția trei care-au tăiat-o s-au mișcat iute, că, nu peste mult timp, am văzut un camion cu soldați. Stau pitiți aproape de șleaul morii, lasă-te-n jos și vino după mine.

Emilian ocoli casa și-i făcu semn să se apropie. Gheorghe se făcu mic și privi printre crăpăturile nuielelor. Deși cerceta cu ochi de șoim, nu vedea nimic.

- Parcă n-ar fi nimeni, Emiliane, poate-or fi renunțat.

- N-au renunțat, vor strânge lațul când apar militarii dinspre răsărit. Cred că nu va dura mult și vor ajunge ș-aici.

Gheorghe făcu ochii mici, se încruntă și rosti întunecat:

- Atunci mai bine plec acasă, să nu creadă că am ceva de-ascuns. Și-apoi îți fac și ție greutăți.

- Treaba nu-i bună dacă dau de tine, dar aici nu te vor găsi, grăi Emilian.

Intrară în casă. Din tinda strâmtă, Emilian îl duse în bucătăria-dormitor. Zasha răsturnase mămăliga pe fundul de lemn și-o tăie în patru cu ața. Gheorghe o salută scurt, frământa pălăria de postav cu degetele nervoase, negăsindu-și locul.

- Stai să iei două guri cu noi, zise femeia.

- Mulțumesc, da' nu mi-e foame, rosti Gheorghe, căruia-i pierise foamea, măcar că n-apucase să mănânce de ieri.

Emilian feri patul din lemn de arțar și scoase din podea trei scânduri de stejar, neprinse în cuie. Zasha îi dădu o lumânare aprinsă. Bărbatul coborî pe o scăriță, iar Gheorghe îl însoți fără vreun sunet.

- Deocamdată ai să rămâi aici și vorbim mai pe urmă!

Emilian se întoarse, luă castronul cu borș de fasole și-un dumicat de mămăligă din mâna Zashiei și i-l întinse oaspetelui. Gheorghe mulțumi înclinând ușor creștetul, apoi sorbi încet, cu mintea patinând în neștire. După ce termină masa, își cercetă noua locuință. Tunelul, susținut de scânduri groase de salcâm, ancorate de piloni de lemn decojit, să fi avut mai bine de douăzeci de picioare în lungime, cam vreo trei în lățime, iar înălțimea era cât un om mai scund. Gheorghe era un bărbat vânjos, cu umerii și pieptul largi, brațe groase și gât de taur, fără să fie tocmai înalt, așa că abia dacă era nevoie să se aplece. „A muncit Emilian, nu glumă la temnița asta”, observă el, zâmbind admirativ. Gazda construisese refugiul după invazia Armatei Roșii, când Zasha, proaspăt venită în părțile astea, a fost prinsă de soldați în podul șurei și le-a ținut companie eliberatorilor, cu baioneta sub ochi, până când au sfârșit vaca lui Gheorghe, porcul lui Voicu Stancu și oile lui Costică Băbeanu. De atunci Emilian se apropia de oameni doar când n-avea încotro. Chiar și-așa, îi mai ajungea la urechi vorbe de tipul: „Lucrează bine la așternut rusoaica. De-asta Emilian n-o scoate-n lume, să ne bucurăm și noi, ca sovieticii!...”

Gheorghe cunoștea ca toți ceilalți istorioara asta, dar le-o tăia scurt celor care pâlăvrăgeau pe un subiect, care mai bine rămânea îngropat pe vecie. „Bă, dacă roșii o prindeau pe fimeii-ta, pe fiic-ta ori pe mă-ta, tot așa de hătru erai?!” Celuilalt nu-i plăcea replica, dar se eschiva stânjenit: „Hai, măi, doar n-am dat cu parul, ce te-ai aprins așa?”

La început Gheorghe înjura scârbit, apoi schimba subiectul ca să înlăture jena celuilalt. Știa că tipul ăsta de batjocoră nu venea din răutate, ci pentru că mintea plugarului e odihnită, dornică de giumbușlucuri; în timp ce corpul trudește din greu, în ritmuri ciclice, bătute în tiparele veacurilor, mintea hălăduiește pe unde apucă, agățându-se creativ de fiecare întâmplare trăită ori povestită de alții. Iar cum aude în lume o noutate – un cancan, un impas, o suferință - mintea o rostogolește pe toate părțile, legând și dezlegând, trecând de la uimire la povețe și muștrări, dar sfârșind aproape întotdeauna într-o bășcălie generală, mai ales la un pahar cu mărgeluțe transparente.

În capătul tunelului, sus, Gheorghe auzi zgomot. O lespede fu ridicată și un aer tare coborî în galerie.

- Eu sunt, Gheorghe, am ferit oleacă butucul ăsta de lemn ca să ai aer. Ține și găleata asta ruginită, așa, pentru tine. Să știi că soldații sunt acum pe la casa ta.

Militarii împresuraseră zona și verificau fiecare cotlon. Aduseseră și câțiva câini să ia urma fugarului. O rafală de ploaie le îngreuna misiunea, dar căutarea continua.

- Unde-i bărbată-tu, femeie? întrebă Eugen Tăbircă, un milițian rotofei, cu șapca coborâtă spre ceafa surie.

- Nu-i acasă, a plecat la Săveni să vadă de târg, răspunse Maria ascunzându-și neliniștea.

- Nu minți, gloabă! se răsti Dușan Pungan, un milițian mai tânăr, hotărât să de-a bine în ochii superiorilor. Dinspre Săveni venim și noi!

- Ar fi bine să ne spui, că oricum îl prindem și, dacă aflăm că ai fraternizat cu dușmanul, te săltăm de-aici! o povățui calm Zigu Juran, un individ roșcovan, cu fața ovală, osoasă, îmbrăcat într-o scurtă de piele neagă.

- Care dușman oameni buni, că nu-nțeleg?!

- Ba înțelegi foarte bine, tovarășă... iar băiatul ăsta cred că stă mai bine lângă tine! Sau vreți să mâncați urzici și buruieni de pe șanțuri ca să nu muriți de foame?! adăugă interogativ roșcovanul, fixând-o pe femeie cu o privire din care curgea nisip topit.

Deși tulburată până-n unghiile picioarelor, Maria îi înfruntă privirea cu un zâmbet șăgalnic, care îl dezarmă ușor.

- N-avem nimic de ascuns, noi trăim cinstit din agoniseala noastră, grăi ea.

- Ce agoniseală visezi? Treci la colhoz, că de nu... zise milițianul cel tânăr, fluturând bastonul de cauciuc.

- Lasă bă, Dușan, că tovarășa vine la noi de bunăvoie, cu bărbată-su avem altă treabă, dar tu, Mărie, ești femeie cu socoteală, nu?! cuvântă împăciuitor Zigu Juran, zâmbind suveran.

- Cum o vrea Dumnezeu, rosti Maria, ocolind răspunsul.

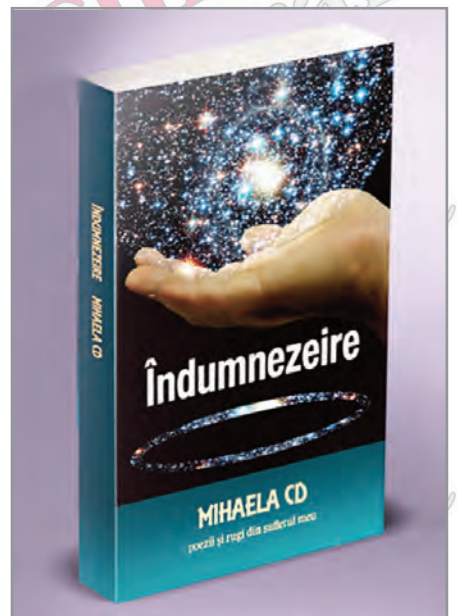
- Lasă-l pe Dumnezeu afară, nu mai îndruga baliverne! Băiete, urmă roșcovanul, dacă ții la maică-ta du-ne mintenaș la taică-tu!

- Nu știi nene unde-i Tataia, că eu am dormit mai mult azi, n-am avut somn azi-noapte, că urlau lupii.

- Ne mai vedem noi... cu sau fără lupi! avertiză Juran, îndreptând arătătorul mâinii drepte înspre Maria. Să mergem, băieți...

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Toți oamenii greșesc și toți conducătorii sunt oameni” - Frank Herbert

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>

www.zen.ro | www.zen@zen.ro | tel: 0243 402 532 | mobil: 0765 464 304